

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

งานชิ้นนี้พยายามที่จะนำเสนอ ประสบการณ์การสร้างอัตลักษณ์ทางเพศในรูปแบบ หญิงรักหญิงของกลุ่มแรงงานหญิงสาวที่ทำงานภายในโรงงานนิคมอุตสาหกรรมลำพูน โดยมุ่ง ประเด็นการศึกษาเรื่องการสร้างและการปรับเปลี่ยนความเป็นเพศ ที่สัมพันธ์กับการพัฒนาอัต ลักษณ์ทางเพศสถานะ (Gender Identity) ของกลุ่มหญิงสาวที่เป็นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม ลำพูน โดยเฉพาะกลุ่มคนรักเพศเดียวกันที่เรียกว่า “ทอม” ซึ่งเป็นหญิงรักหญิงที่ไม่ได้พึงพอใจความ เป็นหญิงในตัวเอง มีลักษณะการแต่งตัวคล้ายกับชายและมักจะเป็นผู้ที่แสดงบทบาทในแบบ “ผู้ชาย” คำว่า “ทอม” ในที่นี้จึงเป็นคำที่มักถูกคิดมากับนัยยะของการแฝงถึงการแบ่งบทบาททางเพศ ที่ผูกติดอยู่กับความเป็นชายด้วย

การศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่ม “ทอม” ที่เป็นแรงงานในโรงงานนิคม อุตสาหกรรมลำพูนจึงถือเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าภายในบริบท ของพื้นที่แห่งนี้อัตลักษณ์ทางเพศของหญิงรักหญิงที่ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมากและเป็นกลุ่มชัดเจน ที่สุดนั้น ปรากฏอยู่ในรูปแบบความสัมพันธ์ทอม-ดี้ ที่สำคัญลักษณะของความเป็น “ทอม” ในมิติ ของพื้นที่ทางสังคมแห่งนี้ยังถือได้ว่ามีความชัดเจนอย่างมาก ในการแสดงบทบาทและนำเสนออัต ลักษณ์ทางเพศให้ปรากฏต่อสังคมจึงทำให้คนกลุ่มนี้กลายเป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนให้เห็นการเริ่มมี ที่ทางทางสังคม การเริ่มมีตัวตนในการปรากฏตัวสู่สังคมภายนอก และสะท้อนให้เห็นถึงการมี พื้นที่ในสังคมของกลุ่มหญิงรักหญิงมากขึ้น

ปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นคล้ายกับความสัมพันธ์ในสังคมตะวันตกยุคหนึ่ง ที่มี ความสัมพันธ์ในลักษณะ Butch-femme ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้จะหมายถึงการนิยามหญิง รักหญิงในลักษณะการจัดแบ่งให้ผู้หญิงที่มีบุคลิกลักษณะนิสัยเป็นชายว่า Butch (ทอม) ขณะที่ ผู้หญิงที่เป็นคู่ทอมแต่มีลักษณะเป็นผู้หญิงจะถูกเรียกว่า ดี้ ส่วนในสังคมไทยนั้นรู้จักคำว่า “ทอม” เป็นครั้งแรกในช่วงทศวรรษที่ 1970 ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจขนาดใหญ่ในสังคมไทย คำว่า “ทอม” นั้นเป็นคำทับศัพท์ในภาษาอังกฤษที่ย่อมาจาก คำว่า tomboy และถูกนำมาใช้ในความหมายที่แตกต่างไปจากความหมายเดิมในภาษาอังกฤษ (ซึ่ง หมายถึงเด็กผู้หญิงที่แก่นแก้วเหมือนผู้ชาย) ส่วนคำว่า “ดี้” ซึ่งย่อมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า lady นั้นเป็นคำที่เกิดขึ้นหลังคำว่า “ทอม” (Jackson อังใน สุไลพร ชลวิไล, 2545)

ที่สำคัญระบบความคิดทางการเมืองแบบระบอบประชาธิปไตย แนวคิดเสรีนิยมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันของมนุษย์ในสังคมยุคใหม่ การพึ่งพาตัวเองได้ในเชิงเศรษฐกิจ การมีพื้นที่และที่ทางในสังคมที่เป็นของตนเองมากขึ้น หรือแม้แต่ว่าระบบความคิดความเชื่อในการนิยามและให้ความหมายเรื่องระบบเพศสถานะ และเพศวิถีของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ย่อมเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้หญิงรักหญิงในสังคมไทยเริ่มแสดงตัวตนของเธอ ขึ้นมาต่อรองและสู้กับสังคมภายนอกมากขึ้น ทำให้ผู้คนส่วนหนึ่งมีความคิดว่าหญิงรักหญิงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ เป็นการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่เหมาะสมของคนยุคหลังแต่จริง ๆ แล้วหากจะกล่าวถึงมุมมองของความสัมพันธ์ของหญิงรักหญิงนั้นปรากฏให้เห็นมาอย่างยาวนานแล้ว ในสังคมไทยโดยดูจากนิยามของคำว่า “เล่นเพื่อน” ที่ปรากฏอยู่มานานแล้ว ในคำโบราณตามที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชนสถาน อธิบายว่าหมายถึง *การคบเพื่อนหญิงด้วยกันต่างชั่วรัก* (สุไลพร ชลวิไล, อ้างแล้ว)

จากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในเอกสาร โบราณครั้งกรุงศรีอยุธยาบันทึกไว้ว่า ครั้งแรกที่มีการระบุโทษของการเล่นเพื่อนของสตรีเพศในกรุงศรีอยุธยานั้น เกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กษัตริย์องค์ที่ 8 แห่งกรุงศรีอยุธยา และได้ขาดหายไปจนต่อมาได้พบว่ามีบันทึกปรากฏอีกครั้งหนึ่งในช่วงแผ่นดินของกรุงรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 3 ก็ได้เริ่มมีวรรณกรรมบันทึกเหตุการณ์ที่เรียกว่า *เพลงยาว* ที่เล่าเรื่องพฤติกรรมการเล่นเพื่อนที่รู้จักกันในชื่อของ *เพลงยาวหม่อมแปดสวรรค์* ที่ประพันธ์โดยพระราชธิดาในสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ได้ประพันธ์ขึ้นเพื่อบันทึกถึงเรื่องราวของ การเล่นเพื่อน ของนางสนมต้องห้ามในกรมพระราชวังบวรมหาดคีรีฯ ที่สำคัญเพลงยาวเรื่องหม่อมแปดสวรรค์ ยังถือได้ว่าเป็นเอกสารสำคัญที่ยืนยันว่าในราชสำนักไทยโบราณมีปรากฏการณ์ของหญิงรักหญิงเกิดขึ้น ที่สำคัญเนื้อหาในกลอนยาวชิ้นนี้ยังถือได้ว่าเป็นวรรณคดีเชิงสังวาสเล่มแม่แบบหญิงรักหญิงชิ้นแรก ๆ ของสยามประเทศเลยทีเดียว ไม่เพียงเท่านั้นในแผ่นดินของรัชกาลที่ 4 เองก็มีบันทึกเกี่ยวกับพฤติกรรมหญิงรักหญิงชาววังที่ปรากฏอยู่ในบันทึกของชาวต่างชาติด้วยในหนังสือบันทึกรายวันของเทาแซนด์ แฮร์ท ราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำบางกอก ซึ่งได้เดินทางมารับราชการในสยามราวปี พ.ศ. 2399 ได้ระบุว่าการเล่นเพื่อนเป็นพฤติกรรมธรรมดาสามัญมาก โดยได้เขียนเอาไว้ว่า

“การเล่นเพื่อนเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ เหมือนดังการกระทำของสัตว์ ไม่มีโทษหนักหนาอะไร ไม่เคยมีการลงโทษกัน”

จากข้อความดังกล่าวที่นันทา วรเนติวงศ์ นักวิชาการประจำกรมศิลปากรแปลเอาไว้ในปี พ.ศ. 2515 ล้วนแสดงให้เห็นว่าในสมัยรัชกาลที่ 4 โทษฐานการมีพฤติกรรมหญิงรักหญิงที่เคยมีการลงโทษเมื่อครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาได้มีการยกเลิกไปแล้ว ยังคงมีเพียงการห้ามปรามกันเสียมากกว่า

สังเกตได้จากเหตุการณ์ ครั้งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชหัตถเลขาถึง พระธิดาในพระองค์เป็นการสั่งสอนให้เห็นคุณและโทษ ในการมีพฤติกรรมเล่นเพื่อนมากกว่า นอกจากงานด้านวรรณคดีแล้วในอดีตของไทยเรา งานจิตรกรรมฝาผนังตามวัดวาอารามแทบทุก สาราธิศ ก็จะมีการวาดภาพการเสพสังวาสแบบหญิงรักหญิงหรือว่าการเล่นเพื่อนของบรรดาสาว ๆ ชาวประเทศสยามไว้มากมายเป็นเสมือนการบ่งชี้ให้รู้ว่า การเล่นเพื่อนหรือว่ารสนิยมแบบหญิงรัก หญิงไม่ใช่มีเพียงแต่ในรั้วในวังแต่มีอยู่ดาษดื่นทั่วไป (เอกรงค์ ภาณุพงษ์, 2546) คำว่า “เล่นเพื่อน” จึงดูเป็นคำเรียกหญิงรักหญิงที่เก่าแก่ที่สุดในประวัติศาสตร์หญิงรักหญิงไทยก็ว่าได้

สิ่งเหล่านี้จึงพอที่จะมีส่วนยืนยันได้ว่าหญิงรักหญิงนั้น มีอยู่ในประวัติศาสตร์ของสังคม มาเป็นเวลานาน และมีอยู่ในหลายระดับชั้น เพียงแต่ขึ้นอยู่กับว่าในวาระหรือโอกาสใดที่จะ สามารถปรากฏตัวออกมาให้คนในสังคมรับรู้เท่านั้นเอง ซึ่งในกรณีที่มีการอยู่ร่วมกันของผู้หญิง จำนวนมาก และผู้ชายได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมในชีวิตประจำวันน้อยของผู้หญิงชั้นสูงใน อดีต โรงเรียนประจำหญิงล้วน ปรากฏการณ์การเล่นเพื่อนอาจสามารถแสดงตนได้ง่ายกว่า แต่ก็ ไม่ได้หมายถึงว่าเป็นเพราะการอยู่ร่วมกันของผู้หญิงจำนวนมาก และการควบคุมผู้หญิงไม่ให้มี เพศสัมพันธ์กับผู้ชายเป็นเหตุให้เกิดการเล่นเพื่อนขึ้น แต่เป็นเพราะการที่ผู้หญิงมีพื้นที่ของตนเอง จึงมีความอิสระ มีอำนาจที่จะแสดงออกถึงความพึงพอใจของพวกเธอเองได้ ซึ่งลักษณะการ เล่นเพื่อนนี้ในสังคมไทยโบราณถึงแม้จะมีได้ยอมรับหรือสนับสนุน แต่ก็มีได้ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่น่า รังเกียจหรือต้องกำจัดออกไปจากสังคม เพียงแต่มองว่าเป็นเรื่องแปลกและเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม เท่านั้น(จริยวัตรณ จันทร์แดง,ณรัตน์ สมสวัสดิ์ และ สุขภาพร ผาณิต, 2544)

ในการที่จะเข้าใจมิติของเรื่องความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิงนั้น สิ่งสำคัญคือเราจะต้อง ทำความเข้าใจมุมมองเรื่อง “เพศ” ในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นและผลิต ใหม่ออย่างสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงผ่านกาลเวลา แนวคิดหนึ่งที่มี ความสำคัญอย่างยิ่งในการเปิดประเด็นการถกเถียงเกี่ยวกับความเป็นเพศสภาวะในสังคม ก็คือ แนวคิดสตรีนิยม ซึ่งได้เน้นประเด็นการต่อสู้ในเรื่องการสร้างอัตลักษณ์ที่หลากหลายของผู้หญิงที่ ไม่ได้เป็นหนึ่งเดียวเสมอไป แต่มีลักษณะต่างกันไปในบริบทที่แตกต่างกัน (Moore, 1993)

ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงความคิดเหล่านี้ ยังได้ส่งผลให้เกิดการก่อร่างสร้างตัว และเกิดอัตลักษณ์ทางเพศในรูปแบบใหม่ ๆ ให้ปรากฏออกมาในสังคม ท่ามกลางการปฏิสัมพันธ์ ต่อกันและกระแสนการเปลี่ยนแปลงในสังคม สิ่งเหล่านี้ย่อมมีส่วนช่วยให้เราเข้าใจความหลากหลาย และทางเลือกที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางเพศกับการก่อรูปทางเพศแบบใหม่ ในสังคมไทยมากขึ้น เช่นเดียวกับในพื้นที่สังคมแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบทในจังหวัดลำพูน พื้นที่แห่งนี้ได้มีส่วนสำคัญที่ นำไปสู่การก่อรูปของเพศใหม่ ๆ ที่ก่อรูปและเติบโตใหญ่ขึ้น ในสภาวะของการเกิดขึ้นของโรงงาน

นิคมอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็น หอฟัก หรือภายใต้สถานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเองก็ตาม นับตั้งแต่โรงงานนิคมอุตสาหกรรมลำพูนถูกจัดตั้งขึ้นมาในปี 2528 จนถึงปัจจุบันนั้นพบว่า มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ประกอบการอยู่ในเขตอุตสาหกรรมแห่งนี้ทั้งหมดรวม 70 กว่าแห่ง (สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ, 2548) และในแต่ละโรงงาน ก็จะมีแรงงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมโดยส่วนใหญ่จะเป็นทั้งแรงงานหญิงที่เป็นคนในจังหวัดลำพูนเอง รวมทั้งแรงงานหญิงที่มาจากจังหวัดใกล้เคียงอื่น ๆ ที่ย้ายเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแห่งนี้อย่างมากมาย

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของการเกิดการจ้างงานแรงงานหญิงให้เข้ามาสู่สังคมการทำงานในโรงงานของนักลงทุนต่างชาติญี่ปุ่น ส่งผลต่อแรงงานหญิงให้เคลื่อนย้ายแรงงานจากหมู่บ้านเข้ามาสู่โรงงาน จากชนชั้นชาวนามาสู่ชนชั้นกรรมมาชีพ จากตารางเวลาหมู่บ้านมาสู่ตารางเวลาโรงงาน จากเศรษฐกิจภายในชุมชนมาสู่เศรษฐกิจแบบเงินตรา ไม่เว้นแม้แต่เรื่องของ การให้คุณค่าในเรื่องความกตัญญูที่ถูกตีค่าออกมาเป็นตัวเงิน ความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อลูกสาวเหล่านี้ล้วนผลักดันให้พวกเธอต้องอพยพเข้ามาเป็นแรงงาน เพื่อสร้างรายได้เลี้ยงตนเอง และครอบครัว

ผลจากการมีแรงงานหญิงอพยพเข้ามาสู่เมืองเป็นจำนวนมาก ได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมของกลุ่มวัฒนธรรมหนุ่มสาวในเมืองขึ้น ช่วงเวลาเหล่านี้ยังนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบคิดและค่านิยมในเรื่องเพศและเพศภาวะประเภทต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วยังส่งผลให้หญิงไทยมีโอกาสดำรงงานนอกบ้าน และทำให้ผู้หญิงเลือกที่จะดำเนินชีวิตในแบบที่ตนเองต้องการได้มากขึ้น

การเกิดขึ้นใหม่เกี่ยวกับความสัมพันธ์เรื่องเพศและอัตลักษณ์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับความเป็นเพศภาวะก็ได้เริ่มปรากฏออกมาเมื่อสภาพทางสังคมในชุมชนเปลี่ยนเข้ามาสู่ระบบทุนนิยม และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบวิถีชีวิตและเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน ความสัมพันธ์เรื่องเพศในชุมชนก็ถูกเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิง การอพยพจึงเป็นหนทางหนึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบทบาทความเป็นหญิง หรือการมองระบบเพศภาวะที่เปลี่ยนแปลงตามมา (Whittaker, 1999) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ย่อมเปิดโอกาสให้พวกเธอสร้างอัตลักษณ์ทางเพศแบบใหม่ ๆ ตามขึ้นมาด้วย

ปรากฏการณ์ข้างต้นยังถือได้ว่ามีส่วนสอดคล้องกับการเกิดขึ้นของกลุ่มหญิงรักหญิงในนิคมอุตสาหกรรมลำพูนแห่งนี้ เรามักจะพบว่าความเป็น “ทอม” ที่นี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่แปลกตาเท่าไร ในสายตาของคนในพื้นที่แห่งนี้ เนื่องจากทุก ๆ วันคนทั่วไปและชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณแถบโรงงานอุตสาหกรรมลำพูน จะได้พบเห็นภาพคู่ทอม-คิจำนวนมากขี่มอเตอร์ไซด์เคียงคู่กันไป

ทำงานในทุก ๆ วัน หรือภาพของการใช้ชีวิตเฉกเช่นสามัญรยาทั่ว ๆ ไปภายในบริเวณบ้านเช่า หรือหอพักในย่านโรงงานนิคมอุตสาหกรรมมาอย่างยาวนาน และจากการสำรวจทำเนียบหอพัก ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำพูน ในปี 2549 นั้นพบว่ามีหอพัก และห้องเช่าในบริเวณนิคมอุตสาหกรรมนิคมลำพูนอยู่ทั้งหมดจำนวน 480 แห่ง (สำนักงานพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำพูน, 2550) และทุกแห่งก็มักจะพบเห็นการใช้ชีวิตของกลุ่มทอมคือเหล่านี้อย่างเปิดเผย ตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่ลำพูนขึ้นมา จาก ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พื้นที่ของโรงงานอุตสาหกรรม หรือ บริเวณที่อยู่อาศัยเช่นหอพักแห่งนี้กลับกลายเป็นพื้นที่ใหม่ที่เอื้อและตอบสนองให้กลุ่ม “ทอม” เหล่านี้ได้ใช้แสดงตัวตนและสร้างพื้นที่ใหม่ของกลุ่มตนเอง อีกทั้งบรรยากาศในลักษณะของ สังคมเสรีนิยมสมัยใหม่ของโรงงานนิคมอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนของแรงงานส่วนใหญ่ ที่เป็นผู้หญิง หรือแม้แต่การมีงาน มีเงิน ได้นำไปสู่การบันเทิงสุขให้กับพวกเธอผ่านสถานที่ ท่องเที่ยวยามราตรีในสถานบันเทิงต่าง ๆ ประกอบกับการมีอิสระในการใช้ชีวิตที่หลุดออกจาก กรอบและประเพณีของหมู่บ้านเดิม ได้นำไปสู่วิถีคิดและชีวิตแบบใหม่ที่น่าไปสู่การเปิดโอกาสใน การพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศและทางเลือกในการดำเนินชีวิต การสร้างรสนิยมที่รักเพศเดียวกัน ขึ้นมาด้วย

จากจุดนี้หากมองในเรื่องของการใช้อัตลักษณ์และบริบทของพื้นที่แห่งนี้แล้ว พื้นที่ ภายในโรงงานนิคมอุตสาหกรรมยังกลับกลายเป็นพื้นที่ที่สัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ รวมทั้ง การแสดงตัวตนของกลุ่ม “ทอม” ฉะนั้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจึงถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ เกิดในสังคมของการทำงานในระบบโรงงานนิคมอุตสาหกรรม ความเป็นสังคมสมัยใหม่รวมทั้ง ปัจจัยจากบริบททางสังคมอื่น ๆ และการทำงานที่พวกเธอเป็นอยู่ ยังได้มีส่วนเอื้อต่อการพัฒนา และการก่อตัวต่อการสร้างพื้นที่ใหม่ ที่ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ ได้ใช้สะท้อนความเป็นตัวตน และอัตลักษณ์ทางเพศของตนอย่างอิสระ

ฉะนั้นในการพยายามเข้าใจเพศสถานะในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมองเชื่อมโยงกับ ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นและถูกผลิตใหม่ในสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการ ต่อรอง ต่อต้าน หรือการมีปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน รวมถึงการใช้พื้นที่ในแง่ ปฏิบัติการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้พื้นที่ในลักษณะการสร้างวาทกรรม การนิยามความหมาย รวมถึงการสร้างอัตลักษณ์อย่างหลากหลายในการแสดงตัวตนของกลุ่มทอมเหล่านี้ พื้นที่ในเขต นิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้จึงอาจกลายเป็นสถานที่ (Place) ที่ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้เข้ามาใช้ชีวิตเพื่อ แสวงหาตัวตนเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของตนขึ้นมา (พิเชฐ สายสัมพันธ์, 2545) และอาจนำไปสู่การ ขยายความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของเพศสถานะได้มากยิ่งขึ้น

งานวิจัยชิ้นนี้จึงพยายามเข้าใจปรากฏการณ์หญิงรักหญิงที่เกิดขึ้น และพยายามเข้าไปรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจ ความปรารถนาและแรงผลักดันเบื้องหลังการเลือกเป็น “ทอม” ในชีวิตแบบหญิงรักหญิงภายในพื้นที่ของโรงงานนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ อีกทั้งงานชิ้นนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการทำงานและสภาพแวดล้อมในระบบโรงงานไม่ว่าจะเป็นนายทุน หัวหน้า หรือกลุ่มแรงงานด้วยกันเอง ซึ่งกลายเป็นปัจจัยเสริมต่อการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางเพศสถานะที่หลุดออกไปจากบริบทของสังคมแบบคู่รักต่างเพศ และผู้วิจัยยังต้องการที่จะศึกษาถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ในการทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงานและสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่พวกเขาอยู่ การมีอาชีพและรายได้ การมีทางเลือกในชีวิตที่เพิ่มขึ้น การใช้ชีวิตคู่ การรวมกลุ่ม การสร้างเกราะป้องกันตัวเองจากสังคม รวมทั้งการสร้างพื้นที่ของคนขึ้นมาใหม่และก่อตัวขึ้นมาเป็นสังคมที่มีพื้นที่ในการตอบสนองการดำรงอัตลักษณ์ทางเพศของคน

จุดประสงค์ของงานศึกษาชิ้นนี้จึงมุ่งที่จะทำความเข้าใจ และให้ความสำคัญเกี่ยวกับมุมมองเรื่องเพศในสังคมปัจจุบัน ที่สะท้อนว่าความเป็นเพศสถานะและการรักเพศเดียวกัน (Homosexuality) นั้น ล้วนเป็นสิ่งที่สังคมได้สร้างขึ้นมามาทั้งสิ้น เมื่อสังคมและบริบทในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปความเป็นเพศก็มีการเปลี่ยนแปลงไปมาได้เช่นกัน ที่สำคัญในการศึกษาเรื่องกลุ่มรักร่วมเพศหรือการรักเพศเดียวกันนั้น เราควรหันมาให้ความสำคัญกับการมองการพัฒนาของความปรารถนาทางเพศและวิถีการดำเนินชีวิต หรือแม้แต่วิธีการดำเนินการดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามความต้องการทางเพศของบุคคล ว่าพวกเขามีความต้องการและมีวิวัฒนาการในการสร้างพื้นที่และชุมชนของพวกเขาขึ้นมาได้อย่างไร และสิ่งเหล่านี้มีส่วนเอื้อต่อการพัฒนาและสร้างอัตลักษณ์ของพวกเขาเพื่อระบุตำแหน่งแห่งที่ให้กับพวกเขาหรือไม่ เพื่อสร้างความเข้าใจในการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มรักร่วมเพศหรือการรักเพศเดียวกันได้มากขึ้น

ที่สำคัญความสัมพันธ์ทางเพศของมนุษย์เรา ไม่ได้เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดเอาไว้ตายตัว อีกต่อไปแต่เราควรจะเข้าใจความสัมพันธ์เรื่องเพศสถานะ การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางเพศที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลตามประสบการณ์การเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงในบทบาททางเพศในรูปแบบต่าง ๆ รวมไปถึงการตระหนักถึงบทบาทและความคาดหวังต่อตนเอง ต่อคู่ของตนด้วย

สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปรากฏการณ์ที่เราต้องมอง และทำความเข้าใจถึงความเป็นเพศสถานะต่าง ๆ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ภายใต้ความหลากหลายของบริบททางสังคม ประกอบกับการมีพื้นที่ ที่จำเป็นต่อการแสดงออกและสร้างอัตลักษณ์ทางเพศเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ในการติดตามและศึกษาว่าพวกเขามีกลวิธีในการสร้างตัวตน การแสดงออกทางเพศ การปรับตัว ต่อผู้ต่อรองสิ่งเหล่านี้อย่างไร รวมทั้งการก่อตัวทางเพศเหล่านี้ย่อมจะดำรงอยู่ไม่ได้ด้วยตัวของมันเอง หากแต่ปัจเจกเหล่านี้ยังต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมด้วย เพื่อเป็นการสร้างเกราะ

ป้องกันให้กับตนเอง การได้รับการยอมรับจากสังคมและคนรอบข้างและเป็นการสร้างพื้นที่ทางสังคมของตนให้ดำรงอยู่ต่อไปได้

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 ในสังคมแห่งนี้ อัตลักษณ์ของความเป็นหญิงรักหญิงโดยเฉพาะกลุ่มทอม ในเขตนิกมอุตสาหกรรมลำพูนประกอบขึ้นจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมอะไรบ้าง มีเงื่อนไขอะไรบ้างที่สัมพันธ์กับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์หญิงรักหญิง และพวกเขามีการแสดงออกและมีวิธีการอธิบายตนเองอย่างไร

1.2.2 พื้นที่ในเขตโรงงานนิกมอุตสาหกรรม เช่นที่ ทำงาน และหอพัก มีคุณสมบัติอะไรบ้างที่นำไปสู่การค้นหาคำตอบ การต่อรอง ช่วงชิง ตอบสนองในการสร้างอัตลักษณ์และรสนิยมทางเพศแบบหญิงรักหญิง

1.3 วัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับการนำเสนอตัวตนของกลุ่ม “ทอม” ในการยืนยันอัตลักษณ์ ทางเพศของตน และการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศของตนขึ้นมา ภายใต้ความหลากหลายของบริบททางสังคมและสังคมโรงงานที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และกลายเป็นพื้นที่สำคัญที่นำไปสู่การตอบสนองการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศ

1.3.2 เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ในการดำรงชีวิตของกลุ่ม “ทอม” ที่มี ผลต่อการแสดงอัตลักษณ์ ความมั่นคงในชีวิต การสร้างพื้นที่ การต่อสู้ต่อรองในเรื่องเพศ และการสร้างเกราะป้องกันให้กับตนเองเพื่อให้มีที่ทางในสังคมมากขึ้น

1.4 ทบทวนวรรณกรรม และแนวคิด งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอการทบทวนวรรณกรรมและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศในแบบหญิงรักหญิง ที่ปัจจุบันเริ่มปรากฏตัวสู่สังคมและเริ่มมีที่ทางในสังคมมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนได้อย่างดีว่ามนุษย์มิได้มีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะเพียงแค่สองเพศคือ ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชายเท่านั้นแต่โลกยังได้สร้าง “คนรักเพศเดียวกัน” ขึ้นมาด้วย

ในงานศึกษาชิ้นนี้ได้จัดแบ่งประเด็นในการทบทวนวรรณกรรมออกเป็นสามประเด็น ประเด็นแรกก็คือ ประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศสถานะที่มีความหลากหลายรวมทั้งงานศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของการรักร่วมเพศหรือการรักเพศเดียวกัน ที่จะนำไปสู่การทบทวนเกี่ยวกับการสร้าง

แนวความคิดแบบคู่ตรงข้ามระหว่างการเป็นคนรักต่างเพศ (Heterosexual) และการเป็นคนรักเพศเดียวกัน รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับการรักเพศเดียวกันที่ผ่านมา ประเด็นที่สองคือความสัมพันธ์ของอัตลักษณ์กับเพศและพื้นที่ที่สัมพันธ์กับเรื่องของการต่อรอง ช่างจึง ในการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศและการสร้างความหมายให้กับตนเองในฐานะหญิงรักหญิง พื้นที่ในที่นี้จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความหมายเกี่ยวกับความเป็นเพศสภาวะและการนิยามตัวตน เพื่อนำไปสู่การสร้างตำแหน่งแห่งที่ และเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศสภาวะของคนให้กลายเป็นสิ่งที่เลือกได้ และเป็นไปอย่างอิสระภายใต้พื้นที่ทางสังคม ส่วนประเด็นที่สามเป็นการพูดถึงงานวิจัยภายในประเทศไทยที่ศึกษาเกี่ยวกับกรอบค่านิยมในเรื่องเพศ (sex) ความเป็นเพศสภาวะ และการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มรักเพศเดียวกันในสังคมไทย

1.4.1 เพศสภาวะ: ความเข้าใจเรื่องเพศที่เชื่อมโยงอยู่กับสถานะที่มีความหลากหลาย รวมทั้งงานศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของการรักเพศเดียวกัน (Homosexual)

1.4.1.1 ความเป็นเพศสภาวะ: ความเข้าใจเรื่องเพศในสถานะของการดำรงอยู่ของความแตกต่างหลากหลาย

มีคำสองคำที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในเรื่องเพศคือ เพศสรีระ ที่ใช้ร่างกายเป็นตัวกำหนดเพศและเพศสภาวะที่อธิบายความเป็นชายหญิงจากบทบาทหน้าที่ ซึ่งเพศสภาวะจะแปรเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมและถูกกำหนดจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมอย่างมาก เมื่อวิถีชีวิตในโลกปัจจุบันเปลี่ยนไป จากระบบการผลิตสักรรรมดั้งเดิมมาสู่สังคมทุนนิยมสมัยใหม่ เพศสรีระนั้นไม่เปลี่ยนแปลงอะไร เมื่อเทียบกับเพศสภาวะซึ่งเปลี่ยนแปลงไปมากเมื่อเพศสภาวะเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดจากปัจจัยภายนอก ความเหมาะสมของบทบาททางเพศจึงต้องยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจสังคมด้วย แต่เราก็มักจะพบว่าขณะที่ค่านิยมที่กำหนดไว้เดิมยังคงมีอิทธิพลกับความคิดของคน โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องความเป็นหญิงชายก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาให้เราต้องตกอยู่ภายใต้กรอบของแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเพศกระแสหลัก ตั้งแต่การมองความเป็นเพศผ่านมุมมองด้านสรีระตามแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์ และมองว่าร่างกายของเราถูกกำหนดมาตั้งแต่เกิด เช่นเดียวกับเวลาที่เด็กเกิดมานั้นเราจะดูที่อวัยวะเพศเพื่อบอกว่าเด็กคนนี้เป็นเพศหญิงหรือชาย ซึ่งจริง ๆ แล้วเพศมีหลากหลายมากกว่านั้นไม่ใช่เฉพาะแค่เพศหญิงหรือชายแต่เรามักถูกกรอบแนวคิดกระแสหลักเหล่านี้ มาจำกัดใส่กรอบความเป็นเพศตั้งแต่เกิด นอกจากเราจะถูกจำกัดด้วยกรอบทางเพศกระแสหลัก (Essentialists) ผ่านมุมมองด้านสรีระแล้ว กรอบทางเพศยังนำไปสู่การจำกัดเพศสภาวะของเรา และส่งผลให้เราต้องปฏิบัติตัวให้

เป็นไปตามเพศของเราด้วย เช่น ถ้าเราเป็นผู้หญิงเราก็ต้องมีบทบาทตามแบบผู้หญิง หากเป็นผู้ชายก็ต้องปฏิบัติตัวตามแบบผู้ชาย เป็นต้น และหากคนหนึ่ง ๆ ไม่อยู่ในกรอบของสังคมหรือไม่เป็นไปตามกรอบเหล่านี้สังคมก็อาจตีตราว่าเป็นคนที่ผิดปกติ อีกทั้งกรอบทางเพศเหล่านี้ยังได้รับการผลิตซ้ำและถูกทำให้เชื่อว่ากรอบนี้เป็นความจริง ทำให้คนส่วนใหญ่เชื่อและใช้ชีวิตอยู่ในกรอบเหล่านี้เรื่อย ๆ ไปอย่างไม่ตั้งคำถามและนำไปสู่การจำกัดชีวิตของคนในสังคมให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ

รูบิน (Rubin :1994) ก็เห็นว่าการแยกการนิยามความเป็นเพศและเพศวิถี (sexuality) มักอยู่บนการจัดสรรลำดับความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม และการจัดลำดับช่วงชั้นความสัมพันธ์ของความเป็นเพศที่สร้างอยู่บนฐานความเป็นชายและความเป็นหญิงเท่านั้น การแบ่งแบบนี้ไม่สามารถที่จะอธิบายความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่ชายหรือหญิงได้ และมุมมองเหล่านี้ก็มักจะเกิดจากการศึกษาวิจัยจากวาทกรรมทางวิชาการของตะวันตกที่มองและกดขี่บุคคลผู้มีพฤติกรรมรักข้ามเพศและจัดประเภทว่าเป็นพวกชายขอบ ที่มีพฤติกรรมขัดกับหลักบรรทัดฐานรักต่างเพศในสังคมกระแสหลัก การศึกษาของเขายังพบว่า วาทกรรมทางวิชาการในสังคมตะวันตกเหล่านี้มักจะใช้มุมมองพื้นฐานจากการรับเอาอุดมการณ์ทางการเมืองที่มักสร้างขึ้นมา เพื่อมีจุดประสงค์ในการควบคุมบุคคลในสังคมนั้น ๆ ที่ต้องการเข้ามานิยามและกำหนดความเป็นเพศและเพศวิถีให้อยู่ในขอบเขตบรรทัดฐานสังคมของตน และเบียดขับให้บุคคลที่อยู่นอกบรรทัดฐานกลายเป็นบุคคลชายขอบของสังคมในที่สุด (Jackson & Cook, 1999)

กระแสวิพากษ์วิจารณ์วาทกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า เพศวิถีถูกตั้งกฎเกณฑ์ควบคุมในหลายสังคมและหลายวัฒนธรรมทั่วโลก และผู้ที่มีส่วนสำคัญในการกระทำที่เกี้ยวข้องต่อการนำไปสู่การสร้างกฎเกณฑ์เพื่อกำหนดควบคุม และครอบงำความคิดคนในสังคมก็คือสถาบันอำนาจต่าง ๆ ที่มีในสังคม ที่มักจะทำการควบคุมเหนือเนื้อตัวและร่างกายของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นผลของการใช้อำนาจที่มีผลต่อกลุ่มผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์นอกสมรส หรือมีความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศเดียวกัน ขณะเดียวกันมนุษย์บางกลุ่มในสังคม ก็ไม่ได้สยบยอมกับกรอบความคิดความเชื่อของสังคมกระแสหลักในลักษณะนี้เสมอไป แต่กลับมองความแตกต่างใหม่ที่มิได้ยึดติดอยู่กับการหากฎเกณฑ์และหลักสากลที่ใช้เป็นมาตรฐานตัดสินทุก ๆ อย่างในสังคมเท่านั้น แต่หากเป็นการมองหาศักยภาพดังกล่าวว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะตัว หรือเป็นลักษณะที่ไม่เหมือนกันของแต่ละบุคคลไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประวัติศาสตร์ ความเป็นเผ่าพันธุ์ หรือแม้แต่ความเป็นเพศสถานะที่ต่างกัน และมองว่าเรื่องเพศเป็นปฏิบัติการทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเฉพาะสถานการณ์หรือประวัติศาสตร์เฉพาะหนึ่ง ๆ ซึ่งนำไปสู่อัตลักษณ์ทางเพศที่สลับซับซ้อนมากขึ้น

มิเชล ฟูโก (Michel Foucault) เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้ตั้งคำถามต่อกรอบทางเพศกระแสหลักเหล่านี้โดยในหนังสือเรื่อง The History of Sexuality vol.1 ฟูโกได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความเป็นเพศที่สัมพันธ์อยู่กับเรื่องของอำนาจและชีวิตทางสังคม วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเพศ (sexual discourse) เป็นส่วนสำคัญในการชี้คมอำนาจทางเพศกระแสหลักให้ดำรงอยู่ในสังคม และเพศสถานะเป็นเพียงสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมา การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวทางเพศ อำนาจ และความรู้ของฟูโกยังได้สะท้อนให้เห็นความพยายามของสังคม ที่มักจะสร้างวาทกรรมเกี่ยวกับความรู้ความจริงเกี่ยวเรื่องเพศผ่านวาทกรรมต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์และสถาบันต่าง ๆ เพื่อมาควบคุมชีวิตมนุษย์ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับความเป็นเพศที่นำไปสู่การสร้างความหมายและบทบาทของความเป็นหญิงและเป็นชายในสังคม (Sinnott, 1999) ขบวนการเหล่านี้จึงนับได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของรูปแบบอำนาจอย่างหนึ่งที่กดขี่ แบ่งแยกกีดกัน และแยกแยะระหว่างรักต่างเพศและการรักเพศเดียวกันที่นำไปสู่การจัดกลุ่ม และตัดสินในสังคมว่าใครปกติ เจ็บป่วยทางจิตหรือบ้า เช่นที่กลุ่มรักร่วมเพศ เกย์และเลสเบี้ยน ถูกมองและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมในฐานะของผู้ป่วยทางจิต ฟูโกได้ท้าทายต่อสมมุติฐานเหล่านี้ทั้งหมด เขาได้แสดงให้เห็นว่านิยามความหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับ ความบ้า ความป่วยไข้ อาชญากรรม และเรื่องเพศที่ออกนอกกลุ่มนอกทาง มันผันแปรไปอย่างมากมาโดยตลอด

ฟูโกยังเชื่ออีกว่าการเป็นรักร่วมเพศและคำว่า Homosexual และ Homosexuality นั้นเพิ่งได้รับการสร้างขึ้นมาร่วมกับถูกแยกออกมาเป็นสปีชีส์หนึ่ง จนเกิดการสร้างทฤษฎีเพศที่สามขึ้นเมื่อเมื่อศตวรรษที่ 19 ที่ผ่านมานี้เอง ทั้ง ๆ ที่แต่ก่อนหน้านั้นพฤติกรรมทางเพศ เช่นในยุคกรีกและโรมันที่ผ่านมามีความใจกว้างต่อความแตกต่างเกี่ยวกับเรื่องเพศยิ่งกว่าในยุคปัจจุบันอยู่มาก ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับผู้ชายที่ปรากฏ ไม่ได้ถูกพิจารณาว่าเป็นรักร่วมเพศหรือเกย์เหมือนในความหมายปัจจุบันที่ไม่เอื้ออำนวยต่อความผิดแผกนี้ อีกทั้งยังสถาปนาให้ความรักต่างเพศเป็นบรรทัดฐานอันหนึ่งอันเดียวขึ้นมา ส่วนรูปแบบการแสดงออกทางเพศอื่น ๆ ถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนและไม่ถูกต้อง แนวคิดของฟูโกจึงได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นต่อการตั้งคำถามและศึกษาเพศในเชิงสังคมขึ้น

เช่นเดียวกับจูดิธ บัตเลอร์ (Judith Butler) บัตเลอร์ก็ได้ตั้งคำถามว่าต่อความเป็นเพศหรือลักษณะทางกายวิภาคที่เป็นตัวสารัตถะแบ่งหญิงชายว่ามันเป็นธรรมชาติจริงหรือไม่ และบัตเลอร์ก็เห็นว่ามัน ไม่ใช่ธรรมชาติเสมอไป แม้โดยสารัตถะร่างกายมนุษย์เป็นถือเป็นสิ่งธรรมชาติและมีความแตกต่างทางกายวิภาคก็จริง แต่เราไม่ใช่ใช้วิถีเพศเป็นเครื่องกำหนดตัวตนด้านเพศและความต้องการทางเพศก็มีความหลากหลาย (อย่างน้อยที่สุดถ้านับตามกรอบ “เพศ” แบบเดิมๆ ก็มี รักต่างเพศ รักร่วมเพศ และรักได้สองเพศ) ดังนั้นทุก เพศ และ เพศสถานะ รวมทั้ง

ความสัมพันธ์ทางเพศที่อำนาจนิยมไว้อยู่ไม่ตายตัว (Butler, Judith อ้างใน จุติมาศ สุกใส, 2546) และความเป็นเพศเหล่านี้สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ในบริบทที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา และการที่จะบอกว่าเพศอะไรควรเป็นแบบใดหรือแบบใดที่จะถูกเรียกตามเพศนั้น ล้วนเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น ดังนั้นบัตเลอร์ จึงมองเพศสถานะเป็นสิ่งที่เราสร้างขึ้นมา และแสดงออกในแต่ละช่วงเวลา มากกว่าหรือเป็นเรื่องธรรมชาติที่คงอยู่และไม่เปลี่ยนแปลง

ขณะเดียวกันงานของเฮนริตตา มัวร์ (Henrietta L. Moore, 1993) ในหนังสือเรื่อง *Feminism and Anthropology* ก็ได้สนใจวิพากษ์เกี่ยวกับการศึกษาสตรีนิยม และการศึกษาทางสังคมวิทยาที่ผ่านมามักจะศึกษาเรื่องเพศที่ยังคงติดอยู่กับกับดักการมองความเป็นสากลของผู้หญิง (Universalism) และมักจะใช้มุมมองเรื่องเพศหรือการให้ความรู้ความหมายเรื่องเพศผ่านกรอบแนวคิดแบบตะวันตก เป็นการศึกษาที่เกิดจากทัศนคติสังคมและวัฒนธรรมตะวันตกเอง ทำให้แยกความเป็นเพศในสังคมอื่น ๆ ที่แตกต่างจากสังคมตะวันตกไม่ได้ มัวร์เชื่อว่าเรื่องเพศเป็นการกระทำต่อเนื่องกัน ซึ่งเชื่อมโยงอยู่กับการให้ความหมายจากการประกอบสร้างทางสังคม ทั้งที่เป็นเรื่องจินตนาการและรูปธรรมทางวัตถุ และการที่เราจะเข้าใจเรื่องเพศของมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่ควรพิจารณาอย่างเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับองค์ประกอบทางด้านสังคม วัตถุวิสัย ระบบความหมาย จินตนาการ และความเป็นเพศก็เป็นเพียงสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นโดยวัฒนธรรมเท่านั้น

ดังนั้นสิ่งที่นักสตรีนิยมในยุคหลัง ๆ ได้หวนกลับมาให้ความสนใจก็คือการเน้นการให้ความสำคัญกับบทบาทของความเป็นหญิง ที่เน้นการมองประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้หญิงเป็นส่วนสำคัญ รวมไปถึงการหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้หญิงที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคลมากขึ้น เพื่อที่จะได้ทำความเข้าใจและนำไปวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางเพศภาวะ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งความแตกต่างระหว่างความเป็นชายและความเป็นหญิง การแบ่งพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่สาธารณะ หรือแม้แต่ประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม และควรหันกลับมาให้ความสนใจ Concept ที่จำเป็นต่อการพิจารณาการกระทำของปัจเจก ในฐานะที่เป็นยุทธวิธีหนึ่งในสังคมที่สัมพันธ์ และส่งผลต่อการกระทำและการแสดงออกของบุคคลในสังคมนั้น ๆ มากกว่าการเสนอภาพผู้หญิงที่มีลักษณะสารัตถะอย่างที่เคยทำมา

ฉะนั้นเพศสถานะจึงเป็นเพียงสิ่งที่เราสร้างขึ้นมาจากบริบททางสังคมในขณะนั้น และช่วงเวลาในแต่ละช่วง มากกว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างทางสังคมมากกว่าจะเป็นเพียงข้อกำหนดจากธรรมชาติและไม่สามารถที่จะมีการเปลี่ยนแปลงได้ สุดท้ายแล้วการยึดติดและการแบ่งขั้วทางเพศให้มีลักษณะเพียงแค่อำนาจและผู้ชายก็เป็นสิ่งสร้าง (Construction) เป็นวิธีการมองเรื่องเพศที่ติดอยู่กับเกณฑ์ทางชีวภาพที่นำมาจัดแบ่งความแตกต่างทางเพศเอาไว้เท่านั้น ซึ่งจะเป็นการอธิบายที่ยังคงมีข้อจำกัดอยู่มาก และความเป็นเพศหรือการให้ความหมายเรื่องเพศยังมีส่วนสัมพันธ์และ

เกี่ยวข้องกับเงื่อนไข ความแตกต่างของเวลาและสถานที่ และบริบททางสังคมอื่น ๆ ร่วมที่ทำให้ความเป็นเพศมีความแตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับข้อเสนอที่ว่าความเป็นเพศมิใช่เป็นเพียงสิ่งที่เกิดจากเงื่อนไขทางธรรมชาติตามหลักทางชีววิทยา แต่ความเป็นเพศเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นจากสังคมและวัฒนธรรม การเรียนรู้ทางสังคม การหล่อหลอมความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ ที่มีผลต่อการผลิตความเชื่อเรื่องเพศ การเปลี่ยนแปลงความเป็นเพศและความแตกต่างหลากหลายทางเพศในแต่ละบริบททางสังคมด้วย แนวคิดนี้ย่อมจะมีส่วนในการอธิบายและนำมาปรับใช้ในการอธิบายและเข้าใจพฤติกรรมรักเพศเดียวกันในสังคมไทยยุคปัจจุบันที่เริ่มปรากฏตัวสู่สังคมมากขึ้น ซึ่งแท้ที่จริงแล้วความเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็เป็นเพียงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาจากสังคม โดยมักถูกคอกย้ำให้ฝังรากลึกอยู่ภายในกรอบของบรรทัดฐานและสถาบันอำนาจต่าง ๆ ในสังคมเท่านั้น ฉะนั้นการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศในแบบหญิงรักหญิง จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่จะนำเราไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของความเป็นเพศในอีกรูปแบบหนึ่ง ที่เกิดขึ้นดำรงอยู่และปรากฏตัวในสังคม ฉะนั้นจึงสะท้อนได้อย่างดีว่ามนุษย์มิได้มีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะเพียงแค่สองเพศ หรือยึดอุดมการณ์ทางเพศแบบความสัมพันธ์หญิงชายตามหลักชีววิทยาเท่านั้น

1.4.1.2 การรักเพศเดียวกัน (Homosexual) สิ่งที่ยืนยันถึงการดำรงอยู่ของความแตกต่างหลากหลายสภาพของความเป็นเพศ

นักจิตวิทยาสายจิตวิเคราะห์อย่างเช่นซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ก็เชื่อว่าเมื่อบุคคลเกิดมาทั้งผู้ชายและผู้หญิง ต่างก็มีลักษณะของความเป็นชายและความเป็นหญิงในตัวมาตั้งแต่กำเนิด มนุษย์ตามทัศนะของฟรอยด์จึงมีลักษณะเป็น ไบเซ็กชวล (Bisexual) คือสามารถมีได้ทั้งความรักความผูกพันและความปรารถนาทั้งกับผู้ชายและผู้หญิง ฟรอยด์จึงเชื่อว่ามนุษย์เป็นบุคคลที่มีเพศคู่ ที่สำคัญฟรอยด์ยังเห็นว่า sex ยังเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากบริบทของสังคมวัฒนธรรม และความแตกต่างทาง sex ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายก็เป็นผลผลิตจากการเรียนรู้ทางสังคมมิใช่ปัจจัยทางชีววิทยา การต่อต้านอำนาจของระบบปิตาธิปไตยสำหรับนักทฤษฎีสตรีนิยมบางกลุ่มถึงกับเสนอว่าผู้หญิงสามารถสลัดตนเองออกจากโครงสร้างสังคมปิตาธิปไตย ด้วยการมอบความรักให้กับผู้หญิงด้วยกันเอง หรือการเป็นเลสเบี้ยนหรือรักเพศเดียวกันระหว่างผู้หญิงด้วยกันคือการนำวิธีการนำผู้หญิงไปสู่ความใกล้ชิดระหว่างแม่กับลูกสาว ซึ่งมีอยู่ก่อนที่ความขัดแย้งแบบเอดิปัสและระบบสัญลักษณ์จะทำลายความสัมพันธ์นั้นลง (ยศ สันตสมบัติ, 2550)

เช่นเดียวกับงานชิ้นนี้ ที่ได้ใช้แนวคิดเรื่องเพศที่มีได้มองเรื่องเพศที่จำเป็นจะต้องสัมพันธ์และยึดติดตามหลักสรีระชีววิทยาหรือตามหลักพันธุกรรม ที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดเพียง

เท่านั้น แต่เรื่องเพศกลับเป็นเพียงสิ่งที่เกิดจากการประกอบสร้างทางสังคม(Social Constructionist) เป็นหลักในการพิจารณาประสบการณ์ของกลุ่มหญิงรักหญิงในนิคมอุตสาหกรรม และเพื่อให้เกิดความเข้าใจความเป็นเพศและความสัมพันธ์ทางเพศ ความปรารถนาทางเพศที่สัมพันธ์กับการหาคำตอบที่ส่งผลให้แรงงานหญิง (กลุ่มทอม) กลายมาเป็นผู้รักเพศเดียวกัน โดยมองไปถึงการสร้างและการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศของตนขึ้นมาในสังคม รวมทั้งพยายามค้นหาคำตอบว่าพวกเขาสร้างพื้นที่และที่ทางทางสังคมในพื้นที่แห่งนี้ได้อย่างไร เพื่อทำความเข้าใจตัวตนที่ซับซ้อนและหลากหลายผ่านการให้ความหมายและตีความผ่านประสบการณ์ของพวกเขาเอง ภายใต้บริบทของสังคมนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นเงื่อนไขต่อการสร้างความเป็นเพศให้กับบุคคลนั้น ๆ ในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญในการยึดโยงเข้ากับตัวตนของปัจเจกด้วย เนื่องจากกระแสความเป็นหญิงรักหญิงในเขตนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ได้งอกงามและเติบโตมาพร้อม ๆ กับปัจจัยต่าง ๆ ภายในบริบททางสังคมที่แวดล้อมตัวของพวกเขายู่ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่งานชิ้นนี้พยายามจะนำเสนอ

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการมองปรากฏการณ์ข้างต้น ของมุมมองเกี่ยวกับพฤติกรรม การรักเพศเดียวกันที่เกิดขึ้นจึงไม่ใช่แค่เรื่องอวัยวะอย่างหนึ่งอย่างใดในร่างกาย แต่มันขึ้นอยู่กับความเป็นเพศที่สัมพันธ์อยู่กับเหตุการณ์ต่าง ๆ และบริบทอื่น ๆ ในสังคมด้วย เช่นในยุค 70 ที่เริ่มมีการยอมรับเลสเบี้ยนยอมเป็นการสะท้อนการเริ่มมีที่ทางและความเหนือกว่าของผู้หญิง ซึ่งนำไปสู่การปฏิเสธการใช้ชีวิตครอบครัวแบบรักต่างเพศอย่างที่เคยเป็นมาด้วย (Jackson & Scoott, 1996) ในทัศนคติของแม็คอินทอช (McIntosh) เธอเชื่อว่าเราจะเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมรักร่วมเพศหรือการรักเพศเดียวกันได้นั้น เราต้องมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจเรื่องของการแสดงออกที่ส่งผลต่อการแสดงบทบาททางเพศของบุคคลนั้น ๆ และเข้าใจการให้คำนิยามเกี่ยวกับเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมรักร่วมเพศหรือการรักเพศเดียวกันในแต่ละยุคแต่ละสมัยที่แตกต่างกันไปด้วย (Risman, 1998)

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง Gender นั้นก็นับได้ว่ามีส่วนสำคัญต่อการเปิดมุมมองต่อการถกเถียงประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมรักเพศเดียวกันที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยเช่นกัน โดยการเรื่องเพศของจอห์น โมนีย์ ถือได้ว่าเป็นผู้ที่บุกเบิกและพัฒนาแนวคิดเรื่อง Gender ขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 50 โดยพยายามอธิบายเรื่องเพศในเชิงสังคม โมนีย์ มองพฤติกรรมที่เป็น intersexuality คือเกิดมาแล้วมีอวัยวะเพศทั้งสองเพศหรือการเป็นรักหลายเพศเพื่อชี้ว่าความเป็นชาย หญิง ถูกสร้างมาจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมซึ่งต่อมา โรเบิร์ต ดอลเลอร์ ก็ได้นำแนวคิดของ โมนีย์ เข้ามาศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศ หรือเรื่องของ gender identity ด้วย(นฤพนธ์ ค้วงวิเศษ, 2549)

แนวคิดเหล่านี้ยังได้กลายเป็นเครื่องมือสำหรับการยืนยันว่าเพศที่สาม หรือการรักร่วมเพศเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลรองรับที่สำคัญ แอน โบลิน (Anne Bolin) ยังเสริมอีกว่าปรากฏการณ์เพศที่

สามมิใช่เพศอีกชนิดหนึ่ง แต่เป็นหลักฐานที่บ่งชี้ว่าอัตลักษณ์ทางเพศของมนุษย์มีความสลับซับซ้อน และหลากหลายสาเหตุของการเป็นเพศที่สามจึงไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่เกิดขึ้นลอย ๆ หากแต่ยังเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิต บริบททางสังคม วัฒนธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และอื่น ๆ ด้วย ต่อมาก็ได้พัฒนาเรื่อยมาจนเกิดแนวคิดเกี่ยวกับ Queer Theory ที่เริ่มศึกษากลุ่มเกย์และเลสเบียน ตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 80 และสนใจชีวิตทางเพศ เรื่องราวของเพศวิถีที่แตกต่างหลากหลายรวมทั้งรสนิยมทางเพศของบุคคลไม่ว่าจะเป็นเกย์ เลสเบียน กะเทย ทอม คี โดยมองว่าการผันแปรทางเพศของเพศที่สามไม่ใช่เรื่องของ การเบี่ยงเบน แต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปของบุคคลในฐานะเป็น “ผู้แสดง” (Agency) เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ความเข้าใจว่าเพศถูกแสดงออกอย่างไรได้ (นฤพนธ์ ค้วงวิเศษ, อ้างแล้ว)

แม้แต่การศึกษาทางมานุษยวิทยาเองก็มีส่วนช่วยชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงในเรื่องพฤติกรรมการแสดงออกทางเพศสถานะ ในแต่ละตำแหน่งแห่งที่ในแต่ละช่วงเวลาของวงจรชีวิตนั้นมีความแตกต่างกันไป และไม่ได้ปรากฏอยู่แค่ความสัมพันธ์เฉพาะแค่ชายและหญิงเท่านั้น หากแต่ในบางสังคมในโลกยังปรากฏว่ามีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันปรากฏขึ้นมาด้วย สิ่งสำคัญจากการศึกษาทางมานุษยวิทยายังได้ยืนยันว่าอารมณ์ พฤติกรรม และการเกี่ยวพาราสีแบบคนรักเพศเดียวกันมีความหลากหลาย แต่รูปแบบที่สำคัญของพฤติกรรมรักเพศเดียวกันมีด้วยกันสามลักษณะหลัก ๆ ที่พบเป็นส่วนใหญ่คือ ความรักเพศเดียวกันที่มาจากโครงสร้างอายุ มาจากโครงสร้างเพศสภาพ และรูปแบบที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ

พฤติกรรมและอารมณ์แบบรักเพศเดียวกันที่มีโครงสร้างมาจากเพศสถานะ หมายถึงฝ่ายหนึ่งจะแสดงบทบาททางเพศของอีกฝ่ายหนึ่ง รูปแบบความสัมพันธ์นี้จะมีลักษณะเป็นแบบคู่ตรงข้าม ซึ่งแต่ละฝ่ายจะแสดงบทบาททางเพศอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ฮิจราในอินเดียซึ่งเป็นผู้ชายที่ผ่านพิธีกรรมตัดอวัยวะเพศชายทิ้งไป และมักจะทำหน้าที่เกี่ยวกับการเป็นนักร้อง นักเต้น และแม่บ้าน ส่วนเบอร์ดาเซในอเมริกาเหนือ คนประเภทนี้จะเกิดมาเป็นชายตามธรรมชาติ แต่จะแสดงบทบาทเป็นผู้หญิงและมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่น ส่วนผู้หญิงที่แสดงบทบาทชายจะพบได้ไม่มากนัก แต่ก็พบว่าพบได้ในเขตอเมริกาและกึ่งทะเลทรายซาฮารา ส่วนความรักที่มาจากโครงสร้างอายุของบุคคลที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพศเดียวกันที่มีอายุต่างกันเช่น ความสัมพันธ์ของเด็กหนุ่มและผู้ใหญ่สมัยกรีก หรือ Pederasty และพิธีกรรมรับน้ำอสุจิในสังคมมีลานีเซียน หรือการศึกษาของ กลอเรีย เว็คเกอร์ (1994) ที่ศึกษาชาวพารามาโรโบในประเทศซูลูอัน ที่ผู้หญิงผิวดำในแอฟริกันจะมีธรรมเนียมรักเพศเดียวกันในลักษณะนี้มาช้านาน กล่าวคือ เราจะพบว่าผู้หญิงที่เป็นชนชั้นล่างจะมีความสัมพันธ์แบบ “มาติ” หรือความสัมพันธ์แบบหญิงมีอายุกับหญิงสาว ส่วนความรักในแบบของความสัมพันธ์แบบเท่า

เทียมกัน โดยปราศจากความแตกต่างของเพศสภาวะและอายุ สามารถพบเห็นได้จากชายเกย์ในปัจจุบัน เนื่องจากในสังคมเกย์มักจะมีการแสดงบทบาทสลับไปมา คู่รักเกย์หลายคู่จะไม่มี การแบ่งความเป็นชายที่ชัดเจนนัก ส่วนของการศึกษาพฤติกรรมหญิงรักหญิง ในสถานการณ์ปัจจุบันในทางมานุษยวิทยาที่ผ่านมามักจะเน้นประเด็นการศึกษาเพียงผิวเผินเท่านั้นเช่นที่ แบล็ควู้ด (1986) ได้กล่าวไว้ว่า หากเรามองดูผู้หญิงที่ไม่แต่งงานในบ้านเราเราอาจเห็นว่าพวกเธอเป็นหญิงรักหญิง และสถานที่ที่ควรไปตรวจสอบพฤติกรรมเหล่านี้ก็เช่น พิธีกรรมอย่างเข้าสู่วัยสาว โรงเรียน ช่างไสยเกย์ หอพักหญิง เป็นต้น ซึ่งคล้ายกับ ชันการ์ เคยอธิบายไว้ว่าผู้หญิงที่ไม่ยอมแต่งงานในฮ่องกง ในช่วงศตวรรษที่ 20 มักจะมีพฤติกรรมหญิงรักหญิงเช่นกัน (Hekma อ้างใน นฤพนธ์ คิ้ววิเศษ, 2550)

ในการศึกษาทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในปัจจุบัน เริ่มมีการสนใจศึกษาประเด็นในการกลายเป็นบุคคลรักเพศเดียวกันที่มุ่งขยายความสนใจไปว่ากลุ่มคนเหล่านี้มีกิจกรรมและรสนิยมทางเพศที่แตกต่างจากสังคมอย่างไร และสำคัญไหมที่พวกเขาจำเป็นต้องปฏิบัติตามบทบาททางเพศ ตามบรรทัดฐานของสังคมกระแสหลัก กล่าวคือ รสนิยมทางเพศที่เปลี่ยนแปลงไปจะสัมพันธ์ใหม่กับการปฏิบัติตามบทบาททางเพศที่สังคมกำหนด และคนที่เป็นเกย์หรือเลสเบียนจำเป็นต้องปฏิบัติตามหรือไม่ยอมรับบทบาททางเพศสภาวะในสังคม ที่นำไปสู่การที่บุคคลเหล่านี้มีกิจกรรมทางเพศและรสนิยมทางเพศที่แตกต่างกับบรรทัดฐานของสังคมกระแสหลัก

ในงานของ Simon และ Gagnon ย่อมสะท้อนต่อการตอบคำถามที่กล่าวมาได้เป็นอย่างดีดีในการเปรียบเทียบให้เห็นถึงการใช้ชีวิตคู่ที่แตกต่างกัน ในการรับเอาค่านิยมและบทบาททางเพศในสังคมกระแสหลักมาใช้ ซึ่งในการศึกษาระหว่างคู่เลสเบียนและคู่เกย์ของสังคมตะวันตกในยุค 1967 พวกเขาพบว่า คู่เลสเบียนส่วนใหญ่จะมีการยอมรับบทบาททางเพศในสังคมกระแสหลักมากกว่าการจะปฏิบัติตามความเป็นหญิงในสังคม และมีการปรับใช้บทบาทชายหญิงในสังคมให้เข้ากับแบบแผนชีวิตของพวกเขามากกว่ากลุ่มเกย์ ส่วนในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเพศวิถีของกลุ่มคนเหล่านี้ พวกเขาพบว่ากลุ่มเลสเบียนมักนิยมใช้ชีวิตคู่แบบผัวเดียวเมียเดียวและไม่นิยมเปลี่ยนคู่บ่อย เนื่องจากการอยู่ร่วมกันของคู่เลสเบียนมักเป็นไปในลักษณะของความผูกพันกัน มีความอนุรักษนิยมสูงในค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียว ส่วนใหญ่พวกเธอจะมีความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนยาวนานกว่าชายที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน ที่สำคัญพวกเธอไม่ได้อยู่ร่วมกันบนพื้นฐานเรื่องเพศเป็นหลักแต่มักอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเพื่อนและมีมิตรภาพมากกว่า

ขณะที่คู่เกย์ชายกลับปฏิบัติตามแบบผัวเดียวเมียเดียวในสังคม ที่สำคัญความสัมพันธ์ของกลุ่มเกย์มักจะมีลักษณะติดอยู่กับเรื่องเซ็กซ์เป็นส่วนสำคัญในการใช้ชีวิตคู่ และมักจะมีค่านิยมเปลี่ยนคู่บ่อย ๆ จึงทำให้บทบาททางเพศของคนเปลี่ยนแปลงสลับไปมาได้ด้วย เหตุที่เป็น

เช่นนี้อาจเป็นการสะท้อนได้ดีว่ากลุ่มเกย์ ไม่ต้องการใช้ชีวิตทางเพศตามที่สังคมกระแสหลักกำหนดมา รวมทั้งเป็นการต่อต้านค่านิยมทางเพศแบบเดิม ๆ ในสังคม และเชื่อว่าการใช้ชีวิตตามเพศวิถีแบบนี้จะทำให้พวกเขาหลุดพ้นจากบรรทัดฐานบทบาททางเพศตามสังคมกระแสหลัก และมีวิถีชีวิตอิสระเสรีมากกว่าจึงทำให้กลุ่มเกย์นิยมเปลี่ยนคู่นอนและคู่รักบ่อยและนำไปสู่การแพร่ระบาดของโรคเอดส์อย่างรวดเร็วในเวลาต่อมา(Risman, อ้างแล้ว)

ในการศึกษาความสัมพันธ์ทางเพศของกลุ่มรักเพศเดียวกัน ยังพบว่าเกย์ชายมักจะมีความสัมพันธ์ทางเพศและให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางเพศมากกว่าคู่รักเพศอื่น ๆ ขณะที่ในกลุ่มเลสเบียนกลับพบว่ามีการให้ความสำคัญกับเรื่องทางเพศน้อยที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าในแบบแผนของสังคมเรื่องทางเพศของผู้หญิงนั้นเป็นสิ่งที่ยากต่อการเปิดเผยและการอธิบาย หนึ่งในเหตุผลนั้น ก็เนื่องจากความเป็นเพศสถานะในสังคมได้นำไปสู่การนำพาให้ผู้หญิงเหล่านี้ถูกกดทับอยู่กับระบบจารีตประเพณีที่กำหนดให้ผู้หญิงที่ดีไม่ควรพูด ไม่สนใจ และไม่แสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกหรือความต้องการต่าง ๆ ทางเพศ สิ่งเหล่านี้ อาจจะเป็นการสะท้อนการจัดการความสัมพันธ์ของผู้หญิงที่เป็นคู่รักเลสเบียนได้เช่นกัน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงนั้นมีความยากลำบากอย่างยิ่งในการเริ่มและกระทำกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องทางเพศกับตนเอง การไม่นิยมพูดจาเรื่องเพศในที่สาธารณะ จึงส่งผลต่อระดับความไม่บ่อยครั้งในกิจกรรมทางเพศของหญิงรักหญิงที่ปฏิบัติได้น้อยกว่าคู่รักเพศอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนทำให้เราไม่สามารถเข้าถึงกิจกรรมทางเพศของกลุ่มคู่รักที่เป็นหญิงรักหญิงได้เพียงพอ

Kurdek เสริมว่าความสัมพันธ์ในเชิงเพศวิถีของของกลุ่มเลสเบียนมักเป็นความสัมพันธ์ในด้านที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อคู่รักของตน และการให้คุณค่ากับค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียวมากกว่าคู่รักที่เป็นเกย์ที่มักจะมีการเปลี่ยนคู่รักของตนอยู่บ่อยครั้ง หรือนิยามมีความสัมพันธ์กับคู่รักแบบหลาย ๆ คนในเวลาเดียวกัน โดยสิ่งเหล่านี้ อาจเป็นการสะท้อนค่านิยมของเกย์ชายและกลุ่มเกย์ที่ให้ความสำคัญกับเพศวิถีของพวกเขาที่ไม่ยึดติดกับค่านิยมเรื่องเพศในสังคม ในทางตรงกันข้ามพวกเขา กลับให้การยอมรับกับเรื่องเพศที่หลากหลาย และกลายเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับชุมชนชาวเกย์ในที่สุด (Peplau & Fingerhut, 2007)

ดังนั้นการวิพากษ์เกี่ยวกับเรื่องเพศ ในฐานะของการดำรงอยู่ของความแตกต่างหลากหลาย ที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นการตั้งคำถามและหาคำตอบอย่างมากมาย ว่าความเป็นเพศไม่ว่าจะเป็นความเป็นหญิง ชาย ตลอดจนความเป็นคนรักเพศเดียวกันหรือการเป็นคนรักต่างเพศ ล้วนเป็นพฤติกรรมและอารมณ์ที่มีรูปแบบทางวัฒนธรรมซึ่งมีนัยยะทางสังคมที่แตกต่างกัน และยังแสดงให้เห็นว่าคนเราไม่จำเป็นที่จะต้องเลือกเป็นแค่เพศชายและเพศหญิงเท่านั้น แท้ที่จริงแล้วความสัมพันธ์ของเรื่องเพศและเพศสถานะ อาจไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กันเสมอไปเพราะบางครั้ง

รสนิยมทางเพศของปัจเจกก็อาจจะแตกต่างและตรงกันข้ามกับบทบาททางเพศ ที่ถูกกำหนดจากบรรทัดฐานทางสังคมด้วยแม้แต่เรื่องของบทบาทเกี่ยวกับเพศวิถี (Sexuality) ก็อาจจะตรงข้ามอย่างชัดเจนกับบทบาททางเพศสภาวะ ที่ถูกแสดงออกมา เช่น ที่กลุ่มเกย์ส่วนใหญ่มักมีเพศวิถีสลับปรับเปลี่ยนไปมากับคู่นอนของตน หรือกลุ่มผู้ชายชายตัวที่สังคมมักจะมองว่าพวกเขามีพฤติกรรมคล้ายกลุ่มเกย์ก็มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายด้วยกัน ก็ไม่จำเป็นต้องมีเพศวิถีที่เหมือนกลุ่มเกย์ไปเสียหมดบางครั้งพวกเขากลับมีบทบาทได้ทั้งเพศวิถีกับคนเพศเดียวกัน หรือแบบรักต่างเพศในขณะที่ไม่ต้องทำงานขายตัวได้ด้วย เป็นต้น

นอกจากนั้นบุคคลหนึ่ง ๆ อาจจะมีปฏิบัติการเกี่ยวกับเพศวิถีที่แตกต่างหลากหลายภายในของเขาเอง เช่น ในปัจจุบันเราจะพบคนกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองตามรสนิยมเกี่ยวกับเพศวิถีของพวกเขาวว่า CD (Cross dress person) ที่หมายถึง คนแต่งกายข้ามเพศแต่ยังเป็นผู้ชายอยู่ กล่าวคือพวกเขาจะแต่งตัวและพยายามวางตัวเป็นผู้ชายในเวลากลางวัน และมีแฟนเป็นผู้หญิงเช่นเดียวกับชายทั่ว ๆ ไปขณะเดียวกันเมื่อพวกเขาออกไปเที่ยวในเวลากลางคืน บางครั้งพวกเขาจะแต่งตัวเป็นผู้หญิงไปปาร์ตี้ พวกเขาไม่ได้เรียกตัวเองว่ากะเทย แต่พวกเขานิยามที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับกะเทยที่แต่งหญิงสวย ๆ และสามารถที่จะเป็นได้ทั้งฝ่ายรุกและรับสลับกันไป ซึ่งก็คือกะเทยที่ไม่ได้แปลงเพศนั่นเอง ลักษณะรสนิยมเรื่องเพศแบบนี้ทำให้พวกเขารู้สึกเหมือนได้ลิ้มรสความเป็นเลสเบี้ยน เพราะทั้งเขาและเธอต่างแต่งหน้าเป็นผู้หญิง นู๋มองที่พวกเขามีต่อเพศวิถีในลักษณะนี้พวกเขามองเพียงว่าเป็นเพียงแค่วิถีชีวิตในลักษณะหนึ่งก็เท่านั้น เพศวิถีของกลุ่มคนเหล่านี้จึงยอมสะท้อนให้เห็นถึงนิยามเพศวิถีที่ไม่จำเป็นต้องคาบเกี่ยวกับการใช้ชีวิตปกติ (สังคมศาสตร์ สุขภาพ นานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดล, มปป)

ฉะนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกสังคมเราจะพบว่าความเป็นเพศมีความแตกต่างและหลากหลาย เช่นเดียวกับความพึงพอใจทางเพศนั้นมีหลากหลายจนยากจะแบ่งให้เป็นหมวดหมู่เพศสัมพันธ์จึงเป็นความพึงพอใจของแต่ละบุคคลที่มีความหลากหลาย ไม่ต่างจากการเลือกวิถีชีวิตตามที่ตนอยากจะเป็น หรือการที่คนบางคนมีหลายชื่อหลายฉายา มีตัวตนหลายแบบ มีหมวดอยู่หลายใบ ฉะนั้นเมื่อพูดถึงเรื่องเพศ เรามักคุ้นชินกับภาพและกรอบการมองในการแยกแยะความเป็นเพศไปเป็นกลุ่ม ๆ ไม่ว่าจะเป็นชายก็ถูกแยกเป็นอีกเพศสภาวะหนึ่ง หญิงก็เป็นอีกเพศสภาวะหนึ่ง แล้วถ้าเป็นเกย์ กะเทย ก็จะจัดว่าเป็นส่วนย่อยของผู้ชาย ส่วนทอม ดี ก็เป็นส่วนย่อยของผู้หญิง ซึ่งการมองแบบนี้ เพศที่ถูกจัดอยู่เป็นส่วนย่อยก็มักถูกมองว่าไม่สำคัญ ทำไมเราไม่มองไปเลยว่า กะเทยเป็นอีกเพศสภาวะหนึ่ง ทอมหรือดี ก็เป็นอีกเพศสภาวะหนึ่งที่มีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง ข้อสำคัญคือเราอย่าไปนิยามตัวตนให้กับพวกเขาแต่ควรจะให้พวกเขาเลือกนิยามตัวตนจาก

มุมมองและความต้องการของพวกเขาเองดีกว่า สิ่งสำคัญก็คือสังคมเราควรให้การเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางเพศให้มีโอกาสดำรงชีวิตอยู่ในฐานะกลุ่มคนหนึ่งในสังคมเช่นกัน

1.4.2 เพศ: เรื่องของอัตลักษณ์ (Identity) และพื้นที่ (space) ในฐานะที่เป็นเงื่อนไขที่สัมพันธ์กับการนำไปสู่การก่อตัวทางเพศ

ส่วนที่สองนี้จะแบ่งการเสนอออกเป็นสองส่วน ได้แก่ความสัมพันธ์ของความเป็นเพศกับเรื่องของการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศสถานะ และส่วนที่สองจะเป็นการเชื่อมโยงให้เห็นถึงการใช้พื้นที่ (Space) และการสร้างความเป็นตัวตนใหม่ภายใต้สถานการณ์และบริบทในพื้นที่นั้น ๆ ที่เอื้อต่อการต่อสู้ ต่อรอง ช่างชิง การมีปฏิสัมพันธ์และนำไปสู่การเปิดพื้นที่ทางทางสังคมให้กับบุคคลนั้น ๆ ด้วย

เนื่องจากงานชิ้นนี้สนใจการสร้างอัตลักษณ์หญิงรักหญิง แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องของการสร้างอัตลักษณ์จึงเป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาเป็นพื้นฐานประกอบการอธิบายอัตลักษณ์ของหญิงรักหญิง ฉะนั้นผู้ศึกษาจึงต้องมีการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ในฐานะของการแสดงออกของความเป็นเพศในแบบหญิงรักหญิงภายใต้บริบทต่าง ๆ ในสังคมนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้เพื่อตรวจสอบข้อมูลและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ให้มากยิ่งขึ้น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความหลากหลายและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ย่อมทำให้มนุษย์ต้องแสวงหาวิธีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมบางอย่าง เพื่อให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในสังคมสิ่งเหล่านี้ ทำให้เกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของมนุษย์ ที่ย่อมมีวิถีทางที่แตกต่างกันไป การผลิตใหม่ของอัตลักษณ์จึงเกิดขึ้นในบริบทของการพยายามและปรับตัวให้สอดคล้องกับยุคสมัย อัตลักษณ์ (Identity) จึงเปรียบเสมือนการสร้างความหมายเชิงวัฒนธรรมให้แก่ตัวตนของปัจเจกหรือกลุ่มชน เพื่อตระหนักในคุณค่าของชีวิตตนตามความหมายที่ตนเองได้นิยามไว้ให้แก่ตัวเองและถือเป็นปฏิบัติการ (Practice) ของการสร้างความหมายที่จะทำให้เกิดสำนึกขึ้นภายในตัวบุคคลนั้น ๆ อัตลักษณ์จึงเป็นลักษณะเฉพาะชุดหนึ่งของบุคคลเพื่อแสดงออกต่อผู้อื่นเพื่อบ่งชี้ว่า “ฉันคือใคร” “ฉันแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร” และ “ฉันเป็นใครในสายตาคนอื่น”

อัตลักษณ์จึงมีความสำคัญเป็นพิเศษเนื่องจากเป็นปริณิชนิตที่เชื่อมระหว่างชั่วสองชั่วคือ “ความเป็นปัจเจก” ที่เชื่อมต่อสัมพันธ์กับสังคม (Social aspect) และการแสดงออกผ่านสัมพันธ์ต่างๆ ในอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์ก็ยังเกี่ยวข้องกับมิติ “ภายใน” ในด้านของความรู้สึกนึกคิดเพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเอง ในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลกด้วยเช่นกัน (Woodward อ้างใน อภิญา เพื่อฟ้าสุกุล, 2546)

แนวคิดอัตลักษณ์ยุคแรก ๆ เช่นนิยามว่าด้วยตัวตนของ ชาร์ลส์ สอร์ตัน คูลีย์ หรือจอร์จ เฮิร์เบิร์ต มิด มักจะเน้นการสร้างอัตลักษณ์ที่มีลักษณะของการรับรู้ตัวตนที่เกิดจากภายนอก ซึ่งก็คือภาพสะท้อนหรือเกิดจากจินตภาพที่มาจากการรับรู้ที่จะสวมบทบาทจากและถูกกระทำจากสังคมเท่านั้น ภาพของการนำเสนอตัวตนในยุคแรก ๆ จึงดูเหมือนจะเป็นการนำเสนอตัวตนที่จะเป็นไปในลักษณะนี้อยู่ตลอดชีวิต แต่ตัวตนของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยย่อมมีความแตกต่างกันไปที่สำคัญมนุษย์ทุกยุคสมัยนั้นล้วนมีความสามารถในการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ ๆ ให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลาและไม่จำเป็นต้องเป็นตัวตนตามที่สังคมส่วนใหญ่คาดหวังไว้

แนวคิดหลังสมัยใหม่ (postmodern) ยังได้หันมาสนใจอัตลักษณ์ในลักษณะที่ดำรงอยู่ได้ด้วย ความแตกต่าง (Difference) และการสร้าง "อัตลักษณ์" (Identity) ที่มีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม อัตลักษณ์ยุคใหม่จึงเน้นปัจเจกในฐานะของผู้กระทำทางสังคม (social agent) เพื่อเสริมอำนาจ (empower) อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องที่มองได้หลายมิติ เช่น อัตลักษณ์เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการสร้างจากบริบทเชิงพื้นที่และเวลา เป็นเรื่องของการให้คำนิยามและตีความ มีความหมายเชิงคุณค่า ซึ่งคุณค่าเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องได้รับความเป็นสากล หากแต่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือการสร้างตัวตนจากวัฒนธรรมย่อยก็ทำให้เกิดการยอมรับพหุลักษณะทางสังคม ซึ่งไม่เหมือนกับเอกลักษณ์ในคำนิยามสมัยแรกที่ต้องสร้างเพื่อความเป็นปึกแผ่นของสังคมเท่านั้น แต่อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการยอมรับในการมีอยู่ของปัจเจกอย่างจริงจัง

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการนิยาม และรื้อถอนเรื่องอัตลักษณ์ในช่วงหลังสมัยใหม่ที่ก่อให้เกิดการนิยามอัตลักษณ์ที่มีมุมมองหลากหลาย ที่สำคัญงานวิจัยชิ้นนี้เกี่ยวข้องกับประเด็นของเรื่องเพศสถานะคงจะเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่เราจะทำการทบทวนงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity or Sexual Identity) ประกอบควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากการทบทวนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ ย่อมจะทำให้เกิดเข้าใจและความคิดรวบยอดที่มีต่อตนเอง (Self-concept) ของกลุ่มที่นิยามตนเองว่าเป็น “ทอม” ในงานศึกษาชิ้นนี้ได้ไม่มากนักน้อย บทความเกี่ยวกับบทบาทและเรื่องราวเกี่ยวกับ คนรักเพศเดียวกันในประเทศอังกฤษของแมรี แม็คอินทอช (Mary McIntosh) เมื่อ 1968 นับได้ว่าเป็นงานชิ้นแรก ๆ ที่พยายามตั้งคำถามต่อเรื่องของอัตลักษณ์ทางเพศ ในแนวทางที่รู้จักกันว่าเป็นแนวทางประกอบสร้างความหมายทางสังคม โดยพยายามตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการประกอบสร้างทางเพศและเพศวิถีในประวัติศาสตร์ของประเทศอังกฤษ งานวิชาการชิ้นนี้ได้กลายเป็นงานศึกษาที่ได้จุดประกายให้เริ่มมีงานวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์เกย์และเลสเบี้ยนชิ้นแรก ๆ ที่พยายามสืบค้นเอกสารและเรื่องเล่างาน (narrative) และชีวประวัติที่หายไปตามกาลเวลาหรือที่ถูกห่อหุ้มด้วยเหตุพยายามปกปิดไว้ เพื่อค้นหาภาพเงาของตัวตนและลักษณะของบุคคลที่เป็นเกย์และเลสเบี้ยนในอดีต แต่มักจะเป็นการ

วิเคราะห์ลักษณะและอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลรักเพศเดียวกันในลักษณะที่ตายตัว และมีรูปแบบที่เป็นสากลเหมือนกันหมดในทุก ๆ สังคมและวัฒนธรรม

ต่อมานักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษชื่อเจฟฟรีย์ วิกส์ (Jaffreys Week) ก็ได้นำมาพัฒนา และศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของคนรักเพศเดียวกัน ซึ่ง Week เห็นว่ามีลักษณะเฉพาะทาง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป เพราะรูปแบบทางเพศไม่ได้มีความหมายทางสังคม ที่ตายตัว ความหมายทางเพศจึงไม่ตายตัวเช่นเดียวกัน การประกอบสร้างทางสังคมจึงไม่เพียงแต่ มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของปัจเจกเท่านั้น แต่ยังมีส่วนในการจัดการและให้ความหมายกับประสบการณ์ทางเพศต่อกลุ่มคนในสังคมผ่านวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ผลของการ สร้างอัตลักษณ์ทางเพศ การนิยามความหมายและอุดมการณ์ การสร้างชุมชนทางเพศ ความปรารถนาทางเพศ รูปแบบกิจกรรมทางเพศ อัตลักษณ์ต่าง ๆ จึงหลากหลายและซับซ้อน (พริศรา แซ่ก๊วย, 2548) งานของ Week จึงถือได้ว่าเป็นการนำเสนอการพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ทางเพศสถานะในมุมมองใหม่ ที่เห็นว่าอัตลักษณ์รักเพศเดียวกันเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

จากตัวอย่างดังกล่าวย่อมเป็นตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า องค์ประกอบทางสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย ย่อมมีส่วนต่อการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศสถานะที่แตกต่างกันไป ที่สำคัญ องค์ประกอบทางสังคมต่าง ๆ ที่รายล้อมตัวของปัจเจกเองก็เป็นส่วนประกอบพื้นฐานต่อการสร้าง ความเป็นตัวตนและเชื้อต่อการแสดงออกของการเป็นคนรักเพศเดียวกันได้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง อาชีพ การศึกษา ชนชั้น ชาติพันธุ์ เพศวิถี เป็นต้น ดังนั้นการพิจารณาเกี่ยวกับการเปิดเผยหรือแม้แต่ ปกปิดอัตลักษณ์ของความเป็นเกย์ ทอม ดี หรือเลสเบี้ยนในแต่ละตำแหน่งแห่งที่จึงมีความแตกต่างกัน รวมทั้งให้คุณค่าหลักของอัตลักษณ์และบุคลิกภาพที่จะสามารถแสดงออกของบุคคลรักเพศ เดียวกันย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยในแต่ละบริบทในสังคมนั้น ๆ ที่ส่งผลต่อการแสดงตัวตนที่แตกต่าง กันไป

ร่วมเย็น โกไศยกานนท์ ในบทความ *หญิงรักหญิง: สิ่งมีชีวิตที่ไม่มีชื่อและปราศจาก ตัวตน* ได้นำเสนอเกี่ยวกับและอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ แสดงตัวตนและอัตลักษณ์ทางเพศของหญิงรักหญิงไว้ว่า วิธีการจัดการต่อการแสดงตัวตนและ บุคลิกภาพของหญิงรักหญิงนั้นมีการนิยามที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเพศวิถีของพวกเขา ที่เปลี่ยนแปลงไปตามรสนิยมทางเพศ อัตลักษณ์ ความปรารถนา ความพึงพอใจ และ ปฏิบัติการทางเพศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเรียกรักหญิงในปัจุบันที่มักจะมีการแบ่งประเภทตาม เพศวิถีในการการเรียกว่าใครเป็นฝ่ายรุกหรือฝ่ายรับ มีบทบาททางเพศในลักษณะใด หรือการแบ่ง บทบาทผ่านเรื่องพฤติกรรมทางเพศ รสนิยม และบทบาทในกิจกรรมทางเพศของคู่กัน ๆ ด้วย สิ่ง

เหล่านี้ล้วนเป็นส่วนประกอบพื้นฐานของความเป็นตัวตนของคนรักเพศเดียวกันทั้งสิ้น อีกทั้งเรื่องของแรงกดดัน ความอาย และความกลัว ปัญหาเหล่านี้อาจจะสัมพันธ์ ไปถึงเรื่องขอบเขตของชนชั้นด้วยเช่น ผู้หญิงที่มีตำแหน่งทางสังคมและเศรษฐกิจเหนือกว่า อาจอยู่ในสภาพที่สามารถกำหนดอัตลักษณ์ทางเพศของตนได้ ในขณะที่ผู้หญิงหลายต่อหลายคนในชนชั้นอื่นไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ หญิงรักหญิงชาวคออสตาริกาคนหนึ่งชี้ว่า “ในสังคมชั้นสูงทำอะไรก็ไม่ผิด ผู้หญิงที่รวยกว่าอาจมีความเสี่ยงน้อยกว่าในการประกาศตนว่าเป็นหญิงรักหญิง หรือมีความสามารถมากกว่าในการตอบโต้การโจมตีเหล่านี้”

จากประเด็นข้างต้นยังสอดคล้องกับงานศึกษาเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง Toms and Dees ของเมแกน ซินนอตต์ (Megan Sinnott, 2004) ในบทความตอนหนึ่งเธอได้พูดถึงการแสดงออกของอัตลักษณ์ทางเพศกับกระบวนการกลายเป็นเมือง(urbanization) ไว้ว่า จากการศึกษาเรื่องราวของทอมส์ในสังคมไทยเธอพบว่า ในสังคมหมู่บ้านชนบทแต่เดิมผู้หญิงที่เป็นหญิงรักหญิงส่วนใหญ่จะเจ็บปวดกับการปกปิดตนเอง และมักจะใช้ชีวิตอย่างเงียบสงบอยู่ตามลำพังโดยไม่แต่งงานหรือมีแฟนเป็นหญิงรักหญิงด้วยเช่นกัน ฉะนั้นนักวิชาการจึงเชื่อว่าอัตลักษณ์ของเกย์ และของกลุ่มเลสเบียน ที่เริ่มปรากฏตัวออกสู่สังคมมากขึ้นในสังคมยุคใหม่ อาจเกิดจากการรับเอาค่านิยมของความเป็นสังคมเมืองที่ขยายตัวมาจากสังคมตะวันตก รวมทั้งปัจจัยของกระบวนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เจริญและขยายกว้างมากขึ้น

จอห์น เด็มมิลิโอ (John D’Emilio, 1983: 22) ให้ความเห็นว่าการกระจายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเมืองได้สร้างวิถีคิดแบบเสรีชนและสร้างสำนึกเกี่ยวกับตัวตนของคนสมัยใหม่ที่เน้นอิสระเสรีภาพ ความทันสมัย ล้วนเป็นแรงผลักดันให้กลุ่มรักเพศเดียวกัน ได้ลุกขึ้นมาแสดงตัวตนต่อสังคมมากขึ้นเช่นเดียวกับสิ่งที่ลิลเลียน เฟเดอร์แมน (Lillian Faderman, 1991) เห็นว่าสิ่งที่สนับสนุนและให้สิทธิแก่ผู้หญิงได้แสดงในอัตลักษณ์ทางเพศได้อย่างเป็นอิสระ และตามความต้องการของพวกเธอก็เนื่องมาจากการเติบโตของระบบเศรษฐกิจที่ผลักดันให้ผู้หญิงต้องออกจากบ้าน เข้ามาทำงานในระบบอุตสาหกรรมมากขึ้นทำให้พวกเธอมีอิสระในการออกมาใช้ชีวิตนอกกรอบทางเพศแต่เดิม ที่มักถูกควบคุมจากสังคมหมู่บ้านและครอบครัว เช่นเดียวกับการพิจารณาอัตลักษณ์ ทอม-ดี้ ในสังคมไทยที่การเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมและเศรษฐกิจ ได้ส่งผลให้หญิงสาวในหมู่บ้านต้องออกมาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลให้พวกเธอเดินออกมาจากกฎเกณฑ์สังคมประเพณีเดิมของหมู่บ้านและครอบครัวมาใช้ชีวิตอยู่ในเมืองภายใต้บริบทของสังคมเมืองที่เน้นชีวิตเสรีภาพ และความเป็นปัจเจกชน อีกทั้งการมีรายได้จากการทำงานได้สนับสนุนให้พวกเธอไม่ต้องพึ่งพิงครอบครัว พวกเธอจึงใช้ชีวิตในแบบที่ตนเองอยากจะเป็นได้ และเมื่อปราศจากการควบคุมต่าง ๆ ของชุมชน

และครอบครัวยุคใหม่ ก็ทำให้หญิงรักหญิงเหล่านี้กล้าที่จะแสดงและพัฒนาอัตลักษณ์หรือแม้กระทั่งสร้างชุมชนของหญิงรักหญิงของตนขึ้นมา (Sinnott, 2004: 75)

ขณะเดียวกันสิ่งไม่ควรละเลยในการพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับ เรื่องของอัตลักษณ์ของกลุ่มรักเพศเดียวกันคือการทำความเข้าใจเรื่อง กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของพวกเขา ผ่านการนิยามเกี่ยวกับประสบการณ์เรื่องเพศ รสนิยม เพศวิถี ความรู้สึก การให้คุณค่าเรื่องเพศของพวกเขาที่สัมพันธ์อยู่กับพื้นที่ในการแสดงตัวตนและการสร้างอัตลักษณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ในการพิจารณาการจัดแบ่งประเภทภายในกลุ่มพวกเขาที่สะท้อนผ่าน เรื่องของภาษา คำนิยมปฏิบัติการทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม กะเทย เกย์ เลสเบี้ยน ทอม คี ก็ยังมีการแยกย่อยการจัดประเภทภายในกลุ่มของตนที่หลากหลาย อีกทั้งกลุ่มรักเพศเดียวกันในแต่ละกลุ่มก็จะมีค่านิยมตนเองตามลักษณะเพศวิถีและความปรารถนาทางเพศ (sexuality) ในแบบของตนหรือที่ร่างกายของพวกเขาต้องการด้วย

ในงานศึกษาของ Jackson (1999) พบว่าในคำว่า “กะเทย” ที่เรารู้จักกันในนิยามของผู้ชายที่ชอบแต่งตัวเป็นผู้หญิงและมีกิริยาท่าทางในการแสดงออกแบบผู้หญิงอย่างเปิดเผยแล้ว ในกลุ่มกะเทยเองยังได้มีการนิยามตนเองในลักษณะที่แตกต่างหลากหลาย และใช้เป็นที่ยอมรับและรับรู้กันภายในกลุ่มในการจัดประเภทตามเพศวิถี และความต้องการตามร่างกายของพวกเขาด้วย ไม่ว่าจะเป็นคำว่า กะเทยแท้ กะเทยเทียม หรือสาวประเภทสอง ที่มักจะเป็นคำเรียกกะเทยที่แปลงเพศแล้วหรือกะเทยที่มักจะแต่งกายเป็นผู้หญิง หรือ กะเทยที่มีความหลากหลายของลักษณะความเป็นชาย ไม่ว่าจะเป็นกะเทยหนุ่ม คือชายรักร่วมเพศที่ยังมีอายุน้อย กะเทยประเภทสองหรือชายที่มีกิจกรรมทางเพศกับผู้ชายแต่ไม่ได้แต่งตัวเป็นผู้หญิงหรือมีลักษณะเป็นผู้หญิง กระเทียม ซึ่งส่วนใหญ่ มักใช้กับผู้ชายที่มีลักษณะเหมือนผู้หญิงอ่อนแอแต่ไม่ได้แต่งกายเป็นผู้หญิงเท่านั้น

ต่อมากะเทยเหล่านี้ยังถูกแยกย่อยไปตามรสนิยมและกิจกรรมทางเพศไปอีกและถูกเรียกใหม่ว่า สาวเสียบ ซึ่งเป็นกะเทยที่จะแต่งตัวเป็นผู้หญิง มีกิริยาท่าทางเป็นผู้หญิง ยังไม่ได้แปลงเพศ และมักมีรสนิยมทางเพศที่คนในกลุ่มนิยามว่าเป็นฝ่ายรุกขณะมีกิจกรรมทางเพศนั่นเอง ที่สำคัญในกระบวนการแสดงตัวตนของกะเทยแท้ หรือกะเทยเทียมนั้น Jackson เห็นว่าพวกเขามักนิยามเอาบทบาททางเพศที่เขาแสดงเป็นตัวตัดสินใจและจัดประเภทภายในกลุ่มกะเทยเป็นสำคัญ จึงทำให้กลุ่มกะเทยมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากกว่ากลุ่มเกย์ที่มักจะไม่นิยามตัวตนและบทบาทของพวกเขาเช่นเดียวกับกะเทย จึงส่งผลให้เกย์มักจะถูกมองในทางลบจากสังคมมากกว่ากะเทย

ขณะเดียวกันชายรักชายที่ไม่ชอบแต่งตัวเป็นผู้หญิง หรือไม่ได้มีท่าทางเป็นผู้หญิงอย่างเปิดเผยเช่นเดียวกับกะเทย ยังได้ถูกแยกย่อยนิยามตัวตนออกมาในอีกลักษณะหนึ่งว่า เกย์ (Gay) คำว่าเกย์ยังได้แยกย่อยตามบทบาท และกิจกรรมทางเพศเพื่อใช้นิยามตัวตนในกลุ่มของพวกเขาเอง

และเป็นคำที่รู้จักกันในสื่อสิ่งพิมพ์เมื่อ 30 กว่าปีที่ผ่านมา ผ่านนิตยสารแปลก ซึ่งเป็นนิตยสารที่กลุ่มผู้รักเพศเดียวกันนิยมอ่านกันมากที่สุดในขณะนั้น โดยเฉพาะในคอลัมน์ของ "โก๋ ปากน้ำ" ได้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะที่เกย์ใช้เป็น เวทีเล่าเรื่อง ระบายปัญหา ประสบการณ์ การมีเพศสัมพันธ์แบบชายต่อชายและวิถีชีวิตเกี่ยวกับกลุ่มผู้รักเพศเดียวกันและบุคคลทั่วไป อันทำให้ความรู้ความเข้าใจในเอกลักษณ์แบบรักร่วมเพศได้ถูกเปิดเผยและถ่ายทอดไปสู่สังคมมากขึ้น นิตยสารแปลกยังได้ช่วยบัญญัติศัพท์ที่ใช้เรียกกลุ่มดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นคำว่า "เกย์คิงและเกย์ควีน" ให้เป็นที่รู้จักในสังคมไทย โดยเกย์คิง จะมีการแต่งกายเหมือนผู้ชายทั่วไปและสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้ทั้งหญิงและชาย ส่วนเกย์ควีน จะมีการแต่งกายออกไปทางผู้หญิง และเป็นฝ่ายถูกกระทำได้เพียงอย่างเดียวอันหมายถึงมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายเท่านั้น อย่างไรก็ตามการจัดประเภทของกลุ่มผู้รักเพศเดียวกันยังมีความสับสนอยู่บ้าง เนื่องจากพฤติกรรมอันไม่คงเส้นคงวาของกลุ่มเกย์เหล่านี้ บางครั้งการแบ่งว่าใครเป็น คิง-ควีน ยังจะแบ่งตามลักษณะบทบาทในรสนิยมและกิจกรรมทางเพศ เช่น ควีน ไม่จำเป็นต้องดูดี แต่ชอบอยู่ด้านหน้า คิงจะชอบด้านหลัง หรือเรียกได้ว่าอยู่บนหรือล่างขณะมีกิจกรรมทางเพศก็ได้

แม้แต่ศัพท์ในการนิยามตัวตนของหญิงรักหญิง ก็ยังมีการแยกอัตลักษณ์ของความเป็นหญิงรักหญิงผ่านกระบวนการสร้างและแสดงตัวตนที่สัมพันธ์กับบทบาททางเพศ รสนิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศ หรือแม้แต่กิจกรรมทางเพศที่ปฏิบัติและแสดงออกด้วย โดยในปัจจุบันจากการที่ผู้ศึกษาได้ค้นพบในเว็บไซต์ต่าง ๆ เกี่ยวกับหญิงรักหญิงในอินเทอร์เน็ต พบว่ามีการจัดประเภทคำเรียกหญิงรักหญิงออกเป็นหลัก ๆ ได้แก่ ทอม คือหญิงรักหญิงที่ไม่พึงพอใจในความเป็นหญิงของตน มีอัตลักษณ์ในความเป็นตัวตนสูงกว่าหญิงรักหญิงในลักษณะอื่น ๆ และจะมีการเสริมเติมแต่งให้ตนมีลักษณะภายนอกที่คล้ายกับชายให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นตัดผมสั้น กินเหล้า สูบบุหรี่ การกระทำ หรือแม้แต่การมีบทบาททางเพศในแบบผู้ชาย อีกทั้งปัจจุบันยังได้มีการแบ่งคำศัพท์ในการเรียก ทอม ที่เข้าใจว่าน่าจะเปลี่ยนแปลงตามบทบาททางเพศหรือกิจกรรมทางเพศ ซึ่งแยกย่อยออกไปอีกไม่ว่าจะเป็นคำว่า “ทอมกะเทยหรือทอมประดิษฐ์” คือทอมที่แต่งกายเหมือนผู้ชายทั่ว ๆ ไปแต่สะใจเหมือนผู้หญิง กันคิ้ว แต่งหน้าทาปาก หรือ “ทอมไต้เคียน” คือทอมที่หันมารักชอบพอกับทอมด้วยกัน และก็มี “ทอมวันเวย์” คือทอมที่จะเป็นผู้กระทำให้กับคู่ของตนเพียงฝ่ายเดียว ไม่นิยมเปิดเผยเรือนร่างต่อคู่ของตน ส่วน “ส่วนทอมทวเวย์” ก็คือทอมที่เป็นได้ทั้งฝ่ายรุกและรับเป็นมิติหนึ่งที่ปรับตามสภาพความต้องการ หรือเรียกได้ว่ามีความเคลื่อนไหวในพฤติกรรมทางเพศ ส่วน “ทอมไบ” คือทอมที่มีความสัมพันธ์ได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

ส่วน คี ซึ่งเข้าใจกันว่าเป็นคำเรียกผู้หญิงที่มีความสัมพันธ์ทางเพศในแบบผู้หญิง มีลักษณะตัวตนพฤติกรรมการแสดงออกเหมือนผู้หญิงทั่ว ๆ ไปเพียงแต่มีคู่รักเป็นทอมเท่านั้น ใน

ส่วนของ คี๊เองก็มีการนิยามบทบาททางเพศที่มีทั้ง วันเวย์และทวเวย์เช่นเดียวกับทอม หรือ “คีย์โบ” ซึ่งก็คือ คี๊ที่รักชอบทอมและผู้ชายได้กลับไปมา แต่ คี๊ ส่วนใหญ่มักจะปฏิเสธนิยามของคำเหล่านี้ และคิดว่าตนเองเป็นผู้หญิงปกติทั่ว ๆ ไป จึงเป็นไปได้อย่างยากในค้นหาการแสดงอัตลักษณ์ร่วมต่อความเป็น คี๊ในสังคม

ส่วนศัพท์เรียกผู้หญิงรักหญิงที่ไม่ได้จัดแบ่งลักษณะแบบแบ่งขั้ว ในการแสดงตัวตนและบทบาททางเพศที่ชัดเจนเช่นทอม ก็ถูกเรียกใหม่ว่า “เลสเบียน” ซึ่งใช้เรียกผู้หญิงที่มีความสัมพันธ์กับผู้หญิงด้วยกัน แต่คงความเป็นผู้หญิงไว้ทั้งคู่ เวลาออกมาภายนอกจะไม่สามารถรับรู้ได้ว่าพวกเธอเป็นเลสเบียนคล้าย ๆ กับพวก เกย์ ขณะเดียวกันภายในกลุ่มเลสเบียน ก็ยังมีการแบ่งอัตลักษณ์ที่แยกย่อยในกลุ่มพวกเธออีกตามบทบาททางเพศวิถี เช่น “เลสทวเวย์หรือเลสควิง” คือมีบทบาททางเพศได้ทั้งฝ่ายรุกและรับ “เลสโบ” คือเลสธรรมดาทั่ว ๆ ไปที่ชอบเสน่ห์หาได้ทั้งผู้หญิงด้วยกันและสามารถชอบและรักผู้ชายได้ด้วย

งานศึกษาหลายชิ้นที่ได้กล่าวมานี้ย่อมเป็นตัวสะท้อน ให้เห็นถึงกระบวนการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางเพศ ผ่านอาณาบริเวณ สิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคม หรือแม้แต่การแสดงออกของอัตลักษณ์ทางเพศในสังคมที่ให้คุณค่าและความหมายเรื่องเพศวิถีที่แตกต่างกันไป ผ่านการนิยามคำเรียก ศัพท์เฉพาะ ในการนำมาจัดกลุ่ม และแสดงจุดยืนในอัตลักษณ์ของตนและจุดยืนในสังคมของกลุ่มรักเพศเดียวกันของตนให้ดำรงอยู่ต่อไป สิ่งเหล่านี้ยังส่งผลต่อปฏิบัติการต่าง ๆ ต่อความเป็นเพศของบุคคลแต่ละคนให้แตกต่างกันไป หรืออีกด้านหนึ่งอาจเป็นการสะท้อนการช่วงชิงพื้นที่และอำนาจภายในกลุ่มรักเพศเดียวกันผ่านการนิยามและคำเรียกดังที่กล่าวมานี้ เพื่อแสวงหาจุดยืนให้กับตนหรือคิดกันกันเองภายในกลุ่ม การแบ่งแยกชนชั้น เช่นที่ กลุ่มทอมคีย์โบส่วนใหญ่จะไม่ยอมและเรียกตนเองว่าเป็น เลสเบียน เนื่องจากคำนี้ถูกใช้ในเชิงความรู้สึกทางเพศมากกว่าบทบาทในการแสดงตัวตน และถือได้ว่าเป็นพวกที่ไม่มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนในสังคม การหลีกเลี่ยงนี้อาจถือเป็นการช่วงชิงพื้นที่ภายในกลุ่มหญิงรักหญิงด้วยกันเองก็ได้

ที่สำคัญการจัดประเภทของกลุ่มรักเพศเดียวกันยังเป็นการสะท้อนบทบาท อัตลักษณ์ที่มีต่อสังคม การอธิบายความสัมพันธ์เรื่องเพศวิถีและการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ที่มีต่อตนเอง ต่อกลุ่มของตน หรือแม้แต่สังคม ที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าจะมีคำศัพท์ใหม่ ๆ และการจัดประเภทใหม่ ๆ ของกลุ่มคนเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วงชิงพื้นที่และสร้างที่ทางใหม่ ๆ ให้กับกลุ่มของตนได้เสมอ ฉะนั้นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มรักเพศเดียวกันจึงไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแค่แ่งมุมใดแ่งมุมเดียวเท่านั้น หากยังเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขอื่น ๆ อีกมากมายไม่ว่าจะเป็นเงื่อนไขทางชนชั้น อาชีพ อายุ ประสบการณ์ทางสังคมที่ตนได้รับ เพศวิถี รสนิยมและความปรารถนาทางเพศ การนิยามการจัดคำเรียกเฉพาะภายในกลุ่ม ดังนั้นการทำ

ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของมนุษย์จึงประกอบด้วยปัจจัยหลายด้าน เช่น ความคิดไตร่ตรอง
สำนึก อารมณ์ ความรู้สึก ความเข้าใจตนเอง และวิธีการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสังคม

สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนได้ว่า กระบวนการสร้างตัวตนของมนุษย์เป็นกระบวนการที่ไม่เคย
จบสิ้น และยังเป็นกระบวนการที่ตกอยู่ภายใต้วาทกรรมที่มนุษย์ผลิตใช้ในชีวิตประจำวันด้วย
เช่นกัน (weedon อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์, 2548) ที่สำคัญสังคมไทยก็ไม่ต่างจากสังคมโลกที่มีการ
เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นตามธรรมชาติมนุษย์มักจะมีการต่อรองตัวตนของตัวเองอยู่
ตลอดเวลา โดยการต่อรองนั้นอาจเป็นการต่อรองอยู่ในบริบทของความเป็นสมัยใหม่ และอยู่
ภายในปริณิชนของวาทกรรมที่มีเป้าหมายที่แตกต่างกันไป เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสังคม
ปัจจุบันได้เปิดกว้างต่อความหลากหลายมากขึ้น อันเป็นผลมาจากระบบโลกใหม่แบบโลกาภิวัตน์
ซึ่งยังผลให้มีการไหลบ่าและเปิดพื้นที่ให้วาทกรรมใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาทในชีวิตของปัจเจกชน ทำ
ให้ปัจเจกชนมีทางเลือกในชีวิตเพิ่มมากขึ้น หรือการการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจทำให้ผู้หญิงไทย
กล้าออกมาโต้แย้งวาทกรรมจารีตต่าง ๆ หรือแม้แต่กฎเกณฑ์เรื่องเพศในแบบเดิม ๆ ซึ่งเรามักเห็น
ปรากฏการณ์นี้ได้ชัดเจนจากชีวิตของผู้หญิงชายแรงงานที่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรม (อมรา พงศาพิชญ์,
อ้างแล้ว)

1.4.2.1 พื้นที่ (Space) เจื่อนใจที่สัมพันธ์กับการนำไปสู่ก่อตัวทางเพศ

ในส่วนนี้เราจะกล่าวถึงเรื่องของ “พื้นที่” ในฐานะที่เป็นส่วนที่สัมพันธ์กับเรื่องของ
การสร้างพื้นที่ที่เอื้อต่อการแสดงออกการสร้างอัตลักษณ์ อีกทั้งพื้นที่ยังเป็นส่วนสำคัญต่อการเปิด
โอกาสให้เกิดปฏิบัติการต่าง ๆ ที่แตกต่างหลากหลายของปัจเจกในสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยหนึ่ง
ของการ ต่อรอง ช่วงชิง หรือปฏิสัมพันธ์ต่อกันในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป และยังเป็น
เจื่อนใจสำคัญต่อการก่อตัวของอัตลักษณ์ทางเพศให้กับกลุ่มหญิงรักหญิงในนิคมอุตสาหกรรมได้
ใช้แสดงตัวตน ใต้นิยามและสร้างความหมายเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตของตัวเอง พื้นที่ต่าง ๆ
ภายในโรงงานนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ จึงถือได้ว่ามีส่วนสำคัญต่อการเอื้อให้เกิดการแสดงออก
หรือสร้างอัตลักษณ์หญิงรักหญิงของพวกเขาให้ออกมาปรากฏสู่สังคม

เดิมความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ (Space) มักจะถูกรับรู้ศึกษาและเข้าใจในทฤษฎีทาง
ภูมิศาสตร์เป็นลักษณะรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้และมองเห็นได้เท่านั้น ค่อมานักสังคมวิทยาที่
สนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของ “พื้นที่” กลับหันมาให้ความสนใจความซับซ้อนของพื้นที่ที่ไม่ใช่เพียง
แค่ลักษณะของพื้นที่ในลักษณะทางกายภาพเท่านั้น แต่พื้นที่ยังมีการให้ขอบเขตและความหมายใน
ลักษณะที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรมที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมในหลาย ๆ ความหมาย เป็น
ปฏิบัติการอย่างหนึ่งในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลังสมัยใหม่ที่เชื่อว่าพื้นที่ทางภูมิศาสตร์มี

ลักษณะเช่นเดียวกับไฮเปอร์สเปซ (Hyperspace) คือพื้นที่ที่ถูกสร้างขึ้นอาจถูกสร้าง ลบ ขยายได้โดยจิตปรารถนาของมนุษย์ (จันทน์ เจริญศรี, 2544)

เฮนรี เลอว์เฟ็บบ (Henri Lefebvre, 1986) เป็นผู้ที่ยืนยันว่าพื้นที่ไม่ได้เป็นเพียงคุณสมบัติที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่เขายังได้ให้ความหมายของพื้นที่ที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างทางสังคม (Social Construction of Space) และเป็นพื้นที่ที่ประกอบขึ้นจากปฏิบัติการเชิงพื้นที่ (Social practice) ในฐานะของการเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ ต่อรองของอำนาจต่าง ๆ ในสังคม ฉะนั้นพื้นที่จึงเป็นเพียงผลผลิตของปฏิบัติการทางสังคมและวัตถุที่สามารถผลิตซ้ำและถูกประกอบสร้างขึ้นมาให้กลายเป็นพื้นที่ทางสังคม (Social Space) และยังนำไปสู่การสร้างคุณค่าและความหมายติดตามมาด้วย พื้นที่จึงมีความหมายที่สลับซับซ้อนมากกว่าสิ่งที่เราเห็นและมีความหมายที่แน่นอนตายตัว (Keith&Pile, 1993)

เช่นเดียวกับงานชิ้นนี้ที่ไม่ได้มองพื้นที่ของนิคมอุตสาหกรรม เป็นเพียงแค่การมองพื้นที่ในลักษณะมุมมองกายภาพด้านเดียวเท่านั้น แต่เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจึงได้พิจารณาพื้นที่ในฐานะที่เป็นพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ทางสังคมไปพร้อม ๆ กัน เนื่องจากพื้นที่ทางกายภาพอาจถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่ทางสังคมไปพร้อม ๆ กันด้วยกับปฏิบัติการในการสร้างรูปแบบชีวิตทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรสนิยมรักเพศเดียวกับในแบบหญิงรักหญิง การสร้างกลุ่มของตัวเองผ่านกลุ่มเพื่อน การแสดงออกซึ่งภาพลักษณ์หญิงรักหญิง เรื่องเพศ ที่ปรากฏทั้งพื้นที่ในที่งานและหอพักที่ได้ถูกประกอบสร้าง

และผลิตซ้ำผ่านโรงงานนิคมอุตสาหกรรม พักหรือแม้แต่บนตัวตนของพวกเขาเองผ่านภาษา ทรงผม หรือการแต่งตัวให้เหมือนผู้ชาย ก็ล้วนสัมพันธ์อยู่กับการดำเนินชีวิตและประสบการณ์เกี่ยวกับพื้นที่ รวมทั้งกิจกรรมในวิถีชีวิตแบบหญิงรักหญิงของพวกเขาเอง โดยไม่รู้สึกละแวกแต่กลับกลายเป็นพื้นที่ที่เื้อและสัมพันธ์กับการสร้างและการแสดงอัตลักษณ์ของความเป็น “ทอม” ที่นี้ และกลายเป็นชุมชนของคนรักเพศเดียวกันได้ต่อไป

งานวิจัยของฮัมฟรี (Humpherys , 1970) เป็นตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างและให้ความหมายต่อพื้นที่ ในแบบพื้นที่ที่ไม่เพียงแต่มีความหมายตามที่ปรากฏหรือรับรู้ตามความหมายทั่ว ๆ ไปในสังคมเท่านั้น เขาได้ศึกษาถึงการให้ความหมายและการให้ความหมายของพื้นที่ต่อห้องน้ำสาธารณะของกลุ่มรักร่วมเพศในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งพบว่าห้องน้ำสาธารณะเป็นสถานที่ที่กลุ่มรักร่วมเพศใช้พบปะกันอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการให้ความหมายที่แตกต่างจากกลุ่มบุคคลโดยทั่วไป ที่เห็นว่าห้องน้ำสาธารณะเป็นสถานที่เพื่อใช้ในการขับถ่ายของเสีย ขณะที่กลุ่มรักร่วมเพศให้ความหมายว่าห้องน้ำสาธารณะเป็นสถานที่ เพื่อใช้ในการสร้างความสุข การสร้างความพึงพอใจทางเพศในความหมายที่ต่างกันทำให้เกิดเอกลักษณ์ความสัมพันธ์และโลก

ทัศน์ของผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กันขึ้นโดยรวมถึงการต่อรอง การสร้างบทบาท การแสดงบทบาทที่ต่างกันด้วย (พิทักษ์ ศิริวงศ์, 2542) การใช้พื้นที่ของกลุ่มรกร่วมเพศแห่งนี้จึงแสดงให้เห็นถึงกระบวนการนิยามและให้ความหมายของพื้นที่ที่สลับซับซ้อนมากกว่าภาพที่เราเห็นหรือจากที่สังคมทั่วไปนิยาม ขณะเดียวกันพื้นที่แห่งนี้ยังสัมพันธ์กับพื้นที่ภายในจิตใจ และกลายเป็นพื้นที่ทางสังคมให้แก่คนเฉพาะกลุ่มที่ประกอบสร้างขึ้นมาเพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับกลุ่มคนได้ใช้สร้างความหมาย อัตลักษณ์และคุณค่าใหม่ให้เกิดขึ้นมาในพื้นที่นั้นอีก

Shields Rob (1991) เองก็เห็นว่า “พื้นที่” ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของการรับรู้และการทำความเข้าใจการจัดแบ่งสำหรับสังคมของปฏิบัติการ และการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน ความหมายของพื้นที่จึงมีความคลุมเครือ และถูกสร้างใหม่ได้ผ่านปฏิบัติการทางสังคม ภาษา และวาทกรรมของพื้นที่นั้น ๆ ฉะนั้นพื้นที่จึงเป็นสภาพแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นจากสถานที่แห่งจินตภาพ (Place-images) ซึ่งถือเป็นภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น และปรากฏอยู่ในความทรงจำของมนุษย์และมีผลต่อการให้คุณค่าต่อสถานที่นั้น ๆ เราจึงพบว่าในพื้นที่จะประกอบด้วยสถานที่ย่อย ๆ ที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันไปตามการให้ความหมายจากมนุษย์ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นได้ความมนุษย์กับพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก

Keith และ Pile (1993) ยังเห็นว่านอกจาก “พื้นที่” จะมีความสำคัญต่อการสร้างคุณค่าและความหมายที่แตกต่างหลากหลายแล้ว พื้นที่ยังสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ตัวตนให้กับมนุษย์ที่ดำรงอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย เนื่องจากบุคคลที่ดำรงอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวมักจะสามารถและมีศักยภาพในการค้นพบตัวตนของตนเองในสิ่งที่พวกเขาสามารถจะเป็น หรือสิ่งที่ยากจะเป็นได้ การนิยามการเมืองเชิงพื้นที่ของอัตลักษณ์จึงมักเห็นว่า แม้พื้นที่ใหม่จะมีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์ได้ ขณะเดียวกันอัตลักษณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นก็สร้างพื้นที่ได้เช่นเดียวกัน การสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของมนุษย์ในพื้นที่หนึ่ง ๆ จึงเป็นยุทธวิธี (Strategic) หนึ่งของมนุษย์ในการใช้พื้นที่ในฐานะเป็นเครื่องมือหนึ่งของการต่อสู้ ต่อรองต่อต้าน สร้างการเมืองเชิงพื้นที่ เพื่อต่อรองและเป็นพลังของการช่วงชิงความหมายและสร้างโอกาสให้อัตลักษณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นและนิยามตัวตนของตนเองให้ปรากฏในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่นเดียวกับที่วอลเทอร์ เบเนจามิน (Walter Benjamin) ได้ให้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การพิจารณาเรื่องอัตลักษณ์และพื้นที่นั้นเป็นสิ่งที่แยกออกจากการพิจารณาไม่ได้เนื่องจากเราจะรับรู้การมีอยู่ของในตัวตนของเราก็เมื่อเรามีที่ยืนและมีตำแหน่งแห่งที่ในสังคมที่เราอยู่นั่นเอง

บทความของฮิราอิ คาโนซูกิ (Hirai Kyonosuke, 2002) ที่เกี่ยวกับเรื่องของ “Exhibition of Power Factory Woman’s Use of The Housewarming Ceremony in a Northern Thai Village” ที่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของหญิงสาวโรงงานในทางภาคเหนือของไทย ซึ่งพวกเธอ

สร้างอัตลักษณ์ของตนผ่านการถ่ายทอดออกมาในหลายพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นการใช้จารีตพิธีกรรมมาเป็นพื้นที่ของการมาปรับใช้ และปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนที่มีบริบทที่สัมพันธ์กับเรื่องเพศประเด็นสำคัญที่ฮิราอิเสนอก็คือ การได้ออกไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมนอกชุมชนทำให้พวกเขามีรายได้อย่างสูงบางครั้งก็อาจจะมากกว่าผู้ชายในครอบครัวด้วยซ้ำ ทำให้สาวโรงงานมีอิสระมีอำนาจในการใช้ชีวิต และจะมีการใช้เงินที่หามาได้มาลงทุนกับบ้านของตนในการสร้างบ้านใหม่และยังได้เพิ่มความหมายของตัวตนผ่านพิธีการจัดงานพิธีกรรมขึ้นบ้านใหม่ ผ่านพื้นที่ของงานเลี้ยง ในทางปฏิบัติเราจะเห็นว่าความสำเร็จในการจัดงานฉลองขึ้นบ้านใหม่นั้นย่อมเป็นความสำเร็จที่สูงสุดของสาวโรงงานที่จะได้รับการยกย่อง และกลายเป็นสิ่งที่แฝงไปด้วยสัญลักษณ์ในการแสดงตัวตนและบทบาทของพวกเธอด้วย อีกทั้งการลงทุนไปกับสิ่งเหล่านี้ก็เพื่อให้คนอื่นได้มีความชื่นชมประทับใจในตัวของพวกเขา ซึ่งถือเป็นการสร้างเกียรติอย่างหนึ่งของพวกเธอเองให้มีพื้นที่ทางสังคมมากขึ้น เราจะเห็นได้ว่าบางครั้งการต่อสู้ต่อรองกับครอบครัวหรือจารีตเดิม ๆ ของพวกเธอไม่จำเป็นต้องล้มล้างเสมอไป แต่เราอาจใช้พื้นที่เดิมมาปรับเปลี่ยนปรับใช้การให้ความหมายก็นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์และพื้นที่ทางสังคมได้เช่นเดียวกัน

ความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นทั้งความหมายของปัจเจกภาพร่างกาย และปฏิบัติการ จึงเป็นความสำคัญส่วนหนึ่งของมโนทัศน์พื้นที่ในฐานะที่เป็นหัวใจหนึ่งในยุทธศาสตร์ของการต่อสู้ ต่อรอง ช่างชิง ปฏิสัมพันธ์ หรือการปรับใช้พื้นที่ในลักษณะต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน และจากการทบทวนงานศึกษาข้างต้นก็จะพบว่า “พื้นที่” ต่าง ๆ นั้นถูกสร้างและให้ความหมายกับปัจเจกในอุดมการณ์และจุดประสงค์ที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นการสร้างตำแหน่งให้ที่ให้กับกลุ่มของตนอย่างเช่น การสร้างพื้นที่และการนิยามความหมายใหม่ของห้องน้ำสาธารณะของกลุ่มรักเพศเดียวกันในสหรัฐอเมริกา การสร้างความมั่นคงให้กับตัวตนและจิตใจของแรงงานหญิงนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือผ่านการใช้พื้นที่ของจารีต

เช่นเดียวกับกลุ่มหญิงรักหญิงในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ พวกเขาเข้ามาใช้ชีวิตในพื้นที่ที่เอื้อและเปิดโอกาสต่อการให้คุณค่าและนิยาม ในฐานะของการเป็นพื้นที่แห่งใหม่ที่เป็นที่เอื้อต่ออิสระในการใช้ชีวิตในหลากหลายรูปแบบ อีกทั้งแนวคิดเชิงพื้นที่ที่ใช้ผ่านงานชิ้นนี้จะเป็นส่วนช่วยสะท้อนปฏิบัติการเชิงพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีต่อแรงงานที่เป็นหญิงรักหญิง และที่หญิงรักหญิงมีต่อการสร้างตัวตน วิถีชีวิตหรือความปรารถนาทางเพศของพวกเขาเอง จากตรงนี้เราจึงเห็นได้ว่าพื้นที่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมลำพูน มีความสำคัญต่อการศึกษาร่องรอยการสร้างอัตลักษณ์ในแบบหญิงรักหญิงในอย่างยิ่ง ไม่เว้นแม้แต่การเลือกใช้ชีวิตและแสดงออกถึงพฤติกรรมในแบบหญิงรักหญิงในสังคมแห่งนี้ พื้นที่สาธารณะของเขตนิคมอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ทางกายภาพหรือพื้นที่ภายใน จึงกลับกลายเป็นคุณสมบัติที่เปรียบเสมือนการสร้างพื้นที่ทางสังคมที่สร้าง

ระบบคิดและสังคมใหม่ (New space) เป็นโลกของพวกเขาที่สามารถเข้ามาค้นหา ตอบสนองหรือค้นพบตัวตนและการสร้างพื้นที่ในการนิยามตนเองเพื่อเชื่อมเข้ากับคนอื่น ๆ เข้ากับโลกใหม่ ๆ มิตรภาพใหม่ ๆ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาทั้งพื้นที่ทั้งภายนอกโรงงานเช่น หอพัก รวมทั้งพื้นที่ภายในโรงงานซึ่งถือเป็นพื้นที่สำคัญที่ผู้วิจัยสนใจที่ต้องการจะเข้าไปสัมผัส และเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้า เนื่องจากพื้นที่ภายในโรงงานจัดได้ว่า เป็นพื้นที่สำคัญมากที่สุดที่คนงานใช้ชีวิตอยู่พร้อม ๆ กับการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม โรงงานจึงสัมพันธ์กับการสร้างความรู้สึกละแวกและความหมายต่อพื้นที่ทั้งในส่วนของปัจเจกและขณะอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมงาน คู่รักของตน เจ้านาย หรือความคาดหวังต่อความก้าวหน้าในอนาคต แม้แต่การทำความเข้าใจในเรื่องการจัดแบ่งพื้นที่และลักษณะของการทำงาน ชีวิตขณะพักเที่ยงหรือพักช่วงจากการทำงาน ยังจะสะท้อนให้เห็นถึงการใช้อยู่พื้นที่ในโรงงานนั้น ๆ กับความสัมพันธ์ของคนเพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของพื้นที่แต่ละตำแหน่งที่ ซึ่งสัมพันธ์กับการแสดงอัตลักษณ์และเอื้อต่อการเลือกวิถีชีวิตแบบหญิงรักหญิง พื้นที่แห่งนี้จึงเป็นสถานที่สำคัญในการรองรับการเข้ามาใช้ชีวิต การปะทะสังสรรค์ทางเพศ การแสดงตัวตนและการแสดงออกของเพศวิถีของกลุ่มหญิงรักหญิง ที่ต้องเผชิญกับความขัดแย้งในตัวคนหลากหลายแบบ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกละแวก ปัญหา หรือความกดดันที่กลุ่มหญิงรักหญิงต้องเผชิญภายใต้ระบบการทำงาน ล้วนเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการทำความเข้าใจอย่างยิ่ง

1.4.3 การศึกษาเกี่ยวกับกรอบค่านิยมในเรื่องเพศ (sex) ความเป็นเพศสถานะ (Gender) เพศวิถี (Sexuality) และการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มรักเพศเดียวกันในสังคมไทย

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเพศ ความเป็นเพศ หรือเพศวิถีในสังคมไทยที่ผ่านมานั้นปรากฏอยู่ในมุมมองของการให้ความหมายและการอธิบายที่แตกต่างกันไปตามสมัยนิยม เวลา และมีการศึกษาอยู่ในหลากหลายสาขาวิชาทั้งในด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือทางมานุษยวิทยา งานศึกษาในช่วงแรก ๆ มักจะเป็นความสนใจเกี่ยวกับการนิยามและการจัดประเภทในเรื่องเพศมากกว่าการอธิบายเรื่องเพศในประเด็นอื่น ๆ ต่อมาในปี พ.ศ 2503 เป็นต้นมา ความสนใจในการศึกษาเรื่องเพศมีการขยายประเด็นความสนใจให้กว้างมากขึ้น ของพฤติกรรมความรักเพศเดียวกันในฐานะที่เป็นเพศเพศสถานะหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย

โรซาลินด์ มอริส (Rosalind Morris, 1994) เห็นว่าในอดีตสังคมไทยมองเรื่องเพศและจัดแบ่งระบบเพศสถานะที่อิงอยู่กับระบบอำนาจตามคติจักรวาลวิทยาทางพระพุทธศาสนา โดยจัดประเภทเอาไว้เป็นสามเพศก็คือ ชาย หญิง และกะเทย และมีการหยิบยืมเพศวิถีแบบตะวันตกมาใช้ด้วยกันสี่เพศวิถีคือ ผู้ชาย ผู้หญิง รักร่วมเพศและรักต่างเพศ เดิมกลุ่มรักเพศเดียวกันในสังคมไทย

จะถูกเรียกเพียงว่า กะเทย ซึ่งหมายถึงกลุ่มคนที่อยู่นอกบรรทัดฐานในเรื่องเพศสภาวะและวัฒนธรรมเพศที่ใช้ได้ทั้งหญิงและชาย รวมทั้งผู้ที่มีอวัยวะเพศชายและเพศหญิงในตนเองและผู้ที่แต่งกายข้ามเพศสรีระของตน โดยสามเพศนี้จะมีสถานะที่เท่าเทียมกันในสังคม ฉะนั้นกะเทยในความหมายอดีตจึงเป็นเพศสภาวะอีกเพศหนึ่ง ซึ่งดำรงอยู่ในระบบการแบ่งเพศของไทยมาตั้งแต่อดีต มอริสยังเห็นว่าในการจัดแบ่งเพศและเพศสภาวะของไทยปัจจุบันยังปรากฏให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างกะเทยและเกย์ ปรากฏขึ้นมาใหม่ภายในกลุ่มรักเพศเดียวกันขึ้นมาด้วยซึ่งเพศทั้งสองนี้มีความแตกต่างกัน และไม่สามารถนำมาพิจารณาาร่วมกันได้ระหว่างความสัมพันธ์ของเพศ 2 ระบบนี้ (Jackson, 1999) เช่นเดียวกับการแยกคำเรียกหญิงรักหญิงเองก็ได้มีการแยกออกมาจากคำว่า “กะเทย” ในความหมายเดิมที่รวมทั้งชายและหญิง ที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันมาเป็นคำว่า ทอม ดี เลสเบี้ยน ขณะเดียวกันชายรักเพศเดียวกันที่มีลักษณะชายก็ถูกเรียกใหม่ว่า เกย์ ด้วยเช่นกัน และเริ่มมีการแยกคำเรียก และการจัดประเภทความแตกต่างผ่านการให้ความสำคัญและการนิยามที่เน้นวิถีชีวิตทางเพศ ความปรารถนาทางเพศและเรื่องเพศวิถีที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกะเทย สาวประเภทสอง กะเทียม กะเทยเสียบ เกย์คิง เกย์ควีน ทอมวันเวย์-ทูเวย์ ดี หรือเลสคิง เลสควีน ฯลฯ

ปีเตอร์ แจ็คสัน (Peter A. Jackson) เป็นนักประวัติศาสตร์คนหนึ่งที่สนใจศึกษาเรื่องเพศในสังคมไทย โดยเฉพาะประวัติศาสตร์วาทกรรมเรื่องกามารมณ์ในสังคมไทยและได้เขียนถึงการมองระบบเรื่องเพศในสังคมไทย โดย แจ็คสัน ได้วิเคราะห์ว่าระบบเพศของไทยนั้นเป็นระบบที่ซับซ้อน และมีคำอธิบายในการจัดจำแนกอัตลักษณ์ทางเพศเป็นของตนเอง แตกต่างจากตะวันตก และไม่ได้มองระบบเพศสภาวะและเรื่องทางเพศแยกออกจากกันเหมือนสังคมตะวันตก กล่าวคือระบบเพศของไทย มีเพียงรูปแบบเดียวที่ให้คำอธิบายครอบคลุมตั้งแต่ความแตกต่างทางสรีระ (sex) เพศสภาวะ (gender) เพศวิถี (sexuality) ไปจนถึงรสนิยม และพฤติกรรมทางเพศแบบรักเพศเดียวกันหรือรักต่างเพศ และเห็นว่าระบบเรื่องเพศในสังคมไทยมักจะใช้คำ ๆ เดียวที่ใช้ในการอธิบาย โน้ตสันเรื่อง sex, gender, sexuality ก็คือคำว่า “เพศ” โดยคำว่าเพศนี้เมื่อปรากฏอยู่โดด ๆ จะหมายถึงเพศสรีระหรือความเป็นหญิงชาย แต่เมื่อนำไปประกอบกับคำอื่นก็อาจหมายถึงระบบความคิดความเชื่อเรื่องเพศได้อีกความหมายหนึ่งด้วย ขึ้นอยู่ว่าจะใช้ไปรวมกับคำว่าอะไร อีกทั้งวาทกรรมเรื่องเพศในสังคมไทย มักจะถูกกำหนดจากระบบการปกครองภายในประเทศที่มักสร้างวาทกรรมมากำหนดคุณค่าเกี่ยวกับเรื่องเพศ (sex) และเพศวิถีให้จำกัดอยู่กับพฤติกรรมที่เป็นเรื่องส่วนตัวไม่ควรที่จะเปิดเผยหรือกล่าวถึงในที่สาธารณะ Fishel ยืนยันว่าสิ่งเหล่านี้ได้เกิดในช่วงของรัชสมัยรัชการที่ 6 ซึ่งได้มีการรับเอาระบบความหมายในเรื่องเพศแบบตะวันตกอย่างเข้มข้น ระบบความหมายเรื่องเพศถูกใช้เป็นเครื่องมือในทางการเมือง เพื่อร้อยเข้ากับระบบศีลธรรมและ

ครอบครัวยุคใหม่ โดยเชื่อมโยงกับระบบการพัฒนาประเทศที่มีอารยะและมีความเจริญแล้ว Boothwick เห็นว่ารัฐไทยมีความกระตือรือร้นในการจัดสรรทัศนคติเรื่องเพศให้เป็นไปตามแบบแผนที่ต้องการ โดยมองว่าการรักเพศเดียวกัน หรือการมีความสัมพันธ์ที่ผิดปรกติจะนำไปสู่ต้นเหตุของการแพร่กระจายของโรคเอดส์ ผ่านการผลิตออกมาในรูปแบบงานเขียนและการให้ความรู้ผ่านสาธารณะในด้านต่าง ๆ (Jackson, 1999)

วาทกรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของคนไทยในการแสดงออกต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ที่มิพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน คือการให้ความสำคัญกับเรื่อง หน้าตา (Face) คนไทยกลัวการเสียหน้า โดยเฉพาะเรื่องส่วนตัว วาทกรรมหน้าตาในสังคมไทยจึงเป็นวาทกรรมหนึ่งของการจ้องมองเป็นวิถีของการจัดระเบียบสังคมที่ประชาชนจะได้รับ ก็ต่อเมื่อประพจน์ตัวเรียบริย “หน้าตา” จึงเป็นพลังในการจัดระเบียบสังคมวัฒนธรรมไทย ดังที่ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ไทยช่วงเวลาหนึ่งของชาตินิยมก็เป็นที่ได้ว่าความเป็นเพศที่แตกต่างในเมืองไทยนั้นอาจมีผลต่อการสร้างปัญหาให้กับสถานะทางสังคมของปัจเจกและสถานะทางสังคมของชาติไทยด้วยเช่นกัน (Morris, 1994 อ้างใน บุญกร กาสมณี, 2548)

ต่อประเด็นเดียวกันนี้ ในบทความเรื่อง An Explosion of Thai Identity : Global Queering and Re-Imaging Queer Theory (Jackson, 2000 อ้างใน เทิดศักดิ์ ร่มจำปา, 2548) การตอบย้ำที่เป็นที่รับรู้กันในสังคมกระแสหลักในสังคมไทยที่มีเพียงสามเพศคือ ผู้ชาย ผู้หญิง และเพศที่อยู่กึ่งกลางที่เรียกว่า “กะเทย” ซึ่งเป็นที่เข้าใจว่าหมายถึงบุคคลชายหญิงที่มีลักษณะสองเพศ ต่อมาในช่วงเวลาคริสต์ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา การจำแนกเพศใหม่ ๆ ก็ได้เริ่มปรากฏขึ้น กะเทย ถูกแบ่งออกเป็นกะเทยชาย กะเทยหญิง กะเทยแท้ กะเทยเทียม กะเทยสาว และถูกเลิกใช้ในช่วงปลาย 1960 และต่อมาก็ถูกแทนที่ด้วยเกย์ (Gay) ซึ่งเป็นคำศัพท์ประเภทหนึ่งที่ถูกหยิบยืมมานิยามกลุ่มชายรักเพศเดียวกันใน พ.ศ 2513 คำว่าเกย์ถูกแยกเป็นเกย์คิงซึ่งมีลักษณะของผู้ชาย และเกย์ควีน ซึ่งจะมีลักษณะของผู้หญิง

ต่อมาตอนต้นทศวรรษ 1970 หญิงที่มีลักษณะเป็นชายก็ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นกะเทยประเภทหนึ่งอีกต่อไป และเริ่มเรียกใหม่ด้วยคำที่เรียกหญิงที่มีลักษณะของผู้ชายซึ่งเป็นคำผสมระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษคือคำว่า สาวไค้ “dyke” และสาวเลสเบียน และนับจากนี้เป็นต้นไป ผู้ชายเท่านั้นที่จะเรียกว่ากะเทย และในต้นคริสต์ทศวรรษ 1980 หญิงที่มีลักษณะเป็นชายได้ถูกเรียกใหม่ว่า “ทอมบอย” และได้ลดลงให้สั้นลงเหลือเพียง ทอม คำนี้ได้เข้ามาแทนที่คำที่ใช้เรียกหญิงรักหญิงที่มีลักษณะของชายที่มีอยู่เดิมก่อนหน้านี้ เช่นเดียวกับหญิงรักเพศเดียวกันที่มีลักษณะของผู้หญิงจะถูกเรียกว่า ดี เพื่อใช้เรียกหญิงที่เป็นคู่ของทอมที่มีลักษณะของผู้ชาย

เมแกน ซินนอตต์ (Megan Sinnott, 2004) เป็นนักวิชาการผู้หนึ่งที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมหญิงรักหญิงในไทยโดยเฉพาะความสัมพันธ์ในรูปแบบทอม-ดี้ ในหนังสือเรื่อง Toms and Dees “Transgender Identity and Female Same-sex Relationships in Thailand” เธอได้อธิบายอัตลักษณ์ทางเพศแบบทอม-ดี้ในสังคมไทยที่มักยึดติดอยู่กับเรื่องของเพศสภาวะมากกว่าจะเป็นเรื่องของรสนิยมหรือความปรารถนาทางเพศ อาจด้วยสาเหตุจากการนิยามและให้คุณค่าความเป็นเพศในสังคมไทย ที่ยังคงเป็นการมองการแสดงบทบาททางเพศที่ยึดติดอยู่กับระบบเพศสภาวะ (Gender) ในการนิยามและให้คุณค่าแก่ความเป็นเพศของบุคคลนั้น ๆ มากกว่าการมองเรื่องของเพศวิถี (sexuality) ที่นำไปสู่การนิยามในสังคมไทยว่าใครเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง หรือหากจะเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานทางเพศที่แตกต่างจากชายและหญิง ก็ต้องนิยามตนเองให้คล้ายกับบรรทัดฐานกระแสหลักให้มากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยให้คุณค่ากับพฤติกรรมรักเพศเดียวกันในลักษณะแบบคู่ต่างที่วัดจากการจัดตามบทบาทของระบบเพศสภาวะ เช่น หากเป็น เกย์ ก็ต้องมีการแบ่งว่าใครเป็นเกย์คิง หรือ เกย์ควีน เกย์ก็ต้องคู่กับผู้ชาย ทอมกับดี้ เป็นต้น ฉะนั้นศัพท์ที่ใช้อธิบายเรื่องเพศในสังคมไทยเหล่านี้จึงสะท้อนความเป็นคู่ต่างในการนิยามความเป็นเพศด้วย Sinnott จึงเห็นว่าความสัมพันธ์แบบทอม-ดี้ นั้นเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมไทยที่เกิดจากรากฐานของความเป็นหญิงและชายในบรรทัดฐานทางสังคมของไทยนั่นเอง

Sinnott ยังได้ตั้งข้อสังเกตเรื่องบทบาทและความปรารถนาทางเพศ การใช้ชีวิตคู่ของหญิงรักหญิงในสังคม ที่ให้ความสำคัญเรื่องการกำหนดบทบาทโดยมักจะเลียนแบบความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศซึ่งพบเห็นและเกิดขึ้นในสังคมที่มักผูกติดอยู่กับค่านิยมของระบบชายเป็นใหญ่ เช่น ที่ ฟิลิปปินส์ หญิงรักหญิงที่มีลักษณะเป็นชายมักจะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์แบบคู่รักต่างเพศ โดยคู่รักที่มีลักษณะเป็นชายต้องทำหน้าที่สำคัญในการดูแลการเงินและชีวิตให้กับคู่รักของตนหรือในด้านการให้ความสุขทางเพศแก่คู่รักของพวกเขาจะมีการแสดงบทบาททางเพศในการสนองความต้องการให้กับคู่รักของตนเช่นเดียวกับที่ผู้ชายปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้จึงสัมพันธ์กับเรื่องของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และเป็นการตอกย้ำถึงการมีอำนาจของพวกเขาเหนือแก่เช่นเดียวกับผู้ชาย อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นชายที่แท้จริงในตัวพวกเขาเหล่านั้นด้วย

ฉะนั้นจึงเห็นได้ชัดเจนว่าอัตลักษณ์ความสัมพันธ์ ที่ปรากฏอย่างชัดเจนในไทยส่วนมากจึงปรากฏอยู่ในความสัมพันธ์ในลักษณะ Butch-femme และทำให้การนิยามความเป็น ทอม ของสังคมไทยมักจะผูกติดอยู่กับระบบเพศสภาวะที่ยึดติดอยู่กับความเป็นชาย (masculinity) และมักจะมีลักษณะการแสดงตัวตนของพวกเขาผ่านเรื่องของการแต่งตัว ทรงผม และพฤติกรรมท่าทางภายนอกของพวกเขาที่ค่อนข้างจะมีการแสดงออกคล้ายกับผู้ชาย แต่ในอัตลักษณ์ของความเป็นทอม (tom-ness) ในสังคมไทยเองก็พบว่ามีความเฉพาะที่ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการแสดงออก

ในทุกรูปแบบของความเป็นชายเสมอไป และในการแสดงออกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ ความปรารถนาทางเพศของคู่ ทอม-ดี้ แต่ละคู่จะแสดงออกมากหรือน้อยยังขึ้นอยู่กับพฤติกรรม และความคิด รวมทั้งประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศของ ทอม-ดี้ แต่ละคน เนื่องจากอัตลักษณ์ ตัวตนของ ทอม นั้นแม้ว่าจะมีการแสดงพฤติกรรมและลักษณะบางอย่างที่เหมือนกับชายไทย แต่ ขณะเดียวกันพวกเขาก็ไม่จำเป็นต้องมีวิถีชีวิตเหมือนดังเช่นชายไทยไปเสียหมดทุกอย่าง แต่พวกเขา กลับหยิบเลือกเอาความเป็นชายบางส่วนซึ่งอาจเป็นส่วนที่ดีในแบบของความเป็นชายมาปรับใช้ กับความอ่อนโยนในแบบความเป็นผู้หญิงในตัวของพวกเขาด้วยเช่นกัน ในส่วนของคู่รักของ ทอม ที่เป็น ดี พวกเขามักจะมีความสัมพันธ์กับคู่รักที่เป็นหญิงเพศเดียวกัน หรือสลับกับการมีคู่รักที่เป็น รักต่างเพศได้ด้วยและพวกเขาไม่นิยมนิยามตนเองว่าเป็นเลสเบี้ยนหรือดี แต่พวกเขามักจะคิดว่า ตนเองคือผู้หญิงธรรมดา ๆ ทั่ว ๆ ไปเท่านั้นเอง

อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงไทยที่มีคู่เป็นเพศเดียวกันไม่นิยมเรียกตนเองตัวเองว่า เลสเบี้ยน เข้าใจว่าเป็นเพราะคำคำนี้เข้ามาสู่สังคมไทยด้วยความหมายถึงการที่ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง แต่ผู้หญิงรักหญิงในสังคมไทยพอใจจะจินตนาการถึงรูปแบบความสัมพันธ์ด้านความรู้สึก มากกว่า เรื่องหลับนอน (Jackson, 2000 อ้างใน เทิดศักดิ์ ร่มจำปา, อ้างแล้ว) อาจเป็นเพราะว่าค่านิยมเรื่องเพศ ในสังคมไทยมักจะผูกติดอยู่กับการให้คุณค่าต่อบทบาททางเพศสภาวะ มากกว่าการให้ความสำคัญ เกี่ยวกับเรื่องเพศวิถีอย่างเช่นในสังคมตะวันตก ดังนั้นการนิยามตนเองด้วยความเป็น ทอม-ดี้ นั้น นัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นความพยายามในการต่อรองทางวาทกรรมของผู้หญิงที่รักเพศเดียวกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการรับเอาความหมายของคำว่า “เลสเบี้ยน” หรือรักร่วมเพศ ซึ่งให้ความรู้สึกเน้นไป ในเรื่องของความสัมพันธ์หรือตอกย้ำในเรื่องการเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิตใจ (Sinnott, 2002 อ้างใน สุไลพร ชลวิไล, 2545) ที่สำคัญนิยามความเป็นทอม-ดี้ ในไทยนั้นถือได้ว่าเกิดจากรากฐาน ของความเป็นหญิงและความเป็นชายในสังคมไทย และสะท้อนเพศสัมพันธ์ที่มีลักษณะตรงข้าม แบบหญิงชายซึ่งแสดงให้เห็นในลักษณะตรงข้ามและคู่ต่างเช่นกัน (Sinnott, 2004)

ที่เป็นเช่นนี้นั้นในงานศึกษาเรื่อง Sociological Research Male and Female Homosexuality ของบาบารา ริชแมน (Barbara Risman, 1998) เองมีสมมุติฐานว่าในสังคมใดที่มีการแยกตัวในสังคมอย่างชัดเจนและมีความเข้มงวด ก็จะมีการเรียกร้องจากสังคมในการแยกตัว ความเป็นชายและความเป็นหญิงอย่างชัดเจน เช่นเกย์ชายจะมีความเป็นหญิงสูง และรู้สึกรู้ว่าตนเอง มีความเป็นผู้หญิงอย่างชัดเจนและมีความแตกต่างชัดเจนจากชาย ในกรณีของเลสเบี้ยน ก็จะพบ ความเป็นชาย (Butch) กล่าวคือผู้หญิงที่มีลักษณะเป็นชายอย่างชัดเจนหรือเรียกกันว่า ทอม (tomboy) ชัดเจนมากขึ้นในสังคมที่มีการแบ่งตัวอย่างเข้มงวดจากกระแสหลัก เนื่องจากคนเหล่านี้

จะนำตนเองไปนิยามและระบุตัวตนตามบรรทัดฐานความเป็นชายหญิงของสังคมกระแสหลัก โดยเฉพาะในสังคมที่มีการเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีความเป็นชายหญิงในสังคมเข้มข้น

แต่ในทางตรงกันข้ามในสังคมที่มีความเป็นเสรีนิยม (Liberalization Movement) เช่น ในสังคมอเมริกากลัพบว่ามีความเป็น Butch น้อยลงและเป็นเลสเบี้ยนที่ไม่จำเป็นต้องเอาความเป็นเพศของตนเองไปผูกติดอยู่กับบทบาทความเป็นชายและความเป็นหญิงในสังคมมากกว่า ประเด็นสำคัญก็คือ ลักษณะอุดมการณ์เรื่องบทบาททางเพศในสังคมนั้น ๆ จะมาเป็นตัวกำหนดการระบุตัวตน ตำแหน่งแห่งที่ทางเพศของกลุ่มรักเพศเดียวกันในแต่ละสังคมแตกต่างกันไป ถ้าสังคมใดมีการแยกขั้วในการเรียกร่องบทบาทความเป็นชายและความเป็นหญิงอย่างชัดเจน ปัจเจกที่กลายเป็นบุคคลรักเพศเดียวกัน ก็จะนิยามตนเองเป็นข้างใดข้างหนึ่งของบทบาทความเป็นเพศสถานะในสังคมกระแสหลัก ถูกคัดค้านอุดมการณ์ทางเพศเข้ากับบรรทัดฐานของสังคมกระแสหลัก และจะพบในกรณีเป็น ทอม (Butch) ผู้หญิงที่มีลักษณะเป็นชายอย่างชัดเจนมากกว่ากลุ่มหญิงรักหญิงที่เป็น เลสเบี้ยน ซึ่งไม่ได้ระบุลักษณะท่าทางและบทบาทในการแบ่งขั้วชายหญิงอย่างชัดเจน

ข้อคิดเห็นข้างต้น ย่อมเป็นส่วนสะท้อนได้ดีเกี่ยวกับการนำมาพิจารณาประกอบกับการศึกษาสังคมนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบความสัมพันธ์ในแบบ ทอม-ดี้ อย่างชัดเจนซึ่งก็อาจเป็นเพราะการผสมผสานและรับเอาอุดมการณ์เรื่องเพศในสังคมกระแสหลักที่มักถูกยกและให้คุณค่าในสังคมไทยว่าเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นมาตรฐานและเป็นธรรมชาติเมื่อพวกเขาอยากจะมีตัวตนในสังคมขึ้นมา พวกเขาจึงต้องนิยามตนเองให้สัมพันธ์กับระบบชายหญิงในสังคมเพื่อดำรงอยู่และนำมาระบุตัวตนและตำแหน่งแห่งที่ให้พวกเขาได้

ส่วนการศึกษาหญิงรักหญิงในไทยที่เป็นคนไทยเอง ก็พบว่ามีงานศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวการใช้ชีวิตของกลุ่มหญิงรักหญิงมากขึ้น โดยได้มีการศึกษาที่แตกต่างหลากหลายในบริบททางสังคมที่มีความแตกต่างกันไป เช่นงาน ของ *สุไลพร ชลวิสัย* (2545) ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ตัวตนในเรื่องเล่า: การต่อรองทางอัตลักษณ์ของหญิงรักหญิง” ได้ศึกษาชีวิตของหญิงรักหญิงในเชิงมานุษยวิทยาซึ่งเกิดจากการมีมิติทางสังคมในลักษณะที่แตกต่างกันไปตามชนชั้น เชื้อชาติ การศึกษา โดยสิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการมีเพศวิถีของหญิงรักหญิงให้แตกต่างกันไปในการนำมานิยามตนเองและส่งผลต่อการมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจที่ว่าตัวตนของคนเหล่านี้ประกอบไปด้วยมุมมองที่หลากหลาย ไม่คงที่ แดกกระจัดกระจายเลื่อนไหลไปมาได้ตามกาลเวลา หรือในงานของ *สุมาลี โคกทอง* (2549) ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “เพศวิถี: ชีวิตคู่ของหญิงรักหญิงที่ออกแบบเองในสังคมไทย” ก็ได้ทำการศึกษาเพศวิถีของการใช้ชีวิตของกลุ่มหญิงรักหญิงจากเสียงของพวกเธอเอง ในการใช้ชีวิตทั้งในรูปแบบของการ

ต่อรอง การปรับเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์ของการใช้ชีวิตคู่ในแบบหญิงรักหญิง ที่ไม่ได้หลุดออกจากการควบคุมในรูปแบบรักต่างเพศทั้งหมด แต่ยังมีกรอบรับและปฏิเสธบรรทัดฐานบางอย่างในความสัมพันธ์นั้น ๆ และเป็นงานชิ้นแรก ๆ ที่พยายามเสนอรายละเอียดถึงความแตกต่างหลากหลายของเพศวิถีของกลุ่มหญิงรักหญิงที่มีความแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ วิธีปฏิบัติทางเพศ ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเพศและกิจกรรมทางเพศ เพื่อเสนอภาพความหลากหลายและความเข้าใจในตัวตนของหญิงรักหญิง ที่เดิมมักถูกครีตรจากสังคมกระแสหลัก ส่วนในงานวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง “From Village To Factory “GIRL”: Shifting Narratives On Gender And Sexuality In Thailand” ของ สุชาดา ทวีสิทธิ์ (2001) ก็ได้ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นชายหญิง เรื่องเพศของหญิงสาวที่ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมในนคร สุชาดา ได้ให้ภาพกว้าง ๆ ของสาวโรงงานบางกลุ่มที่มักจะมีความสัมพันธ์ในรูปแบบ ทอม-ดี้ ว่าทอมมักแสดงอัตลักษณ์ผ่านบุคลิกภาพ การแต่งตัว อากัปกริยา ขณะที่ผู้เป็น ดี้ มักจะมีอัตลักษณ์ที่เลื่อนไหลไม่ชัดเจนของการเป็นบุคคลรักต่างเพศ รักสองเพศ รักเพศเดียวกัน พวกเขาจึงไม่นิยามนิยามตนเองว่า ด้ตามที่สังคมภายนอกนิยาม

จุดร่วมของการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นนี้ นับได้ว่าเป็นงานศึกษาเรื่องราวและเพศวิถีเกี่ยวกับหญิงรักหญิงชิ้นแรก ๆ ที่ปรากฏขึ้นมาในแวดวงวิชาการของไทย เพื่อพยายามที่จะสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจถึงการก่อเกิดตัวตนของความเป็นหญิงรักหญิง การดำเนินชีวิต เรื่องเพศวิถีที่มีความแตกต่างหลากหลายกันไปและไม่จำเป็นมีเพศวิถีตามสังคมกระแสหลัก แต่พวกเขาสามารถที่จะเลือกเพศวิถีตามความต้องการของพวกเขาเองได้อย่างอิสระ ในบริบททางสังคมและประสบการณ์ที่ได้รับแตกต่างกัน ตัวตนของหญิงรักหญิงจึงสามารถมีได้หลากหลายแบบ ฉะนั้นเพศวิถีและตัวตนของพวกเขาจึงไม่เพียงแต่เกิดจากตัวตนเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่เพศวิถีของพวกเขาจะสัมพันธ์กับวิธีการแสดงออกเรื่องเพศ คติความรัก ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศ แม้ว่างานศึกษาเหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึงการเลือกมีเพศวิถีของหญิงรักหญิง ที่แตกต่างจากสังคมกระแสหลัก แต่ขณะเดียวกันกลุ่มหญิงรักหญิงเองก็ยังคงต้องสร้างจุดร่วมเดียวกันภายในกลุ่มหรือการรับเอาอุดมการณ์บางอย่างในสังคม มาปรับใช้เพื่อแสดงที่ยืนและพื้นที่และมีตัวตนในสังคมที่พวกเขาดำรงอยู่ด้วย

งานศึกษาของศิริจินดา ทองจินดา (2547) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของ คุกหญิงกับการเลื่อนไหลและหลากหลายของเพศสภาพ เป็นงานสำคัญชิ้นหนึ่งที่ได้เปิดมุมมองใหม่ของการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมหญิงรักหญิงในบริบทของพื้นที่ของคุก โดยได้ยกประเด็นที่แสดงให้เห็นการเลื่อนไหลความเป็นเพศ และความปรารถนาทางเพศ(sexuality)ของผู้หญิงที่มีสามีมีลูกและต้องถูกจองจำในคุก และถูกเรียกใหม่ให้ต่างจาก ทอม-ดี้ ที่ผ่านมา โดยถูกนิยามเรียกใหม่ว่า “แมน” ซึ่ง

สะท้อนการนำไปสู่ความเข้าใจการเลื่อนไหลของความเป็นเพศจากแม่และเมีย ไปสู่การเป็น “สามี” ระหว่างที่อยู่ภายในคูหึงแห่งนี้ คำนียามและการปรากฏตัวของ “แมน” จึงถือเป็นคำนียามเรียกหึงรักหึงแบบใหม่ ที่ศิริจินดาให้เหตุผลว่าเป็นคำเรียกหึงรักหึงที่เพิ่งเคยพบเห็นและได้ยินเฉพาะแต่เพียงพื้นที่ในคูหึงแห่งนี้ การปรากฏตัวของ “แมน” จึงเป็นการเปิดมุมมองความเป็นเพศในแบบหึงรักหึงอีกลักษณะหนึ่งของผู้หญิงที่เคยมีสามีและลูกแล้ว โดยปรับเปลี่ยนตัวเองจากการเคยเป็นผู้หึงและเมีย มาสู่ความเป็นชายและสามีและเลือกที่จะชอบเพศเดียวกันเมื่อมาอยู่ในคูหึงแห่งนี้

ด้วยเหตุนี้คูจึงได้กลายเป็นพื้นที่ที่เอื้อในการแสดงให้เห็นถึงการเลื่อนไหลของความเป็นเพศและความปรารถนาทางเพศของมนุษย์ ที่เกิดขึ้นภายใต้ความหลากหลายของเงื่อนไขและสถานการณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ ไม่เว้นแม้แต่บุคคลซึ่งเคยมีสามีหรือมีลูกแล้ว อีกทั้งภาพของความเป็นเพศที่หลากหลายของความปรารถนาทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเป็นแมน ทอม ดี หรือเลสเบี้ยน ที่แต่ละคนในคูหึงเลือกนำมาใช้ ยังไม่ตายตัวและสามารถขยับได้ตลอดเวลาตามสถานการณ์ในขณะนั้น เพื่ออำนวยความสะดวกและผลประโยชน์ของตนให้ได้มากที่สุดขณะที่ใช้ชีวิตอยู่ภายในคู และยังแสดงให้เห็นถึงความปรารถนาทางเพศที่ถูกปลดปล่อยออกมาจากผู้หึงในคูที่ถูกนำมาใช้เพื่อการปฏิสัมพันธ์ หรือแม้แต่เอื้อประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตภายในคูย่อมเปิดเผยให้เห็นถึงความสามารถในการใช้การเรียนรู้ และใช้เรื่องความปรารถนาทางเพศของคนภายในคูให้เปลี่ยนแปลงได้ตามกระบวนการรับรู้และเอาตัวรอดของปัจเจกแต่ละคน ว่าพวกเขาจะใช้สิ่งเหล่านี้ในสถานการณ์ใดบ้าง ปรากฏการณ์ของความเป็นเพศทั้งหลายจึงสะท้อนให้เห็นถึงการขยับได้ของเส้นพรมแดนของความเป็นเพศภายในกลุ่มหึงรักหึงรักหึงในคู ที่เพียงแค่พื้นที่เปลี่ยน สถานการณ์เปลี่ยน เงื่อนไขของความเป็นเพศก็สามารถเปลี่ยนและได้นำไปสู่โอกาสในการต่อรองภายในคูได้มากขึ้นแตกต่างกันออกไป ซึ่งพบได้ว่าการจัดลำดับของแท้ และการแย่งชิงพื้นที่กันเองของความเป็น ทอม กับความเป็น แมน ในคูหึงยังได้สะท้อนให้เห็นการจัดลำดับชั้นกันเองภายในกลุ่มหึงรักหึง เพื่อยืนยันความเป็นกระแสหลักให้กับการนิยามความเป็นเพศให้กับเพศของตน และยังสะท้อนถึงการตอบสนองความต้องการทางความรู้สึกด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความปรารถนาทางเพศของคนเราที่เกิดจากการรับรู้ในสถานการณ์นั้น ๆ ดังนั้นความหลากหลายและเลื่อนไหลของความเป็นเพศของ แมน ทอม ดี หรือเลสเบี้ยน ที่บุคคลเลือกนำมานิยามสวมใส่ให้กับตนเองในแต่ละสถานการณ์ จึงไม่สามารถพิจารณาแบบเหมารวมได้ หรือมีลักษณะและแบบเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง แม้แต่พื้นที่ปิดเช่นภายในคูเรายังพบความหลากหลายและความปรารถนาของความเป็นเพศในผู้หญิงด้วยกันเองที่ถูกนำมาใช้ต่อรอง เพื่อเอาตัวรอดขณะที่อยู่ในคู

เช่นเดียวกับงานศึกษาเกี่ยวกับกะเทยของ เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา (2546) ที่ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์และคุณค่าของความเป็นกะเทยใหม่ผ่านงานคาบาร์เรต์โชว์ ได้สะท้อนให้เห็นมิติของความเป็นกะเทยและความปรารถนาทางเพศของกะเทย ที่มีความซับซ้อนและหลากหลายของความเป็นเพศในตัวของกะเทยแต่ละคน อีกทั้งยังเป็นงานที่ต้องการนำเสนอทางเลือกในการมองภาพลักษณ์ของกะเทยให้ก้าวข้ามทัศนคติและภาพลักษณ์ที่ตายตัวอย่างที่เคยเป็นมา โดยเลือกการแสดงผลงานคาบาร์เรต์โชว์ เป็นพื้นที่ในการศึกษาให้กับการแสดงตัวตนของกะเทย เนื่องจากการแสดงที่สร้างรายได้อย่างมหาศาลให้กับการท่องเที่ยวในประเทศไทย และผู้ที่มีคุณภาพการทำงานคาบาร์เรต์โชว์ก็คือ กะเทยทั้งหลายนั่นเอง โดยในงานศึกษาก็ได้พยายามนำเสนอทั้งประสบการณ์การใช้ชีวิตประจำวัน การอยู่บนเวที และการแสดงตัวตนทางเพศในแบบกะเทยที่มีความหลากหลายสลับไปมาแล้วแต่ละจะเลือกใช้สัมพันธ์กับใคร และสถานการณ์ใด ตัวตนของกะเทยจึงถูกหยิบขึ้นมาใช้ไปตามบริบทของชีวิตในขณะนั้น การนิยามกะเทยจึงมีแยกย่อยและถูกเรียกตามศักยภาพในการปรับเปลี่ยนตัวคนนั้น ๆ คำว่ากะเทยจึงถูกเรียกได้หลากหลายมากกว่าคำว่ากะเทยที่เคยได้ยินมา ไม่ว่าจะเป็นกะเทยสาว สาวเสียบ กะเทยชาย ซึ่งเป็นคำนิยามที่ใช้อธิบายการปรับเปลี่ยนตัวตนของกะเทยแต่ละคนที่ขึ้นอยู่กับคู่สัมพันธ์ และความพึงพอใจทางเพศ ที่ในบางครั้งตัวตนที่แสดงออกก็ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกันกับการแสดงความพึงพอใจในเพศวิถีของคนก็ได้ เช่นที่กะเทยสาวที่แม้จะมีการแต่งตัวให้คล้ายเพศหญิงมีการปรับเปลี่ยนตัวเองให้ใกล้เคียงกับเพศหญิง แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงอวัยวะเพศชายเอาไว้ด้วยความชื่นชอบเพศวิถีในลักษณะแบบชายอยู่ด้วย

ที่สำคัญพื้นที่โรงโหลายังกลายเป็นพื้นที่สำคัญ ที่กะเทยใช้แสดงออกในตัวตนเรื่องเพศและเผยให้เห็นชีวิตเรื่องเพศที่สลับซับซ้อนจนมองเป็นภาพที่ตายตัวไม่ได้ โรงโหลจึงกลายเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้กะเทยได้ค้นพบตัวตนที่หลากหลาย ฉะนั้นพื้นที่ในโรงโหลของกะเทยจึงเผยให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์และความหลากหลายในความเป็นเพศของกะเทย อีกทั้งกะเทยเองยังได้ใช้พื้นที่ของงานคาบาร์เรต์โชว์มาตอบโต้กับภาพลักษณ์เดิม ๆ ที่สังคมกว้างยึดเหนี่ยวไว้ และแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของพวกเขาให้ปรากฏสู่สังคมด้วย

ฉะนั้นพื้นที่และบริบทในสังคมขณะนั้นจึงเป็นส่วนสำคัญต่อการแสดงออก และแสดงตัวตนทางเพศหรือแม้แต่การเปิดเผยตัวต่อกลุ่มรักเพศเดียวกันด้วย เช่นเดียวกับงานของ พิเชฐ สายสัมพันธ์ ที่ศึกษาชีวิตของเกย์ที่สีลม ผ่านประสบการณ์ของชีวิตเกย์และความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมของพวกเขา และก่อให้เกิดเรื่องราวที่สร้างความหมายให้กับพื้นที่สีลม และกลายเป็นพื้นที่สำคัญส่วนหนึ่งในการเข้าใจชีวิต เกย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถานที่ที่ชาวเกย์ในกรุงเทพมหานครจะมาพบปะสังสรรค์กันและอาจถือได้ว่าเป็นโลกเป็นสังคมของชาวเกย์เลยก็ว่าได้ พื้นที่และ

สถานที่ท่องเที่ยวในย่านสีลมจึงกลับกลายเป็นพื้นที่ที่ตอบสนอง ความต้องการทางร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึกและกลายเป็นสังคมเกย์ในเวลาเดียวกัน อีกทั้งบรรยากาศของพื้นที่สีลมยังนำไปสู่การ ตอกย้ำคุณค่าของชีวิตแบบเกย์ และการค้นพบอัตลักษณ์ของพวกเขาผ่านการตอบสนองตัวเองทั้ง ด้านกายภาพและด้านอารมณ์ ที่ผสมผสานกับเรื่องของชีวิตทางเพศซึ่งประกอบไปด้วยการแสดงออก ทางเพศสภาวะและการแสดงออกในกิจกรรมทางเพศ ที่ก้าวออกมาแสดงตัวตนผ่านพื้นที่สีลมที่ พิเชฐ เรียกว่า “เกย์สถาน” ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามสถานบันเทิง และแหล่งท่องเที่ยวยามราตรีที่ เป็นแหล่งพบปะของชาวเกย์ผ่านการแสดงออกที่มีรูปแบบแตกต่างกันไปตามประเภทของเกย์ ตาม กลุ่มและสถานภาพของเกย์ในแบบต่าง ๆ หรือแม้แต่ความปรารถนาทางเพศและกิจกรรมทางเพศ ของเกย์ด้วย

ดังนั้นตัวตนของมนุษย์กับเรื่องของพื้นที่ จึงเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกเพราะสถานที่ทำให้ เราารู้สึกว่าเรามีตัวตน มีจุดยืนในสังคม มีพวกพ้องของตนเอง เช่นเดียวกับการปรากฏตัวของเกย์ ในพื้นที่ของสีลมแห่งนี้ ที่ได้ทำให้กลุ่มเกย์เข้ามาใช้ชีวิตและเผยตัวตนของความเป็นเกย์ได้อย่าง อิสระเช่นที่ สมประสงค์นิยามตัวเองใหม่หลังจากเข้ามาใช้ชีวิตในสีลมว่า “พอมาสีลมได้ใช้ชีวิต แบบเกย์มากขึ้น ไม่ต้องทำตัวเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย หรือกะเทยเวลาออกไปเที่ยวกับเพื่อนตามที่เที่ยว ชาย-หญิงทั่วไป” พื้นที่สีลมจึงกลายเป็นพื้นที่ที่ทำให้การนิยามตนเองว่าเกย์กับการแสดงออกของ พวกเขา มีความชัดเจนขึ้น

บทความเรื่อง Tolerant but unaccepting: The myth of a Thai “Gay paradise: 1996” ของ แจ็คสันเองก็พยายามจะศึกษาเกย์และกะเทยในสังคมไทย จากการศึกษาของแจ็คสันยังได้ให้ภาพ ของกะเทยที่ไม่ได้เป็นหนึ่งเดียว แต่ขณะเดียวกันกลับถูกมองและจัดแบ่งออกอย่างหลากหลายด้วย คำนิยามและการแสดงออกทางเพศในลักษณะต่าง ๆ เช่นกะเทยบางส่วนอาจถูกมองว่าเป็นพวก ก้าวร้าว ชอบเอะอะเสียงดัง เต็มไปด้วยคัมภีร์ ในอีกทางหนึ่ง กะเทยบางส่วนก็กลับได้รับความ เคารพและยอมรับโดยส่วนใหญ่ ซึ่งมักเป็นกะเทยชั้นสูงที่มีแสดงออกถึงความเฉลียวฉลาด ความ เป็นศิลปิน และมักจะเรียกกันว่าเป็นกะเทยชั้นสูง ส่วนกะเทยชั้นต่ำกลับจะถูกดูถูกจากสังคมจึง นำไปสู่การแบ่งพื้นที่ของความเป็นกะเทยที่ขึ้นอยู่กับการแสดงออกและรสนิยม สถานภาพและ สถานะทางสังคม ในการยกย่องหรือยอมรับกะเทย และจัดลำดับกะเทยด้วย

อย่างไรก็ตามขณะที่ “กะเทย” มักถูกจัดให้อยู่ในสถานะของเพศที่กำกวมในสังคมไทยในปี 1960 ก็เริ่มมีการปรากฏตัวของเกย์ชายขึ้นมา และได้นำไปสู่การจัดความแตกต่างของเกย์และ กะเทยออกจากกัน แจ็คสันยังได้สะท้อนมุมมองและเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างความ เข้าใจ “เกย์” และ “กะเทย” ในการเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมข้ามเพศว่าสังคมไทยมองเกย์และกะเทยมี ความแตกต่างกัน ขณะที่กะเทยถูกจัดอยู่ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีจิตวิญญาณเป็นหญิงในร่างชายมี

บทบาทเป็นหญิง และนิยามผู้ชายมาเป็นคู่ชีวิตในฐานะสามีตามค่านิยมทางเพศกระแสหลักแบบรักต่างเพศ เกย์ชายกลับเป็นชายในร่างชายที่มีความต้องการชายด้วยกันและมักต้องการดำเนินชีวิตและเพศวิถีให้พ้นจากการนิยามตามแบบรักต่างเพศ ทำให้การดำเนินชีวิตและเพศวิถีที่สลับได้ไปมาของเกย์มักถูกวาทกรรมการจัดแบ่งบทบาททางเพศแบบคู่ตรงข้ามชายหญิงเข้ามาพิจารณาว่าคนเหล่านี้ไม่อาจนิยามเข้ากับการจัดแบ่งในลักษณะนี้ได้ อีกทั้งเป็นพวกที่ชอบปิดบังซ่อนเร้นจึงเป็นภัยต่อบรรทัดฐานสังคม

สิ่งเหล่านี้จึงนำไปสู่มติฐานที่ว่า การมองความแตกต่างระหว่างเกย์กับกะเทยในสังคมไทยนั้นยังคงเป็นการมองการแสดงบทบาทของเกย์ชายและกะเทย ที่ยึดติดอยู่กับการแสดงบทบาทของเพศสภาวะ (Gender) ในการนิยามและให้คุณค่าแก่ความเป็นเพศของบุคคลนั้น ๆ มากกว่าการมองนิยามความเป็นเพศตามเรื่องของเพศวิถี และความปรารถนาทางเพศ (sexuality) ทำให้การนิยามในสังคมไทยว่าใครเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง หรือกะเทยจึงนำไปสู่การตัดสินว่าใครเป็นกะเทยแท้หรือกะเทยเทียมในสังคมโดยมักนำเอาบทบาททางเพศที่เขาแสดงออกมาเป็นตัวตัดสิน ฉะนั้นที่กะเทยถูกยอมรับในสังคมมากกว่าเกย์ชายนั้น ก็เพราะแม้กะเทยจะมีการเบี่ยงเบนแต่เค้าก็ยังเบี่ยงเบนในฐานะของเพศหญิง ซึ่งก็เท่ากับว่าเป็นไปตามบทบาทของเพศสภาวะในสังคมอยู่ ในทางตรงกันข้ามเกย์ชายกลับไม่นิยามตัวตนและบทบาทของพวกเขาเช่นเดียวกับกะเทย จึงส่งผลให้เกย์จึงเป็นถูกมองในทางลบจากสังคมมากกว่ากะเทยนั่นเอง

การทบทวนเกี่ยวกับงานศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาเกี่ยวกับกรอบค่านิยมในเรื่องเพศ ความเป็นเพศและการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มรักเพศเดียวกันในสังคมไทย ย่อมมีส่วนช่วยในการทำความเข้าใจในการศึกษาการสร้างความเป็นเพศ และอัตลักษณ์ทางเพศในรูปแบบหญิงรักหญิงของงานวิจัยชิ้นนี้ได้ ขณะเดียวกันการมองความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้หญิงเองก็ควรให้ความสำคัญต่อบริบทของพื้นที่ในฐานะเป็นพื้นที่ของการศึกษา ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ของหญิงรักหญิงในแต่ละแห่งมีลักษณะที่แตกต่างกันไปเช่นเดียวกับในพื้นที่ของนิคมอุตสาหกรรมลำพูนแห่งนี้ โดยผู้เขียนต้องการที่จะเน้นการอธิบายการสร้างตัวตนของพวกเขา การนิยามความเป็นเพศของพวกเขาจากความคิดและมุมมองของพวกเขาเอง

จากการทบทวนแนวคิดทั้ง 3 ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ประเด็นเกี่ยวกับความเป็นเพศ ในฐานะของความเข้าใจเรื่องเพศสภาวะของการดำรงอยู่ของความแตกต่างหลากหลายสภาพของความเป็นเพศ ที่สะท้อนให้เห็นว่าโลกไม่ได้ถูกสร้างมาเพียงแค่สองเพศคือชายกับหญิงเท่านั้น แต่โลกยังสร้างคนรักเพศเดียวกันขึ้นมาด้วย เพศสภาวะเพียงแค่สองเพศจึงไม่เพียงพอต่อการอธิบายเรื่องเพศได้อีกต่อไป เราจึงต้องมองและเข้าใจเรื่องเพศที่ดำรงอยู่อย่างแตกต่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น งานศึกษาต่าง ๆ ในหลากหลายสังคมทั้งในสังคมไทยเองหรือสังคม

อื่น ๆ นอกสังคมไทย ก็ย่อมเป็นส่วนยืนยันได้ถึงการดำรงของความเป็นเพศที่หลากหลายมากกว่า ความเป็นหญิงหรือความเป็นชาย

อีกทั้งความเป็นเพศยังสัมพันธ์เรื่องของอัตลักษณ์ (Identity) และพื้นที่ (space) ที่เป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่ก่อตัวของอัตลักษณ์ทางเพศในรูปแบบเพศแบบต่าง ๆ ขึ้นมาในสังคมและมีส่วนต่อการหล่อหลอมจิตสำนึก ความรู้สึกนึกคิด ต่อตัวคนนั้น ๆ ด้วย ท้ายที่สุดเราจะทำความเข้าใจ กลุ่มเพศที่สามหรือกลุ่มรักเพศเดียวกันในสังคมไทยได้นั้น ควรที่จะต้องมีการทบทวนงานศึกษา เกี่ยวกับเรื่องเพศในสังคมไทยที่ผ่านมาด้วยว่ามีลักษณะและแนวทางอย่างไร เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจความเป็นมาในเรื่องเพศในบริบทของสังคมไทยมากขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของ ความเป็นเพศที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัย

1.5 กรอบแนวคิด และหน่วยการวิเคราะห์

การศึกษาครั้งนี้พยายามที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์หญิงรักหญิงที่เกิดขึ้นใน สังคมของกลุ่มแรงงาน และเรื่องราวของการสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นหญิงรักหญิงที่ปรากฏอยู่ อย่างชัดเจนที่สุดในพื้นที่แห่งนี้คือกลุ่มที่เรียกว่า “ทอม” ซึ่งเป็นแรงงานหญิงที่ทำงานอยู่ภายใน เขตโรงงานนิคมอุตสาหกรรมลำพูน โดยในที่นี้ได้อาศัยแนวคิดต่อไปนี้คือแนวคิดเรื่องเพศสภาวะ การสร้างอัตลักษณ์ (Identity) และการใช้พื้นที่ (Space) เพื่อช่วยชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ และรับทราบแง่มุมเกี่ยวกับเพศที่หลากหลายมากขึ้นจากตัวของผู้หญิงเอง

งานชิ้นนี้เริ่มต้นจากการพิจารณาถึงบริบทของสภาพแวดล้อมของโรงงานนิคม อุตสาหกรรมในฐานะเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาส และเป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่การปรากฏออกมาซึ่ง ความเป็นเพศสภาวะในแบบหญิงรักหญิง การก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมนำไปสู่ตารางเวลาชีวิต แบบใหม่ของแรงงานหนุ่มสาวในลำพูน รวมทั้งแรงงานภายในจังหวัดใกล้เคียงที่อพยพเข้ามา ทำงานในเขตโรงงานนิคมอุตสาหกรรม ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ความเป็นสังคมเมืองที่ มีความทันสมัยมากขึ้น เกิดร้านค้า ตลาด ห้างสรรพสินค้า สถานบันเทิงมากมายที่ถูกสร้างมาเพื่อ ตอบสนองวิถีชีวิตและความต้องการของแรงงานเหล่านี้ เงินกลายเป็นสิ่งจำเป็นและเป็น ค่าตอบแทนอย่างงามที่แรงงานที่เข้ามาสู่ภาคอุตสาหกรรมโยกหาและต้องการมากยิ่งขึ้น การ พิจารณาในบริบทของสภาวะความเป็นสังคมสมัยใหม่ (social modernity) ในพื้นที่แห่งนี้บวกกับมิติ ของฐานะสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจ หรือแม้แต่สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในบริเวณนิคม อุตสาหกรรมจึงส่งผลต่อความคิดของคนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ของแรงงานที่เข้ามาทำงานใน พื้นที่แห่งนี้และกลายเป็นส่วนสำคัญในการเปิดโอกาสต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ในแบบหญิงรักหญิง ให้ปรากฏขึ้นมา

เมื่อบริบทของสังคมนิคมอุตสาหกรรม ได้มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนา และมีส่วนต่อสร้างอัตลักษณ์หญิงรักหญิงให้เกิดขึ้นมา ผู้วิจัยจึงเห็นว่าสิ่งที่ควรพิจารณาตามมาก็คือเงื่อนไขที่เป็นองค์ประกอบในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของแรงงานหญิงรักหญิง (Tom Identity) โดยเราได้จัดแบ่งการพิจารณาเรื่องอัตลักษณ์ควบคู่ไปกับองค์ประกอบทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายซับซ้อนและสัมพันธ์กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นหญิงรักหญิง ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมของหมู่บ้านเดิม ความคาดหวังของครอบครัว ความกตัญญู วัฒนธรรมชนชั้นหรือระบบอุปถัมภ์ แม้แต่วัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นระหว่างที่ได้เข้ามาสู่สังคมนิคมอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นการบริโภค การแข่งขัน และค่านิยมแบบชนชั้นกลาง ล้วนนำไปสู่การเชื่อมต่อเข้ากับมิติของความเป็นตัวตน และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ การมองโลก ระบบคิดหรือแม้แต่การแสดงบุคลิกภาพและการแสดงออกของพวกเขาทั้งสิ้น ในแง่นี้กระบวนการสร้างอัตลักษณ์จึงอาจสะท้อนออกมาในปฏิบัติการต่าง ๆ ผ่านเรื่องของ ภาษา (language) เรื่องเพศ (sexuality) การแสดงภาพลักษณ์ของการเป็นหญิงรักหญิง (self concept) หรือปฏิบัติการต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน (practice insituation)

เหตุที่ดูเรื่องการใช้ภาษาเป็น ส่วนหนึ่งในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มหญิงรักหญิง ก็เพราะ ภาษาถือได้ว่าเป็นเครื่องมือและมีส่วนสำคัญที่เป็นช่องทางหนึ่งในการชี้จุดยืนในสังคม การถ่ายทอดระบบสัญลักษณ์ สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและรูปแบบการใช้ชีวิตในกลุ่มของหญิงรักหญิงแห่งนี้ การมีกฎเกณฑ์ร่วมกันในการสะท้อนบทบาท สถานะ การมีและดำรงอยู่ของอัตลักษณ์หญิงรักหญิงของแรงงานหญิงที่ทำงานภายในโรงงานนิคมอุตสาหกรรม โดยดูในเรื่องของการระบบการจำแนกแยกแยะที่เกิดจากการใช้คำและค่านิยมในการเรียกหญิงรักหญิงภายในกลุ่มพวกเขา และการใช้ภาษาในบริบทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจำแนกในเรื่องเพศ หรือการนิยามตัวตนของพวกเขาเอง รวมทั้งในส่วนของภาษากาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงลักษณะภาษาท่าทาง การแต่งกายหรือท่วงท่ากิริยาต่าง ๆ ที่ถูกแสดงออกมาว่าสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์อย่างไร

ส่วนการพิจารณาเรื่องเพศวิทยานับได้ว่าเป็นส่วนสำคัญ ที่จะทำให้เราเข้าใจการแสดงออกและวิถีทางเพศ ความสัมพันธ์ต่อการชีวิตคู่ ผ่านความปรารถนาทาง รสนิยมทางเพศ หรือแม้แต่กิจกรรมทางเพศ ที่สัมพันธ์กับลักษณะการแสดงภาพลักษณ์ของการเป็นหญิงรักหญิงย่อมมีส่วนต่อการรับทราบแง่มุมเกี่ยวกับการนิยามตนเอง กระบวนการในการแสดงตัวตน การดำรงชีวิตและดำรงเอกลักษณ์พวกเธอให้คงอยู่ต่อไป เพศวิทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแสดงตัวตนของหญิงรักหญิงในการนิยามบทบาทของพวกเธอต่อคู่และต่อสังคมหญิงรักหญิงต่อไป ในส่วนปฏิบัติการต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันนั้นได้เน้นการพิจารณาผ่านเรื่องของการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ใน

การแสดงออกกับกลุ่มเพื่อน คู่รัก กับบุคคลภายนอก ครอบครัว ในการพูด การแสดงออก หรือ การกระทำต่าง ๆ ในการจัดระบบความสัมพันธ์ของพวกเขา โดยดูการแสดงออกของพวกเขาว่าดีใจ เอาค่านิยมหรือคุณค่าอะไรมาจากบรรทัดฐานของสังคมกระแสหลัก หรือปฏิเสธส่วนใดรับเอาส่วนใดบ้างมาจากสังคมกระแสหลัก และมีการนำเอากฎเกณฑ์ทางสังคมกระแสหลักมาพลิกกลับและให้ความหมายใหม่ในสังคมของพวกเขาอย่างไร ในแต่ละสถานการณ์ต่าง ๆ ฉะนั้นมันโน้ตส์เกี่ยวกับเรื่องของปฏิบัติการ (Practice) จึงมีส่วนสัมพันธ์กับการเข้าใจการกระทำของบุคคลในสถานการณ์และบริบทเฉพาะทางสังคมนั้น ๆ ที่จะช่วยให้เราได้เห็นถึงกระบวนการต่อสู้ ต่อรอง ช่างชิง หรือการสร้าง การปรับตัวและเปลี่ยนแปลงสังคมที่พวกเขาคำรงอยู่

ส่วนของการทำความเข้าใจเรื่องของความหมายเกี่ยวกับ “พื้นที่” ได้พิจารณาการให้ความหมาย และการจัดการพื้นที่ในฐานะของการเป็นพื้นที่แห่งการปลดปล่อยตัวตนและเป็นพื้นที่ที่มีสิ่งแวดล้อม และการสร้างบรรยากาศในการรักเพศเดียวกัน ผ่านการใช้ชีวิตแบบหนุ่มสาวในสังคมสมัยใหม่ โดยได้แบ่งการดูพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนคือ การดูพื้นที่ในลักษณะของพื้นที่สาธารณะภายนอกต่าง ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ภายในห้องพัก ภายในหมู่บ้านเดิมขณะที่กลับบ้าน พื้นที่ภายในโรงงานที่พวกเขาทำงานอยู่และพื้นที่ของกิจกรรมการท่องเที่ยวในสถานบันเทิงบริเวณรอบ ๆ นิคมอุตสาหกรรมในยามค่ำคืน ล้วนเป็นพื้นที่สำคัญในการแสดงออกและการปรับแต่งตัวตนภายนอกที่สัมพันธ์กับการดำรงอยู่ และดอกย้าของตัวตนด้านเพศและเพศวิถีของบุคคลเหล่านั้นที่สัมพันธ์กับการเป็นพื้นที่ทางสังคม (Social space) และเป็นสิ่งแวดล้อมที่สร้างระบบคิดและสังคมชุดใหม่โดยพิจารณาตั้งแต่การสร้างผ่าน คู่รัก การทำงานในโรงงาน และกลุ่มเพื่อน (peer group) โดยในศัพท์ทางสังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตสถานได้ให้ความหมายไว้ ว่าเป็นกลุ่มของปัจเจกที่ฐานะเท่าเทียมกัน และมีลักษณะบางอย่างเหมือนกัน คนในกลุ่มนั้นต่างมองเห็นตัวเองหรือได้รับการยอมรับจากผู้อื่นว่าเป็นกลุ่มที่แตกต่างกับสังคมใหญ่ กลุ่มเพื่อนจะมีบรรทัดฐาน ระเบียบ ขนบประเพณีและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งสมาชิกใหม่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติตาม (ศัพท์ทางสังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2549) โดยในที่นี้ก็คือกลุ่ม peer group ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรสนิยมรักเพศหญิงด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ที่มีผลต่อการนำไปสู่การสร้างบรรยากาศและมีส่วนหล่อหลอมให้บุคคลในพื้นที่แห่งนี้กลายเป็นผู้ที่มิรสนิยมรักเพศเดียวกัน

สตอร์ม (Storm :1981) กล่าวว่า การกลายเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศหรือการรักเพศเดียวกัน อาจมีส่วนจากการหล่อหลอมจากบุคคลที่มีอำนาจมากกว่า หรือผู้ที่มีความเป็นผู้ใหญ่กว่า หรือที่เรียกว่า peer group กลุ่มลูกพี่ในสังคม เช่น ก่อนหน้านี้เด็กคนหนึ่งอาจจะเป็นเพียงแค่เด็กผู้หญิงหรือผู้ชายธรรมดาในสังคม แต่พอมาอยู่ในกลุ่มและสิ่งแวดล้อมแบบ peer group บุคคลคนนั้นก็อาจจะถูกหล่อหลอมและกลายเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศหรือการรักเพศเดียวกัน

ได้ (Risma, อ้างแล้ว) ซึ่งหากพิจารณาประกอบกับปรากฏการณ์หญิงรักหญิงที่เกิดขึ้นในพื้นที่แห่งนี้ สิ่งแวดล้อมหญิงรักหญิงที่มีสัดส่วนมากในพื้นที่แห่งนี้ อาจหล่อหลอมพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน ให้ขยายกว้างขวางในลักษณะกลุ่ม peer group ได้ด้วยเช่นกัน

การรับรู้ในเชิงพื้นที่ที่ยังจะมีส่วนช่วยเสริมให้เราได้เข้าใจต่อการรับรู้เรื่องอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน การใช้พื้นที่ในการแสดงออกและนิยามตัวตนของพวกเขาที่สัมพันธ์กับการต่อรองกับบรรทัดฐานและอุดมการณ์ ที่สังคมสร้างขึ้นเพื่อใช้ควบคุมและคาดหวังต่อความเป็นหญิงแทน การประทับตราว่าพวกเขาเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสังคม วิธีคิดในเชิงพื้นที่ที่จึงนับได้ว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพิจารณาเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องของอัตลักษณ์ตัวตน การมีทิศทางทางสังคมและการให้ความหมายของเรากับสิ่งอื่น ๆ ในสังคม

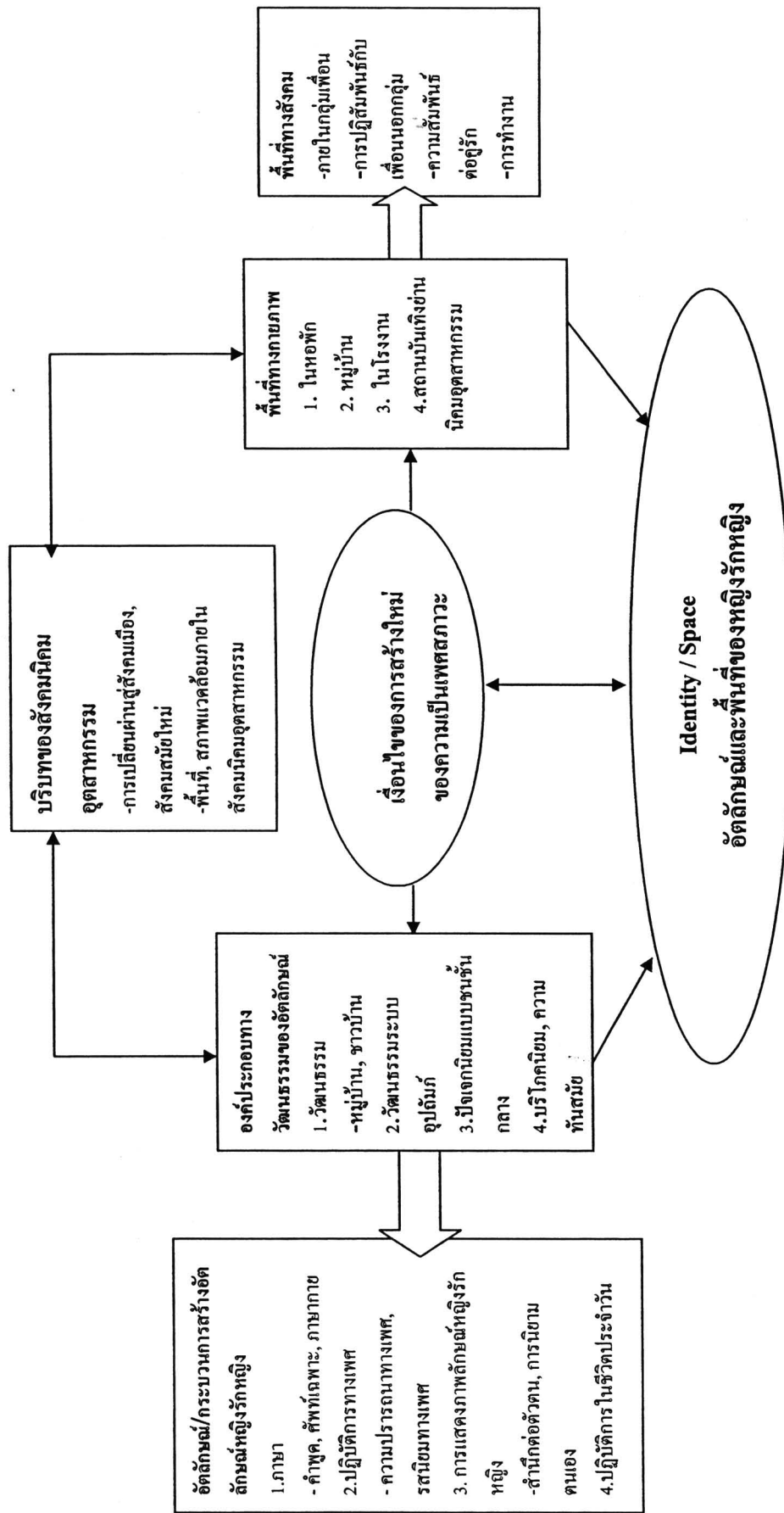
เงื่อนไขต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้นับว่ามีส่วนสำคัญที่ได้นำไปสู่การสร้างพื้นที่ใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่หล่อหลอมผ่านรสนิยมทางเพศ (รักเพศเดียวกัน) ขณะเดียวกันพื้นที่ของโรงงานนิคมอุตสาหกรรมกลับกลายเป็นพื้นที่ใหม่ที่ถูกผลิตซ้ำและให้ความหมายใหม่ ในการเอื้อต่อการแสดงออกของตัวตนของปัจเจกเหล่านี้ การมีพวกพ้องเดียวกันยังได้นำไปสู่การสะท้อนถึงการมีตัวตนของพวกเขาให้รู้สึกอบอุ่นและมีความปลอดภัย รวมไปถึงการที่มีคู่ครองหรือคู่ชีวิตที่เป็นผู้หญิงด้วยกันเองยังได้นำไปสู่การสร้างตัวตนและการแสดงออกของตัวตนที่เป็นไปอย่างอิสระ ไม่รู้สึกผิดปรกติหรือแปลกแยก กลายเป็นชุมชนใหม่ พื้นที่ใหม่ของกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ดังนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ที่พบเจอเหล่านี้ อาจเป็นจุดสำคัญที่สะท้อนให้เราเห็นถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้ว่า ภายใต้อำนาจความเป็นชายขอบของสังคมส่วนใหญ่พื้นที่ภายในโรงงานอุตสาหกรรมที่พวกเขาอยู่ได้กลับกลายเป็นพื้นที่เอื้อต่อการสร้างอัตลักษณ์และการแสดงตัวตนของกลุ่มหญิงรักหญิงเหล่านี้

พื้นที่ของนิคมอุตสาหกรรมจึงถือได้ว่ามีส่วนสำคัญ ที่เอื้อต่อการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศของพวกเขาเพราะพื้นที่แห่งนี้ได้กลายเป็นเกราะป้องกัน เป็นความมั่นคง ความอบอุ่น ปลอดภัย เอื้อต่อการสร้างโลกของและครอบครัวใหม่ของตัวเองผ่านการใช้ชีวิตคู่แบบหญิงรักหญิง พื้นที่จึงมีส่วนสำคัญต่อการดำรงอยู่ และยืนยันตัวตนของพวกเขาในสังคมของโรงงานนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ทำให้พวกเขาได้ใช้ชีวิตได้อย่างเปิดเผยและอิสระ อีกทั้งยังได้กลายเป็นสถานที่รองรับการเข้ามาใช้ชีวิตและการแสดงตัวตนของกลุ่มรักเพศเดียวกัน ฉะนั้นพื้นที่และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในบริเวณนิคมอุตสาหกรรมจึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจตัวตนที่ซับซ้อน แตกต่างหลากหลาย ที่มาจากมุมมองการตีความและประสบการณ์ของพวกเขาเองในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีคนหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องดำเนินชีวิตตามบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศเท่านั้น แต่พวกเขายังสามารถดำเนินชีวิตทางเพศในแง่ของ “ผู้กระทำ”(Agent) ที่ไม่ได้เป็นผู้ยอมตามกรอบที่สังคมกำหนดแต่เพียงอย่างเดียวแต่ยังสามารถสร้างและปรับเปลี่ยนความเป็นเพศ ค่ององ และจัด

ขึ้นต่อการกำหนดหรือความคาดหวังของสังคมได้ด้วยการเลือกมีวิถีชีวิตแบบหญิงรักหญิงการเลือกมีชีวิตรักแบบการรักเพศเดียวกัน

สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นส่วนหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้เราเข้าใจตัวตนของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมที่ดำรงอยู่อย่างแตกต่างหลากหลายและมีความหมายในตัวเองเพื่อที่จะทำให้สังคมได้เข้าใจ และรับทราบแง่มุมเกี่ยวกับเรื่องเพศที่หลากหลายและซับซ้อนไม่เพียงแค่เรื่องเพศที่ให้คุณค่าเฉพาะความรักเพียงแค่ชายหรือหญิงเท่านั้น

1.5.1 ภาพกรอบคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1.5.1 ภาพกรอบคิดในการศึกษา

1.6 ขอบเขตและวิธีวิจัย

1.6.1 หน่วยการวิเคราะห์

หน่วยในการวิเคราะห์อยู่ที่กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มแรงงานหญิงที่เป็นหญิงรักหญิงซึ่งมีระดับอายุ การศึกษา และพื้นฐานทางสังคมที่แตกต่างกันไป โดยเป็นแรงงานที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูนโดยเฉพาะเจาะจงที่กลุ่มทอม ที่ทำงานภายในโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมซึ่งสามารถจำแนกระดับการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1.6.1.1 วิเคราะห์ในระดับปัจเจก เพื่อคูเงื่อนไขและกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของความเป็น “ทอม” เป็นหลักในการพิจารณาการสร้างอัตลักษณ์ในแบบหญิงรักหญิงของพวกเขา ขึ้นมาทั้งในส่วนของการดำเนินชีวิต อารมณ์ความรู้สึก ความคาดหวังต่อชีวิต กิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตของพวกเขา รวมทั้งปริณิณที่อัตลักษณ์แสดงออกมาไม่ว่าจะเป็นภาษา การแต่งตัวที่ใช้ แสดงตัวตนหรือการจัดประเภทตัวเอง การจัดประเภทและชนชั้นของกลุ่มหญิงรักหญิง การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเพื่อค้นหาสิ่งที่พวกเขาแสดงออกมาได้สะท้อนความรู้สึกนึกคิดหรือดำเนินชีวิตของพวกเขาอย่างไร ขณะเดียวกันผู้วิจัยก็ไม่ได้ต้องการที่จะละเลยความเป็นหญิงรักหญิงในรูปแบบอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากทอม จึงอาจมีการพิจารณาหญิงรักหญิงที่เป็น ดี ซึ่งเป็นคู่รักของทอมในการพิจารณาความสัมพันธ์และลักษณะเฉพาะบางส่วน โดยเฉพาะประเด็นที่มีส่วนสำคัญในการใช้ชีวิตแบบหญิงรักหญิงคือความสัมพันธ์ที่พวกเขามีในลักษณะคู่รัก การสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับครอบครัว การใช้ชีวิตคู่ร่วมกันด้วยเพื่อสะท้อนการใช้ชีวิตในแบบหญิงรักหญิงได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.6.1.2 วิเคราะห์ในระดับกลุ่ม เพื่อคูถึงการปฏิสัมพันธ์กันเองภายในกลุ่มหญิงรักหญิง ที่อาจแฝงไปด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การนิยามความเป็นหญิงรักหญิง ลักษณะความเป็นเพศ หรือแม้แต่การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกสังคม ประกอบกับการพิจารณาโครงสร้างของกลุ่ม ผ่านเรื่องของการยึดเกาะกันของสมาชิกภายในกลุ่มว่ามีความสำคัญในระดับไหน มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระบบอุปถัมภ์หรือกลุ่มหัวหน้าในการสร้างกลุ่มหรือไม่ (Core group) มีการยึดเกาะผ่านอุดมการณ์ ความรู้สึกร่วม กิจกรรมที่ทำภายในกลุ่ม การแบ่งชนชั้น ความขัดแย้ง และกลุ่มย่อยภายในว่ามีความสัมพันธ์อย่างไรภายในกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวัย อายุ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การอุปถัมภ์กันและกัน ที่อาจจะนำไปสู่การแสดงออกของอัตลักษณ์กลุ่มและการยึดหรือหุดตัวของกลุ่มได้ด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้การพิจารณาจุดที่อัตลักษณ์แสดงตัวตนออกมา ยังต้องเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ในมิติขององค์ประกอบทางวัฒนธรรมเพื่อใช้เป็นช่องทางในการทำความเข้าใจ และเชื่อมโยงให้เห็นสิ่งที่อัตลักษณ์ของคนกลุ่มนี้ได้แสดงออกมา อาทิเช่น วัฒนธรรมชาวบ้านในสังคมหมู่บ้านเดิม

วัฒนธรรมระบบชนชั้นหรือระบบอุปถัมภ์ รวมไปถึงวัฒนธรรมทุนนิยมสมัยใหม่แบบชนชั้นกลาง และวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่เกิดขึ้นขณะที่มาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอุตสาหกรรม ล้วนเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการวิเคราะห์กระบวนการสร้างอัตลักษณ์หญิงรักหญิงว่ามันเกิดจากการผสมผสานส่งเสริมซึ่งกันและกันทั้งในส่วน of พื้นที่ทำงาน พื้นที่ส่วนตัว หรือความรู้สึกภายในจิตใจ ตลอดจนการสะท้อนความขัดแย้งในการแสดงออกของตัวตนและกิจกรรมการใช้ชีวิตในสังคมของพวกเขาอย่างไร

1.6.2 วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ และเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีโดยเลือก บริษัทที่ประกอบธุรกิจอยู่ภายในโรงงานนิคมอุตสาหกรรมลำพูนเป็นจำนวนสองโรงงาน เพื่อเข้าไปสังเกตการณ์สภาพแวดล้อม การทำงานของกลุ่มหญิงรักหญิง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มทอม ในฐานะภาพตัวแทนของการศึกษาถึงการแสดงออกของการสร้างอัตลักษณ์ในแบบหญิงรักหญิงที่ปรากฏขึ้นภายในพื้นที่แห่งนี้ ผ่านสภาพแวดล้อมในการทำงาน การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนฝูง หัวหน้างาน หรือคู่รัก การแสดงออกที่เกิดขึ้นรวมทั้งติดตามไปศึกษาหลังจากที่พวกเขากลับออกจากที่ทำงานเพื่อไปใช้ชีวิตภายในหอพัก หรือสถานที่ภายนอกด้วย โดยเลือกการศึกษาผ่านกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาประมาณ 5-7 คน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มที่มีอายุแตกต่างกันไป

ในส่วนของการเก็บข้อมูล จะทำการการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับกลุ่มแรงงานหญิงที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูนโดยเฉพาะกลุ่มทอม ที่ทำงานในโรงงานนิคมอุตสาหกรรมลำพูนผ่านกรณีศึกษาที่ได้เลือกไว้ และสังเกตการณ์ผ่านการพูดคุย การแสดงสำนึกและการพยายามหาจุดยืนของตนเอง ผ่านคำพูดและเรื่องเล่า เพื่อนำสังเคราะห์การให้ความหมายและการแสดงตัวตนตลอดจนการสร้างพื้นที่ของคนรักเพศเดียวกัน โดยศึกษาจากเอกสาร ทั้งงานศึกษาวิจัยต่าง ๆ และเอกสารกิจกรรมตลอดจนข้อมูลของพื้นที่ที่ทางราชการได้รวบรวมเอาไว้

1.6.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.6.3.1 รวบรวมเอกสารและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องเพศและความเป็นเพศภาวะ วาทกรรมเกี่ยวกับความเป็นเพศกระแสหลัก รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องของเพศที่สามและงานศึกษาเกี่ยวกับ กลุ่มเกย์ เลสเบี้ยน ทอม ดี หรือกะเทย แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องของอัต

ลักษณะและความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ในฐานะของการ ค่ครอง ปฏิสัมพันธ์ และการปรับเปลี่ยนความหมายใหม่

1.6.3.2 ผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจพื้นที่เบื้องต้นก่อนลงพื้นที่จริง มีการพูดคุยกับกลุ่มเพื่อน คนรู้จักเพื่อทำความคุ้นเคยเบื้องต้นและเพื่อศึกษาลักษณะนิสัย รวมทั้งพื้นที่ของบริเวณโรงงาน ชุมชนรวมทั้งหอพักในเขตนิกมอุตสาหกรรมลำพูน

1.6.3.3 การเก็บข้อมูลในส่วนของกลุ่มแรงงานหญิง(กลุ่มทอม)ในโรงงานนิกมอุตสาหกรรม จังหวัดลำพูน โดยใช้แนวทางในการสัมภาษณ์ ที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและการเดินทางไปสำรวจพื้นที่และนำข้อมูลที่ได้ออกมาแยกหมู่และจัดหมวดหมู่ตามหัวข้อที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ แล้วนำมาทบทวนและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ออกมา และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเภทที่แยกไว้

1.6.4 พื้นที่วิจัย

ในการศึกษา พื้นที่ที่ทำการวิจัยและศึกษาครั้งนี้ คือ ชุมชนและหอพัก และโรงงานภายในนิคมอุตสาหกรรมสองแห่งที่ผู้วิจัย ได้ทำการคัดเลือกไว้เป็นจำนวนสองโรงงานในเขตของโรงงานนิคมอุตสาหกรรม ตำบลบ้านกลาง จังหวัดลำพูน

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 เพื่อให้ผลการศึกษาได้ขยายความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศที่เกิดขึ้น ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และเงื่อนไขที่นำไปสู่การสร้างใหม่เกี่ยวกับความเป็นเพศที่มีได้จำกัดอยู่เฉพาะแค่เพศหญิงและเพศชายเท่านั้น

1.7.2 ช่วยในการมองปรากฏการณ์ของมิติการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของหญิงรักหญิง โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานหญิงในนิคมอุตสาหกรรมลำพูนที่เป็นหญิงรักหญิง ที่ผนวกกับบริบททางสังคมในขณะนั้นและอำนาจทางเศรษฐกิจในสังคม ซึ่งนำไปสู่การสร้างสำนึกและการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศขึ้นมา

1.7.3 เพื่อทำความเข้าใจการพยายามหาจุดยืนและวิถีการดำเนินชีวิต รวมทั้งการให้ความหมาย แก่รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมของกลุ่มหญิงรักหญิง โดยเฉพาะกลุ่มทอม ตลอดจนกระบวนการสร้าง และการเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้น

1.8 อธิบายคำ

เนื่องจากในงานศึกษาผู้ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศในแบบหญิงรักหญิงของแรงงานหญิงในนิคมอุตสาหกรรมเป็นการศึกษาในกรอบเฉพาะในโรงงานนิคมอุตสาหกรรมลำพูนเท่านั้น ฉะนั้นได้ใช้คำเรียกหญิงรักหญิงในวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จึงที่เป็นคำเรียกและลักษณะเฉพาะที่เป็นความหมายนิยามจากกลุ่มหญิงรักหญิงในโรงงานนิคมอุตสาหกรรมนั้นซึ่งได้แก่

ทอม คือหญิงรักหญิงที่ไม่ได้พึงพอใจความเป็นหญิงในตัวเอง มักมีบทบาททางเพศที่ของเพศชาย รวมไปถึงบุคลิกลักษณะภายนอกเช่นการแต่งตัว เครื่องประดับ ทรงผมด้วยมักใช้เรียกเฉพาะทอมที่ไม่เคยผ่านการแต่งงาน มีแฟนเป็นผู้ชายหรือมีลูกมาก่อน

ดี้ คือ เป็นผู้หญิงที่มีความเป็นเพศและบทบาททางเพศในแบบผู้หญิง รักและชอบเพศหญิงด้วย เป็นบุคคลที่มีคู่รักเป็นทอม

ทอมแบ คือ คำเรียกทอมเคยมีสามี แต่งงาน หรือผ่านการมีลูกมาแล้ว แต่ภายหลังได้ปรับเปลี่ยนมาความเป็นเพศและบทบาททางเพศจากผู้หญิง มาสู่บทบาทในแบบเพศชาย

เลสหรือเลสเบี้ยน คือเป็นคำที่ใช้เรียกผู้หญิงที่มีคู่รักเป็นหญิงที่แต่งกายและแสดงออกเป็นหญิงทั้งคู่เลสจะหลงใหลคลั่งไคล้สรีระของหญิงด้วยกัน เลสจะไม่ข้อจำกัดในการแต่งตัวของตนเอง เธอจะแต่งเป็นหญิงทั่วไป และบางครั้งความคิดสนุกขึ้นมาเธออาจจะแต่งตัวใหม่ดูเท่มากจริงๆ ได้เช่นกันแต่อย่างไรก็ตามเลสจะคงความเป็นผู้หญิงไว้

1.9 เนื้อหาของวิทยานิพนธ์โดยสังเขป

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหา 6 บท ประกอบด้วย

บทที่ 1 กล่าวถึงที่มา ความสำคัญของปัญหา คำถามการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษา กรอบแนวคิดในการศึกษา ระเบียบวิธีวิจัย อันประกอบด้วย วิธีการเก็บข้อมูล พื้นที่ศึกษา วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และผลที่คาดว่าจะได้รับ และการทบทวนกรอบแนวคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยการทบทวนเรื่องความเป็นเพศสถานะที่มีนิยามความหมายอันหลากหลายรวมทั้งงานศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน และประเด็นความเชื่อมโยงเกี่ยวกับเรื่องของอัตลักษณ์และพื้นที่ที่สัมพันธ์กับเรื่องการต่อรอง ช่างชิง ในการสร้างอัตลักษณ์และความหมายของการเป็นหญิงรักหญิง รวมถึงการพูดถึงงานวิจัยภายในประเทศและต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นรักเพศเดียวกันในสังคม เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การทำความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบแนวคิดและประเด็นศึกษาสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของการสร้างอัตลักษณ์และความสำคัญของพื้นที่ที่กลายเป็นสังคมหญิงรักหญิงขึ้นมา

บทที่ 2 เป็นส่วนที่ทำการทบทวนและวิเคราะห์ บริบทในเชิงสังคม เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์ของลำพูนตั้งแต่ยุคก่อนการเกิดโรงงานนิคมอุตสาหกรรม ไปจนถึงยุคของการพัฒนาโรงงานนิคมอุตสาหกรรมขึ้นมา ซึ่งความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ที่มีส่วนในการประกอบสร้างความหมายต่อ การค้นหาตัวตน การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงออกถึงการเป็นสังคมหญิงรักหญิง จนนำไปสู่ประกอบสร้างอัตลักษณ์ในแบบหญิงรักหญิงให้เติบโตขึ้นมา

บทที่ 3 เป็นส่วนที่ทำการทบทวนและวิเคราะห์ การสร้างอัตลักษณ์ในแบบหญิงรักหญิง ในแบบ “ทอม” ขึ้นมาโดยเนื้อหาได้ทำการสืบค้นไปถึงภูมิหลังของกรณีศึกษา ที่นำไปสู่ความเข้าใจต่อการให้ความหมาย การนิยามตัวตน การเรียนรู้ชีวิตและค่านิยมเรื่องเพศ จนการเป็นกระบวนการหล่อหลอมสำคัญที่นำไปสู่การหาจุดยืนให้กับความเป็น “ทอม” ของตนเอง รวมทั้งการบรรยายถึงวัฒนธรรมของสังคมหญิงรักหญิง ที่สัมพันธ์ต่อการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ ทอมบอย และการนำเสนอให้เห็นภาพของการจำแนกชั้นของความเป็น ทอมบอย ตั้งแต่ขั้นที่ 1-4 ในนิคมอุตสาหกรรม ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นตัวช่วยสำคัญที่สะท้อนให้เราได้มองเห็นการกลายมาเป็นทอมบอย ของพวกเขาว่า พวกเขาต้องผ่านขั้นตอนที่ต่อเนื่องอะไรมาบ้าง รวมทั้งนำเสนอการจัดจำแนกลักษณะตัวตนที่แตกต่างกันไปของ ทอมบอย แต่ละประเภท เพื่อสะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็น ว่า ตัวตนหรืออัตลักษณ์ในแบบหญิงรักหญิง หรือแม้แต่อัตลักษณ์ในแบบ ทอมบอย เองก็มีอาจสามารถมองได้เป็นหนึ่งเดียวเสมอไป แต่ตัวตนเหล่านี้กลับเป็นตัวตนที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและความแตกต่างหลากหลายในตัวของมันเอง

บทที่ 4 นำเสนอภาพการใช้พื้นที่ในการนำเสนออัตลักษณ์ ทอมบอย ในบริบทต่าง ๆ อันประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อมและสภาพสังคมในนัยยะของสังคมนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ที่มีผลต่อการเปิดโอกาสต่อการแสดงอัตลักษณ์ในแบบหญิงรักหญิงอันสัมพันธ์ไปกับการแสดงออกภายใต้พื้นที่ในสังคมโรงงาน ผ่านสถานการณ์ในขณะทำงาน ระบบการทำงาน และการวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขของระบบกลุ่มเพื่อน อันมีส่วนสำคัญต่อการทำให้เกิดค่านิยมพิเศษหรือพื้นที่พิเศษที่ ที่คอยเป็นสิ่งที่สนับสนุนความรู้สึก ความปลอดภัย ต่อการดำเนินอัตลักษณ์ ทอมบอย ในพื้นที่แห่งนี้ให้พัฒนาหรือเพิ่มจำนวนขึ้น

บทที่ 5 เป็นส่วนที่ทำการวิเคราะห์การรับรู้ต่อความหมายในการต่อรองเชิงอัตลักษณ์ในพื้นที่ต่าง ๆ ภายใต้บริบททางของสังคมโรงงาน หอพัก ครอบครัว หรือการดำเนินความสัมพันธ์ในชีวิตคู่ ซึ่งจากการศึกษาผู้เขียนได้พบว่าภายใต้บริบทและเงื่อนไขต่าง ๆ ของความเป็นสังคมนิคมอุตสาหกรรม กระบวนการในการแสดงออกและการนิยามความเป็นหญิงรักหญิงได้อาศัยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายในการต่อรอง และการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับสังคมแห่งนี้ เพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคมใหม่และดำรงตัวตนของพวกเขาให้คงอยู่ต่อไปได้

บทที่ 6 เป็นบทสรุปผลการศึกษา เสนอข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ และนักที่มีต่อการดำรง
อยู่ร่วมกันของสังคม อุดมลักษณ์ของการเป็นบุคคลรักเพศเดียวกัน และการมีพื้นที่หรือจุดยืนใน
สังคม